

Jurnalul Oficial al Uniunii Europene

C 177

Ediția în limba română

Comunicări și informări

Anul 62

23 mai 2019

Cuprins

IV Informări

INFORMĂRI PROVENIND DE LA INSTITUȚIILE, ORGANELE ȘI ORGANISMELE UNIUNII EUROPENE

Comisia Europeană

2019/C 177/01	Rata de schimb a monedei euro	1
2019/C 177/02	Decizia de punere în aplicare a Comisiei din 14 mai 2019 privind publicarea în <i>Jurnalul Oficial al Uniunii Europene</i> a cererii de aprobare a unei modificări care nu este minoră a unui caiet de sarcini al unui produs, menționată la articolul 53 din Regulamentul (UE) nr. 1151/2012 al Parlamentului European și al Consiliului, în ceea ce privește denumirea „Banon” (DOP)	2
2019/C 177/03	Decizia de punere în aplicare a Comisiei din 14 mai 2019 privind publicarea în <i>Jurnalul Oficial al Uniunii Europene</i> a cererii de aprobare a unei modificări care nu este minoră a unui caiet de sarcini al unui produs, menționată la articolul 53 din Regulamentul (UE) nr. 1151/2012 al Parlamentului European și al Consiliului, în ceea ce privește denumirea „Beurre d'Isigny” (DOP)	14

INFORMĂRI REFERITOARE LA SPAȚIUL ECONOMIC EUROPEAN

Autoritatea AELS de Supraveghere

2019/C 177/04	Invitație de a prezenta observații în temeiul articolului 1 alineatul (2) din partea I a Protocolului 3 la Acordul dintre statele AELS privind instituirea unei Autorități de Supraveghere și a unei Curți de Justiție cu privire la ajutoarele de stat	27
---------------	---	----

RO

V Anunțuri

PROCEDURI ADMINISTRATIVE

Oficiul European pentru Selecția Personalului (EPSO)

2019/C 177/05	Anunț de concurs general	55
---------------	--------------------------------	----

PROCEDURI REFERITOARE LA PUNEREA ÎN APLICARE A POLITICII ÎN DOMENIUL CONCURENȚEI

Comisia Europeană

2019/C 177/06	Notificare prealabilă a unei concentrări (Cazul M.9323 – RheinEnergie/SPIE/TankE) – Caz care poate face obiectul procedurii simplificate ⁽¹⁾	56
2019/C 177/07	Notificare prealabilă a unei concentrări (Cazul M.9328 – Platinum Equity Group/Multi-Color Corporation) – Caz care poate face obiectul procedurii simplificate ⁽¹⁾	58

⁽¹⁾ Text cu relevanță pentru SEE.

IV

(Informări)

INFORMĂRI PROVENIND DE LA INSTITUȚIILE, ORGANELE ȘI ORGANISMELE
UNIUNII EUROPENE

COMISIA EUROPEANĂ

Rata de schimb a monedei euro ⁽¹⁾

22 mai 2019

(2019/C 177/01)

1 euro =

Moneda	Rata de schimb	Moneda	Rata de schimb		
USD	dolar american	1,1171	CAD	dolar canadian	1,4952
JPY	yen japonez	123,27	HKD	dolar Hong Kong	8,7692
DKK	coroana daneză	7,4680	NZD	dolar neozeelandez	1,7173
GBP	lira sterlină	0,88280	SGD	dolar Singapore	1,5399
SEK	coroana suedeză	10,7600	KRW	won sud-coreean	1 329,30
CHF	franc elvețian	1,1252	ZAR	rand sud-african	16,0504
ISK	coroana islandeză	138,50	CNY	yuan renminbi chinezesc	7,7108
NOK	coroana norvegiană	9,7598	HRK	kuna croată	7,4260
BGN	leva bulgărească	1,9558	IDR	rupia indoneziană	16 225,88
CZK	coroana cehă	25,793	MYR	ringgit Malaiezia	4,6756
HUF	forint maghiar	326,54	PHP	peso Filipine	58,610
PLN	zlot polonez	4,3038	RUB	rubla rusească	71,7625
RON	leu românesc nou	4,7625	THB	baht thailandez	35,686
TRY	lira turcească	6,8110	BRL	real brazilian	4,5163
AUD	dolar australian	1,6221	MXN	peso mexican	21,2345
			INR	rupie indiană	77,8600

⁽¹⁾ Sursă: rata de schimb de referință publicată de către Banca Centrală Europeană.

DECIZIA DE PUNERE ÎN APLICARE A COMISIEI

din 14 mai 2019

privind publicarea în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* a cererii de aprobare a unei modificări care nu este minoră a unui caiet de sarcini al unui produs, menționată la articolul 53 din Regulamentul (UE) nr. 1151/2012 al Parlamentului European și al Consiliului, în ceea ce privește denumirea „Banon” (DOP)

(2019/C 177/02)

COMISIA EUROPEANĂ,

având în vedere Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene,

având în vedere Regulamentul (UE) nr. 1151/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 21 noiembrie 2012 privind sistemele din domeniul calității produselor agricole și alimentare ⁽¹⁾, în special articolul 50 alineatul (2) litera (a) coroborat cu articolul 53 alineatul (2),

întrucât:

- (1) Franța a trimis o cerere de aprobare a unei modificări care nu este minoră a caietului de sarcini al produsului „Banon” (DOP), în conformitate cu articolul 49 alineatul (4) din Regulamentul (UE) nr. 1151/2012.
- (2) În conformitate cu articolul 50 din Regulamentul (UE) nr. 1151/2012, Comisia a examinat cererea și a ajuns la concluzia că aceasta îndeplinește condițiile stabilite în regulamentul respectiv.
- (3) Pentru a se permite transmiterea de acte de opoziție în conformitate cu articolul 51 din Regulamentul (UE) nr. 1151/2012, cererea de aprobare a unei modificări care nu este minoră a caietului de sarcini al produsului, menționată la articolul 10 alineatul (1) primul paragraf din Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 668/2014 al Comisiei ⁽²⁾, inclusiv documentul unic modificat și trimiterea la publicarea caietului de sarcini relevant al produsului cu denumirea înregistrată „Banon” (DOP), ar trebui să fie publicată în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*,

DECIDE:

Articol unic

Cererea de aprobare a unei modificări care nu este minoră a caietului de sarcini al produsului, menționată la articolul 10 alineatul (1) primul paragraf din Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 668/2014 al Comisiei, inclusiv documentul unic modificat și trimiterea la publicarea caietului de sarcini relevant al produsului cu denumirea înregistrată „Banon” (DOP), figurează în anexa la prezenta decizie.

În conformitate cu articolul 51 din Regulamentul (UE) nr. 1151/2012, publicarea prezentei decizii conferă dreptul de opoziție față de modificarea menționată la primul paragraf al prezentului articol în termen de trei luni de la data publicării prezentei decizii în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*.

Adoptată la Bruxelles, 14 mai 2019.

Pentru Comisie

Phil HOGAN

Membru al Comisiei

⁽¹⁾ JO L 343, 14.12.2012, p. 1.

⁽²⁾ Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 668/2014 al Comisiei din 13 iunie 2014 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (UE) nr. 1151/2012 al Parlamentului European și al Consiliului privind sistemele din domeniul calității produselor agricole și alimentare (JO L 179, 19.6.2014, p. 36).

ANEXĂ

CERERE DE APROBARE A UNEI MODIFICĂRI CARE NU ESTE MINORĂ A CAIETULUI DE SARCINI AL UNEI DENUMIRI DE ORIGINE PROTEJATE/INDICAȚII GEOGRAFICE PROTEJATE

Cerere de aprobare a unei modificări în conformitate cu articolul 53 alineatul (2) primul paragraf din Regulamentul (UE) nr. 1151/2012

„BANON”

Nr. UE: PDO-FR-0290-AM02 – 10.1.2018

DOP (X) IGP ( )

1. Grupul solicitant și interesul legitim

Nume: Syndicat Interprofessionnel de Défense et de Promotion du Banon

Adresă:

570, Avenue de la libération
04100 Manosque
FRANCE

Tel. +33 492874755

Fax +33 492727313

E-mail: v.enjalbert@mre-paca.fr

Grupul este alcătuit din producători de lapte, prelucrători și unități de maturare și, prin urmare, are dreptul legitim de a solicita modificări ale caietului de sarcini.

2. Statul membru sau țara terță

Franța

3. Rubrica din caietul de sarcini care face obiectul modificării (modificărilor)

- Denumirea produsului
- Descrierea produsului
- Aria geografică
- Dovada originii
- Metoda de producție
- Legătura
- Etichetarea
- Altele: actualizarea informațiilor referitoare la organismul de control și la grup, cerințele naționale.

4. Tipul modificării (modificărilor)

- Modificare a caietului de sarcini al unei DOP sau al unei IGP înregistrate, care nu trebuie considerată minoră în conformitate cu articolul 53 alineatul (2) al treilea paragraf din Regulamentul (UE) nr. 1151/2012
- Modificare a caietului de sarcini al unei DOP sau al unei IGP înregistrate pentru care nu a fost publicat un document unic (sau un echivalent al acestuia), modificare ce nu trebuie considerată minoră în conformitate cu articolul 53 alineatul (2) al treilea paragraf din Regulamentul (UE) nr. 1151/2012

5. Modificare (modificări)

5.1. Denumirea produsului

În rubrica „Denumirea produsului”, următoarea dispoziție:

„Denumirea de origine protejată definită prin prezentul caiet de sarcini este: «Banon».”

se înlocuiește cu următorul text:

„Banon”

Se elimină următorul paragraf:

„Denumirea brânzei «Banon» își are originea în numele comunei Banon, situată în departamentul Alpes-de-Haute-Provence, care încă din Evul Mediu a fost un loc de organizare a târgurilor și a schimburilor comerciale.”

Denumirea DOP este considerată suficientă în cadrul acestei rubrici din caietul de sarcini.

5.2. Descrierea produsului

Mențiunea „Crusta este de culoare alb-gălbui sub frunze” se înlocuiește cu „Coaja este de culoare alb-gălbui sau brun-auriu sub frunze”.

În ceea ce privește culoarea cojii sub frunze, „alb-gălbui” se completează cu „sau brun-auriu” pentru o mai bună caracterizare a produsului.

Se adaugă următorul paragraf:

„Este o brânză caracterizată prin arome de origine animală, în special caprină, însoțite adesea de arome de amoniac și de vegetație forestieră, cu un ușor gust final amar. Textura sa este onctuoasă și se topește în gură.”

Aceste clarificări sunt rezultatul activității comisiei pentru examinarea organoleptică a produsului.

Aceste modificări sunt efectuate, de asemenea, în documentul unic.

5.3. Aria geografică

La rubrica „Delimitarea concisă a ariei geografice”, lista comunelor din aria geografică este actualizată ca urmare a modificării denumirilor anumitor comune din aria geografică. Perimetrul nu este modificat.

5.4. Dovada originii

Obligația de a ține un registru cu cantitățile de lapte achiziționate se elimină pentru operatorii „fermieri”, deoarece normele naționale nu le permit să cumpere lapte. Această obligație se păstrează, însă, pentru operatorii „care nu sunt fermieri”.

5.5. Metoda de producție

— rasa de caprine:

Se elimină următorul paragraf:

„Până la 31 decembrie 2013, caprele de lapte din rasele *Commune Provençale*, *Rove*, *Alpine* și caprele obținute din încrucișarea acestor rase trebuie să constituie cel puțin 60 % din fiecare turmă.”

Paragraful următor:

„Începând cu 1 ianuarie 2014, laptele folosit pentru fabricarea brânzei «Banon» trebuie să provină exclusiv de la capre din rasele *Commune provençale*, *Rove*, *Alpine* și de la caprele obținute din încrucișarea acestor rase.”

se înlocuiește cu:

„Laptele folosit pentru fabricarea brânzei «Banon» trebuie să provină exclusiv de la capre din rasele *Commune Provençale*, *Rove*, *Alpine* și de la caprele obținute din încrucișarea acestor rase.”

Termenele prevăzute în caietul de sarcini sunt eliminate, întrucât sunt depășite.

Aceste dispoziții sunt, de asemenea, eliminate din rezumat.

— Perioada minimă de pășunat și perioada minimă în care caprele trebuie să își găsească hrana brută pe pășuni:

Paragraful următor:

„Caprele trebuie să pască în mod regulat pe pășunile și terenurile necultivate din zonă, timp de cel puțin 210 zile pe an.”

se înlocuiește cu:

„Caprele trebuie să pască în mod regulat pe pășunile și terenurile necultivate din aria geografică, timp de cel puțin 210 zile pe an.”

Termenul „arie geografică” este mai precis decât termenul „zonă” și permite facilitarea controlului.

Această modificare este, de asemenea, adusă documentului unic.

Dispozițiile

„Timp de cel puțin 4 luni pe an, hrana lor principală trebuie să provină în principal din pășunat.”

și

„Caprele trebuie să pască în mod regulat pe pășunile și terenurile necultivate din aria geografică, timp de cel puțin 210 zile pe an.”

sunt, prin urmare, eliminate o singură dată.

Perioada minimă de pășunat și perioada minimă în care caprele trebuie să își găsească hrana brută pe pășuni, care sunt menționate de două ori în caietul de sarcini, se elimină pentru a se evita repetarea.

Aceste modificări sunt incluse, de asemenea, în documentul unic.

— Limitarea distribuirii de hrană în staul:

Teza

„Distribuirea de hrană în staul este limitată la o anumită cantitate pe an și pe zi.”

se elimină, deoarece această teză nu adaugă nimic în plus la valorile-limită maxime deja stabilite în caietul de sarcini.

Această modificare este efectuată, de asemenea, în documentul unic.

— Rația suplimentară:

Se adaugă cuvintele „sau subprodus al cerealelor” pentru a nu se exclude furajele combinate pe a căror etichetă se precizează faptul că acestea conțin cereale și subproduse ale cerealelor.

Această modificare se efectuează și în documentul unic.

— Limitarea cantităților de furaje cumpărate din afara ariei geografice:

Teza „De asemenea, sunt limitate cantitățile de furaje cumpărate din afara zonei geografice” se elimină, deoarece, fără a preciza o valoare-țintă, ea nu prevede nicio limitare efectivă. Într-adevăr, limitarea cantităților de furaje cumpărate în afara ariei geografice este, de fapt, reglementată de următoarea dispoziție din caietul de sarcini în vigoare:

„Aportul de furaje și de lucernă uscată din afara ariei geografice este limitat la 250 kg de materie brută pe capră adultă prezentă și pe an.”

Această dispoziție se elimină și din documentul unic.

— Modalitatea de distribuire zilnică a lucernei uscate:

Următoarea dispoziție:

„Aportul de lucernă uscată este limitat la 400 g de materie brută pe capră adultă prezentă și pe zi în cel puțin 2 porții, cu o restricție de 60 kg de materie brută pe capră adultă prezentă și pe an.”

se înlocuiește cu următorul text:

„Aportul de lucernă uscată este limitat la 400 g de materie brută pe capră adultă prezentă și pe zi, cu o restricție la 60 kg de materie brută pe capră adultă prezentă și pe an.”

Obligația de a distribui lucerna uscată în două rânduri este eliminată, deoarece cantitățile mici distribuite nu justifică această precauție (care a fost introdusă deoarece ingerarea unei cantități prea mari de azot poate provoca o boală metabolică gravă, alcaloza).

Această modificare se efectuează și în documentul unic.

— Tipuri de furaje interzise:

Paragraful:

„Furajele însilozate și furajele în folie de plastic, cruciferele și alte plante și semințe care ar putea să dea un gust neplăcut laptelui sunt interzise.”

se înlocuiește cu:

„Furajele însilozate și furajele în folie de plastic, cruciferele furajere sunt interzise.”

Se elimină valoarea-țintă „și alte plante și semințe care ar putea să dea un gust neplăcut laptelui”, aceasta nefiind suficient de precisă pentru a fi ușor verificată.

Această modificare este efectuată, de asemenea, în documentul unic.

— Introducerea interdicției privind OMG:

Se adaugă următorul paragraf:

„În hrana animalelor sunt autorizate numai produsele vegetale, subprodusele și alimentele complementare obținute din produse care nu sunt transgenice. Cultivarea plantelor transgenice este interzisă pe toate suprafețele unei exploatații care produce lapte destinat prelucrării pentru obținerea brânzei «Banon» care face obiectul DOP. Această interdicție se referă la toate speciile de plante care ar putea constitui hrană pentru animalele de lapte din exploatație și la toate culturile care le-ar putea contamina.”

Această dispoziție permite menținerea, pe de o parte, a caracterului tradițional al hranei pentru animale și, pe de altă parte, a metodelor tradiționale de hrănire a animalelor.

Această dispoziție este adăugată, de asemenea, în documentul unic.

— Proveniența hranei:

Următorul paragraf se adaugă la documentul unic: „În ceea ce privește proveniența hranei, din cauza factorilor naturali ai ariei geografice, producția de concentrate este dificilă, iar producția de furaje este limitată. Întrucât originea concentratelor nu este precizată, acestea pot proveni din afara ariei geografice. Rația de bază provine în principal din aria geografică, dar se poate distribui caprelor și fân provenit din afara ariei. Limitarea cantității de concentrate și limitarea cantității de fân care pot proveni din afara ariei geografice fac ca proporția alimentelor obținute din aria geografică să fie majoritară. Mai precis, aporturile care pot proveni din afara ariei geografice reprezintă, pe capră și pe an:

- 250 kg de materie primă de furaj și de lucernă uscată, și anume aproximativ 213 kg de substanță uscată (o cantitate de 190 kg de furaje cu un procent mediu de 84 % de substanță uscată este echivalentă cu 160 kg de substanță uscată, iar o cantitate de 60 kg de lucernă uscată cu un procent mediu de 89 % de substanță uscată este echivalentă cu 53 kg de substanță uscată);
- 250 kg de substanță uscată de concentrate (echivalentul a 270 kg de materie primă) din afara ariei geografice, pe capră și pe an.

Pentru o capacitate de consum medie anuală a caprelor de 1 100 kg, proporția hranei provenite din aria geografică este, prin urmare, de cel puțin 58 % (substanță uscată).”

Această adăugare în documentul unic permite să se demonstreze faptul că alimentația caprelor provine în principal din aria geografică. Este posibil ca această hrană să nu provină integral din aria geografică, ca urmare a factorilor naturali descriși la rubrica „Legătura cu aria geografică”.

— Temperatura și termenul-limită pentru adăugarea cheagului:

Paragraful:

„Se interzice orice tratament fizic sau chimic, cu excepția filtrării pentru îndepărtarea impurităților macroscopice, a răcirii la o temperatură pozitivă pentru conservare și a încălzirii laptelui până la o temperatură maximă de 35 °C înainte de adăugarea cheagului.”

se înlocuiește cu:

„Se interzice orice tratament fizic sau chimic, cu excepția filtrării pentru îndepărtarea impurităților macroscopice, a răcirii la o temperatură pozitivă pentru conservare și a încălzirii laptelui înainte de adăugarea cheagului.”

Având în vedere că intervalul de temperatură pentru închegare este definit în mod strict în caietul de sarcini înregistrat în conformitate cu Regulamentul (UE) nr. 1211/2013 (între 29 °C și 35 °C), iar laptele utilizat este lapte crud de capră, conceptul intermediar de temperatură de încălzire se elimină, deoarece este inutil: este vorba despre încălzirea laptelui pentru etapa de închegare (temperatura este deja definită).

Dispoziția:

„În cazul fabricării de produse lactate, cheagul se adaugă cu maximum 4 ore după ultima mulgere.”

se înlocuiește cu următorul text:

„În cazul fabricării de produse lactate, cheagul se adaugă la cel mult 18 ore după sosirea laptelui la fabrica de brânzetură și înainte de ora prânzului din ziua următoare ultimei mulgeri.”

Termenul-limită pentru adăugarea cheagului este modificat pentru a permite întreprinderilor să își adapteze organizarea în funcție de timpul de colectare a laptelui și de cel mai mic volum de lapte utilizat pentru fiecare operațiune de închegare. Într-adevăr, actualul sistem de colectare presupune colectarea laptelui pe timp de noapte. Laptele din ultima mulgere este colectat în jur de ora 2.30 și este vărsat complet într-un bazin mare (1 000 de litri) pentru închegare, începând cu ora 6.30. Cu toate acestea, ca urmare a reducerii numărului de fermieri în cauză și a volumurilor scăzute, este oportun să se limiteze munca de noapte și să se permită ca laptele să fie închegat începând cu ora 8.00, în cantități mici (în bazine de 80 l), ceea ce poate duce la prelungirea operațiunii până la ora prânzului.

— Etapa de punere în formă

Paragraful:

„Punerea în formă are loc imediat după scurgerea zerului. Brânza este pusă manual într-o formă perforată. Este permisă utilizarea de repartitoare și de forme multiple. Orice formă de punere în formă prin mijloace mecanice este interzisă.”

se înlocuiește cu:

„Punerea în formă are loc imediat după scurgerea zerului. Brânza este pusă manual într-o formă perforată. Utilizarea repartitoarelor și a formelor multiple este autorizată împreună cu asistența mecanică pentru punerea în formă (dispozitiv de ridicare a bazinului, bandă transportoare). Orice metodă complet mecanică de punere în formă este interzisă, iar intervenția umană este obligatorie pentru distribuirea coagulului în formele multiple.”

Pentru a permite operatorilor să se adapteze la noile tehnici, se precizează că asistența mecanică este autorizată în etapa de punere în formă (dispozitiv de ridicare a bazinului, bandă transportoare), dar este obligatorie intervenția umană pentru distribuirea coagulului în forme: orice metodă complet mecanică de punere în formă este interzisă.

— Etapa de scurgere și de scoatere din forme

Paragraful:

„Scurgerea se efectuează la o temperatură de minimum 20 °C. Brânza trebuie ținută în forme timp de 24 până la 48 de ore.”

se înlocuiește cu textul:

„Scurgerea se efectuează la o temperatură de minimum 20 °C și trebuie să dureze între 18 și maximum 48 de ore după punerea în formă. Scoaterea din forme se efectuează doar la sfârșitul acestei etape. Roțile de brânză sunt puse apoi la uscat/sunt șterse la o temperatură de 13 °C timp de cel puțin 24 de ore.”

Ca urmare a cunoștințelor acumulate, a fost adăugată durata fiecărei etape (între 18 și 48 de ore pentru scurgere, cel puțin 24 de ore pentru uscare/ștergere), împreună cu temperatura de ștergere (minimum 13 °C), pentru a ghida practicile operatorilor.

— Durata saramurării:

Durata saramurării se suprimă pentru ca operatorii să o poată adapta în funcție de concentrația de saramură utilizată, în vederea obținerii aceluiași rezultat.

— Etapa de maturare:

Paragraful:

„Maturarea, care durează cel puțin 15 zile după închegarea laptelui, are loc în aria geografică delimitată și se desfășoară în două etape:

- Înainte de învelire, roata brânză este maturată, descoperită, între 5 și 10 zile după închegare, la o temperatură de minimum 8 °C. La sfârșitul acestei etape, ea trebuie să fie acoperită de o floră de suprafață bine stabilită și să prezinte o coajă fină de culoare alb-gălbui și, în interior, o pastă suplă.
- După învelire, brânza este maturată timp de cel puțin 10 zile, sub frunze, la o temperatură cuprinsă între 8 °C și 14 °C. Nivelul de umiditate trebuie să fie de peste 80 %.”

se înlocuiește cu textul:

„Maturarea, care durează cel puțin 15 zile după închegarea laptelui, se desfășoară în două etape:

- Înainte de învelire, roata de brânză este maturată, descoperită, între 5 și 10 zile după închegare, la o temperatură de minimum 8 °C. La sfârșitul acestei etape, ea trebuie să fie acoperită de o floră de suprafață bine stabilită și să prezinte o coajă fină de culoare alb-gălbui și, în interior, o pastă suplă;
- După învelire, brânza este maturată timp de cel puțin 10 zile, sub frunze, la o temperatură cuprinsă între 8 °C și 14 °C. La sfârșitul acestei etape, brânza prezintă o coajă fină de culoare alb-gălbui sau brun-auriu. Nivelul de umiditate trebuie să fie de peste 80 %.”

A fost eliminată trimiterea la aria geografică, deoarece ea nu este necesară în această parte a caietului de sarcini. Descrierea cojii a fost mutată după descrierea parametrilor etapei de maturare și a fost coordonată cu rubrica referitoare la descrierea produsului. Descrierea pastei se elimină deoarece acest criteriu, care necesită tăierea brânzei, nu este verificat în această etapă.

Paragraful:

„Brânzeturile pot fi înmuiate în distilat de vin sau în tescovină de struguri înainte de a fi plasate sub frunze.”

se înlocuiește cu textul

„Brânzeturile pot fi înmuiate în distilat de vin sau în tescovină de struguri sau pot fi stropite cu distilat de vin sau cu tescovină de struguri înainte de a fi plasate sub frunze.”

Pe lângă practica de înmuiere în distilat de vin sau în tescovină de struguri, s-a adăugat stropirea cu distilat de vin sau cu tescovină de struguri, ambele metode oferind rezultate comparabile.

5.6. Legătura:

Rubrica „Elemente care justifică legătura cu mediul geografic” a fost rescrisă integral, astfel încât legătura dintre brânza „Banon” și aria sa geografică să poată fi demonstrată mai clar, fără a schimba fondul legăturii și fără a elimina elemente ale acesteia. Această demonstrație evidențiază în special legătura dintre mediul geografic de tip mediteranean favorabil creșterii caprelor și practicării păstoritului și tehnicile specifice de producție și de maturare necesare pentru producerea brânzei „Banon”.

Prima parte descrie „Specificitatea ariei geografice” și stabilește factorii naturali ai ariei geografice, precum și factorii umani, punând accentul pe cunoștințele specifice privind creșterea caprelor și fabricarea brânzei.

A doua parte descrie „Specificitatea produsului”, subliniind anumite elemente introduse în descrierea produsului.

În cele din urmă, ultima parte explică „Legătura de cauzalitate”, și anume interacțiunile dintre factorii naturali și umani și produs.

Întreaga legătură din caietul de sarcini al DOP este prezentată la punctul 5 din documentul unic.

5.7. Etichetarea:

La rubrica „Aspecte specifice ale etichetării”, termenul „denumire” referitor la brânzeturi se elimină, întrucât rubrica respectivă și, în sens mai larg, caietul de sarcini respectiv se aplică numai brânzeturilor cu denumiri de origine; prin urmare, acest termen este inutil.

Această modificare este efectuată, de asemenea, în documentul unic.

5.8. Alte modificări:

La rubrica „Grupul solicitant”: se modifică coordonatele grupului.

La rubrica „Trimiteri la structurile de control”, sunt actualizate numele și coordonatele structurilor oficiale. Această rubrică menționează coordonatele autorităților competente în materie de control la nivelul Franței: Institutul național pentru origine și calitate (*Institut national de l'origine et de la qualité* – INAO) și Direcția generală pentru concurență, consum și combaterea fraudei (*Direction générale de la concurrence, de la consommation et de la répression des fraudes* – DGCCRF). Se adaugă faptul că denumirea și coordonatele organismului de certificare pot fi consultate pe site-ul INAO și în baza de date a Comisiei Europene.

Tabelul principalelor puncte care trebuie controlate este actualizat pentru a ține seama de o modificare introdusă (eliminarea temperaturii maxime de încălzire) și se adaugă un punct principal care trebuie verificat, în conformitate cu caietul de sarcini în vigoare, cu privire la tipul de lapte (lapte crud și integral, nestandardizat în ceea ce privește conținutul de proteine și de grăsimi).

DOCUMENT UNIC

„BANON”

Nr. UE: PDO-FR-0290-AM02 – 10.1.2018

DOP (X) IGP ( )

1. Denumirea (denumirile)

„Banon”

2. Statul membru sau țara terță

Franța

3. Descrierea produsului agricol sau alimentar

3.1. Tipul de produs

Clasa 1.3. Brânzeturi

3.2. Descrierea produsului căruia i se aplică denumirea de la punctul 1

Brânza „Banon” este o brânză cu pastă moale fabricată din lapte de capră crud și integral. Ea este obținută prin închegare rapidă (coagul obținut cu ajutorul cheagului). Brânza maturată este învelită (adică acoperită în întregime cu frunze) cu frunze naturale de castan, de culoare maro, legate cu o fâșie de rafie naturală, dispusă sub formă de stea cu 6 până la 12 raze.

După cel puțin 15 zile de maturare, dintre care 10 zile sub frunze, brânza „Banon” prezintă o pastă omogenă, cremoasă, onctuoasă și suplă. Coaja este de culoare alb-gălbui sau brun-auriu sub frunze. Este o brânză caracterizată prin arome de origine animală, în special caprină, însoțite adesea de arome de amoniac și de vegetație forestieră, cu un ușor gust final amar. Textura sa este onctuoasă și se topește în gură. Diametrul brânzei, cu tot cu frunze, este cuprins între 75 și 85 mm, iar înălțimea este de 20 până la 30 mm. Greutatea netă a brânzei „Banon”, fără frunze și după perioada de maturare, este de 90 până la 110 g.

Brânza conține cel puțin 40 g de substanță uscată la 100 g de brânză și 40 g de materie grasă la 100 g de brânză după uscarea completă.

3.3. *Hrană pentru animale (doar în cazul produselor de origine animală) și materii prime (doar în cazul produselor prelucrate)*

Rația de bază a hranei caprinelor provine în principal din aria geografică. Ea constă în mod exclusiv în pășunat pe pășuni și/sau pe terenuri necultivate, în furaje uscate de leguminoase și/sau graminee și/sau floră spontană conservată în condiții bune.

De îndată ce condițiile climatice și stadiul vegetativ permit acest lucru, caprele trebuie să fie scoase la păscut pe pășuni și/sau terenuri necultivate. Caprele trebuie să pască în mod regulat pe pășunile și terenurile necultivate din zonă, timp de cel puțin 210 zile pe an.

Ele pasc:

- pe terenuri necultivate, unde cresc specii spontane anuale sau perene, arbori, arbuști sau erbacee;
- pe pășuni permanente cu floră autohtonă;
- pe pășuni temporare de graminee, leguminoase sau mixte.

Timp de cel puțin 4 luni pe an, hrana lor principală trebuie să fie obținută în principal prin pășunat.

În perioada în care rația principală trebuie să provină în principal din pășunat, distribuirea de fân nu depășește 1,25 kg de materie brută pe zi și pe capră adultă prezentă.

Distribuirea de fân este limitată la 600 kg de materie brută pe capră adultă prezentă, pe an.

Distribuirea de iarbă crudă în staul nu este autorizată decât 30 de zile neconsecutive pe an.

Aportul de suplimente este limitat la 800 g de materie brută pe capră adultă prezentă și pe zi, cu o restricție la 270 kg de materie brută pe capră adultă prezentă și pe an.

Rația suplimentară anuală trebuie să fie compusă din cereale și subproduse de cereale în proporție de cel puțin 60 %. Aportul de lucernă uscată este limitat la 400 g de materie brută pe capră adultă prezentă și pe zi, cu o restricție la 60 kg de materie brută pe capră adultă prezentă și pe an.

Aportul de furaje și de lucernă uscată din afara ariei geografice este limitat la 250 kg de materie brută pe capră adultă prezentă și pe an.

Furajele însilozate și furajele în folie de plastic, precum și cruciferele furajere sunt interzise.

În hrana animalelor sunt autorizate numai produsele vegetale, subprodusele și alimentele complementare obținute din produse care nu sunt transgenice. Cultivarea plantelor transgenice este interzisă pe toate suprafețele unei exploatații care produce lapte destinat prelucrării pentru obținerea brânzei cu denumirea de origine „Banon” care face obiectul DOP. Această interdicție se referă la toate speciile de plante care ar putea constitui hrană pentru animalele de lapte din exploatație și la toate culturile care le-ar putea contamina.

În cadrul fermei, suprafața furajeră destinată efectiv turmei de capre este de cel puțin 1 ha de pășune naturală și/sau artificială pentru opt capre și de 1 ha de teren necultivat pentru două capre.

În ceea ce privește proveniența hranei, din cauza factorilor naturali ai ariei geografice, producția de concentrate este dificilă, iar producția de furaje este limitată. Întrucât originea concentratelor nu este precizată, acestea pot proveni din afara ariei geografice. Rația de bază provine în principal din aria geografică, dar se poate distribui caprelor și fân provenit din afara ariei.

Limitarea cantității de concentrate și limitarea cantității de fân care pot proveni din afara ariei geografice fac ca proporția alimentelor obținute din aria geografică să fie majoritară.

Mai precis, aporturile care pot proveni din afara ariei geografice reprezintă, pe capră și pe an:

- 250 kg de materie primă de furaj și de lucernă uscată, și anume aproximativ 213 kg de substanță uscată (o cantitate de 190 kg de furaje cu un procent mediu de 84 % de substanță uscată este echivalentă cu 160 kg de substanță uscată, iar o cantitate de 60 kg de lucernă uscată cu un procent mediu de 89 % de substanță uscată este echivalentă cu 53 kg de substanță uscată);
- 250 kg de substanță uscată de concentrate (echivalentul a 270 kg de materie primă) din afara ariei geografice, pe capră și pe an.

Pentru o capacitate de consum medie anuală a caprelor de 1 100 kg, proporția hranei provenite din aria geografică este, prin urmare, de cel puțin 58 % (substanță uscată).

3.4. Etape specifice ale producției care trebuie să se desfășoare în aria geografică delimitată

Producerea laptelui și fabricarea și maturarea brânzei se efectuează în aria geografică definită la punctul 4.

3.5. Norme specifice privind felierea, răzuirea, ambalarea etc. a produsului la care se referă denumirea înregistrată

—

3.6. Norme specifice privind etichetarea produsului la care se referă denumirea înregistrată

Fiecare brânză este comercializată cu o etichetă individuală care cuprinde denumirea de origine protejată, înscrisă cu caractere având cel puțin aceeași dimensiune ca orice alte caractere care figurează pe etichetă.

Aplicarea simbolului DOP al Uniunii Europene este obligatorie pentru etichetarea brânzei care beneficiază de denumirea de origine protejată „Banon”.

Denumirea „Banon” trebuie să apară în mod obligatoriu pe facturi și pe documentele comerciale.

4. Delimitarea concisă a ariei geografice

Aria geografică este compusă din următoarele localități:

Departamentul Alpes-de-Haute-Provence (04)

Localități incluse în totalitate în arie: Aiglun, Allemagne-en-Provence, Archail, Aubenas-les-Alpes, Aubignosc, Banon, Barras, Beaujeu, Bevons, Beynes, Bras-d'Asse, Brunet, Céreste, Champtercier, Châteaufort, Châteauneuf-Miravail, Châteauneuf-Val-Saint-Donat, Châteauredon, Clamensane, Cruis, Curel, Dauphin, Digne-les-Bains, Draix, Entrepierres, Entrevennes, Esparron-de-Verdon, Estoublon, Fontienne, Forcalquier, Hautes-Duyes, La Javie, La Motte-du-Caire, Lardières, La Rochegiron, Le Brusquet, Le Castellard-Mélan, Le Castellet, Le Chauffaut-Saint-Jurson, L'Escalé, Les Omergues, L'Hospitalet, Limans, Malijai, Mallefougasse-Augès, Mallemoisson, Mane, Marcoux, Mézel, Mirabeau, Montagnac-Montpezat, Montfuron, Montjustin, Montloux, Montsalier, Moustiers-Sainte-Marie, Nibles, Niozelles, Noyers-sur-Jabron, Ongles, Oppedette, Peipin, Pierrerie, Pierrevert, Puimichel, Puimoisson, Quinson, Redortiers, Reillanne, Revest-des-Brousses, Revest-du-Bion, Revest-Saint-Martin, Riez, Roumoules, Sainte-Croix-à-Lauze, Sainte-Croix-du-Verdon, Saint-Étienne-les-Orgues, Saint-Jeannet, Saint-Julien-d'Asse, Saint-Jurs, Saint-Laurent-du-Verdon, Saint-Maime, Saint-Martin-de-Brômes, Saint-Martin-les-Eaux, Saint-Michel-l'Observatoire, Saint-Vincent-sur-Jabron, Salignac, Saumane, Sigonce, Simiane-la-Rotonde, Sisteron, Sourribes, Thoard, Vachères, Valbelle, Valernes, Villemus, Volonne.

Localități incluse parțial în arie: Château-Arnoux-Saint-Auban, Ganagobie, Gréoux-les-Bains, La Brillanne, Les Mées, Lurs, Manosque, Montfort, Oraison, Peyruis, Valensole, Villeneuve, Volx.

Pentru aceste localități, limita ariei geografice este marcată pe hărțile depuse la primăriile localităților în cauză.

Departamentul Hautes-Alpes (05)

Barret-sur-Méouge, Bruis, Chanousse, Val Buëch-Méouge (pentru teritoriul fostei comune Châteauneuf-de-Chabre), Éourres, Étoile-Saint-Cyrice, Garde-Colombe, La Pierre, Laragne-Montéglin, Le Bersac, L'Épine, Méreuil, Montclus, Montjay, Montmorin, Montrond, Moydans, Nossage-et-Bénévent, Orpierre, Ribeyret, Rosans, Saint-André-de-Rosans, Sainte-Colombe, Sainte-Marie, Saint-Pierre-Avez, Saléon, Salérans, Serres, Sigottier, Sorbiers, Trescléoux.

Departamentul Drôme (26)

Aulan, Ballons, Barret-de-Lioure, Eygalayes, Ferrassières, Izon-la-Bruisse, Laborel, Lachau, La Rochette-du-Buis, Mévouillon, Montauban-sur-l'Ouvèze, Montbrun-les-Bains, Montfroc, Montguers, Reilhanette, Rioms, Saint-Auban-sur-l'Ouvèze, Séderon, Vers-sur-Méouge, Villebois-les-Pins, Villefranche-le-Château.

Departamentul Vaucluse (84)

Aurel, Auribeau, Buoux, Castellet, Gignac, Lagarde-d'Apt, Monieux, Saignon, Saint-Christol, Saint-Martin-de-Castillon, Saint-Trinit, Sault, Sivergues, Viens.

5. Legătura cu aria geografică

Brânza „Banon” își are originea în regiunea Haute-Provence, în jurul localității Banon. Este o regiune muntoasă cu altitudine medie, uscată, cu peisaje alcătuite din dealuri și platouri și cu climă mediteraneeană.

Regiunea se caracterizează prin absența apei, apele subterane se află la mare adâncime, iar apele de suprafață sunt supuse unor precipitații excepționale și neregulate, care cad în special toamna și primăvara și sunt rare în cursul verii.

Aria geografică „Banon” se caracterizează prin soluri puțin fertile, în principal calcaroase, permeabile, cu o capacitate excelentă de absorbție a ploilor.

În acest mediu, zonele slab împădurite unde cresc pinul de Alep, stejarul, grozama, cimișirul și plante aromate alternează cu lande cu crânguri și tufișuri împrăștiate și cu culturi adaptate asprimii climei provensale de altitudine medie, uscată, însorită, adeseori destul de rece în timpul iernii. Este o zonă care oferă spații de pășunat potrivite pentru turmele de capre.

Condițiile naturale din această regiune explică faptul că economia generală a acestei zone este favorabilă păstoritului și culturilor cu randament scăzut.

Pentru crescători, suprafețele de pășuni sau de furaje reprezintă baza alimentației caprelor. Crescătorii au creat un sistem specific de producție care combină diversitatea resurselor naturale. Pășunatul combină trei tipuri de resurse: pășunile naturale, pădurile și leguminoasele bogate în azot. Majoritatea crescătorilor își cresc ei înșiși caprele, ceea ce le permite, în funcție de hrana obținută pe terenurile necultivate și de anotimp, să suplimenteze hrana caprelor lăsându-le să pască pe pășuni de sparțetă sau de lucernă.

Provence este o regiune în care predomină tradiția de a fabrica brânză cu ajutorul cheagului, în timp ce în nordul Franței domină o tradiție „lactică” (închegare lentă, timp de 24 de ore). Deja în secolul al XV-lea, regelui René îi era oferită „una dintre acele brânze mici și moi, fabricate cu ajutorul cheagului”; referirea la cheag este clară.

În mod tradițional, formele perforate pentru brânză folosite în Provence au găuri mari, ceea ce indică faptul că coagulul era obținut cu ajutorul cheagului (un coagul de tip lactic ar fi ieșit prin găurile unor asemenea strecurători).

De altfel, modul specific de învelire a brânzei „Banon” are două obiective: pe de o parte reprezintă o tehnică de conservare și, pe de altă parte, o tehnică de fabricare. Este un proces de prelucrare a brânzei proaspete care ține cont atât de nevoia de a conserva, cât și de nevoia de a ameliora brânza.

Produsul este prelucrat în special prin învelirea în frunze de castan. Acest proces marchează trecerea de la brânza de capră obișnuită la brânza „Banon”. Frunzele au rolul de a izola brânza de aer și servesc drept adjuvant, permițând dezvoltarea caracteristicilor aromatice ale brânzei.

Chiar dacă pentru această brânză ar putea fi folosite frunzele a numeroase plante (viță-de-vie, castan, platan, nuc...), se impune folosirea frunzelor de castan, având în vedere structura lor solidă și calitatea taninului lor.

Istoria denumirii „Banon” începe la sfârșitul secolului al XIX-lea. Disponând de terenuri cu potențial agronomic redus, țăranii încearcă să utilizeze cât mai bine resursele naturale scăzute din zonă: se bazează pe culturile mixte de subzistență pe câteva terenuri bune, iar în regiunile mai sălbatice cu păduri sau cu lande, strâng lemne, vânează animale, culeg ciuperci, fructe de pădure, trufe sau lavandă. Fiecare familie are un porc și câteva păsări de curte, precum și o mică turmă familială alcătuită din oi, dar și din câteva capre, animale care se completează atât pe teren, dat fiind că folosesc pe deplin landele și subarboretele din jur, cât și pe planul funcționalității economice. Oile sunt folosite pentru carne, în timp ce capra, care reprezintă „vaca săracului”, produce lapte. Laptele în stare proaspătă era consumat de familie, dar putea fi transformat, de asemenea, în brânză, acesta fiind singurul mod de a-i prelungi valoarea nutritivă pentru mai mult timp.

Brânza era destinată consumului familial, iar valoarea sa comercială apare ca urmare a unui surplus de producție în raport cu consumul familial. Prin urmare, acest surplus de producție va fi vândut pe piețele locale.

Banon, centrul administrativ al cantonului și centrul geografic al regiunilor Lure și Albion, punct de intersecție a unor rute de comunicații importante, constituia cel mai important loc de desfășurare a târgurilor și piețelor de brânzeturii.

Prima mențiune a roților de brânză de capră învelite asociată denumirii „Banon” poate fi găsită în cartea „Cuisinière provençale” de Marius Morard, din 1886.

Perioada de după război este marcată de introducerea treptată a unor noi tehnici de fabricare a brânzeturilor. Turmele de capre se specializează, iar fabricarea brânzei nu se mai realizează doar în cadrul familial: dacă până acum brânza era fabricată în special pentru alimentația familiei și, în mod secundar, pentru vânzare, se trece la o etapă în care brânza este fabricată în special pentru a fi vândută (surplusul fiind destinat alimentației familiei).

Conform studiului realizat de J. M. Mariottini „A la recherche d'un fromage: le «Banon» éléments d'histoire et d'ethnologie”, brânza „Banon” a fost întotdeauna produsă cu ajutorul cheagului, fiind una dintre puținele brânzeturii care sunt produse folosind această tehnică.

Brânza „Banon” este o brânză cu pastă moale fabricată din lapte de capră crud și integral. Ea este obținută prin închegare rapidă (coagul obținut cu ajutorul cheagului sau al coagulului dulce). Brânza maturată este învelită, adică acoperită în întregime cu frunze naturale de castan, de culoare maro, legate cu o fâșie de rafie naturală, dispusă sub formă de stea cu 6 până la 12 raze.

Brânza „Banon” se caracterizează prin:

- o coajă de culoare alb-gălbui sau brun-auriu sub frunze;
- o pastă cu o textură onctuoasă și care se topește în gură;
- arome de origine animală, în special caprină, însoțite adesea de arome de amoniac și de vegetație forestieră, cu un ușor gust final amar.

Aria geografică prezintă o influență mediteraneană, cu soluri puțin fertile, compuse în principal din calcar, care cel mai adesea apare la suprafață și nu reține apa. Aceste elemente au dat naștere unei vegetații de garigă compusă din grozământ, păducel, porumbar, arbuști din specia *Cistus*, ienupăr, lavandă, cimbru sălbatic, cimbrișor și castan. Este un mediu ideal pentru creșterea caprelor și practicarea păstoritului.

Tehnica „coagulului dulce” este impusă de condițiile climatice (temperaturi ridicate și uscăciunea climatului ambiant). Într-adevăr, în lipsa unor mijloace tehnice specifice, în această regiune nu este posibil ca laptele să fie răcit și apoi păstrat la temperaturi scăzute, pentru a lăsa să acționeze fermenții lactici, fără riscul ca laptele să se acrească. Prin urmare, trebuie activată închegarea laptelui, adică coagularea sa, cu ajutorul cheagului.

Învelirea roților de brânză permitea obținerea unei surse de hrană pe tot parcursul anului, în special în perioada iernii, când caprele nu mai dădeau lapte.

Brânza „Banon” reprezintă rezultatul combinării tuturor acestor factori: un mediu sărac favorabil creșterii extensive a caprelor și folosit la întreaga capacitate de către om, o climă caldă și uscată care a dus în mod natural la practica obținerii coagulului cu ajutorul cheagului și la o tehnică de prelucrare (învelirea) care permite conservarea pe termen lung a brânzei.

Trimitere la publicarea caietului de sarcini

[articolul 6 alineatul (1) al doilea paragraf din prezentul regulament]

https://info.agriculture.gouv.fr/gedei/site/bo-agri/document_administratif-3ab11b39-00cf-48f7-a2b3-ac5e71b90836

DECIZIA DE PUNERE ÎN APLICARE A COMISIEI

din 14 mai 2019

privind publicarea în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* a cererii de aprobare a unei modificări care nu este minoră a unui caiet de sarcini al unui produs, menționată la articolul 53 din Regulamentul (UE) nr. 1151/2012 al Parlamentului European și al Consiliului, în ceea ce privește denumirea „Beurre d’Isigny” (DOP)

(2019/C 177/03)

COMISIA EUROPEANĂ,

având în vedere Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene,

având în vedere Regulamentul (UE) nr. 1151/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 21 noiembrie 2012 privind sistemele din domeniul calității produselor agricole și alimentare ⁽¹⁾, în special articolul 50 alineatul (2) litera (a) coroborat cu articolul 53 alineatul (2),

întrucât:

- (1) Franța a trimis o cerere de aprobare a unei modificări care nu este minoră a caietului de sarcini al produsului „Beurre d’Isigny” (DOP), în conformitate cu articolul 49 alineatul (4) din Regulamentul (UE) nr. 1151/2012.
- (2) În conformitate cu articolul 50 din Regulamentul (UE) nr. 1151/2012, Comisia a examinat cererea și a ajuns la concluzia că aceasta îndeplinește condițiile stabilite în regulamentul respectiv.
- (3) Pentru a se permite depunerea de acte de opoziție în conformitate cu articolul 51 din Regulamentul (UE) nr. 1151/2012, cererea de aprobare a unei modificări care nu este minoră a caietului de sarcini al produsului, menționată la articolul 10 alineatul (1) primul paragraf din Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 668/2014 al Comisiei ⁽²⁾, inclusiv documentul unic modificat și trimiterea la publicarea caietului de sarcini al produsului cu denumirea înregistrată „Beurre d’Isigny” (DOP) ar trebui să fie publicată în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*,

DECIDE:

Articol unic

Cererea de aprobare a unei modificări care nu este minoră a caietului de sarcini al produsului, menționată la articolul 10 alineatul (1) primul paragraf din Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 668/2014 al Comisiei, inclusiv documentul unic modificat și trimiterea la publicarea caietului de sarcini relevant al produsului cu denumirea înregistrată „Beurre d’Isigny” (DOP), figurează în anexa la prezenta decizie.

În conformitate cu articolul 51 din Regulamentul (UE) nr. 1151/2012, publicarea prezentei decizii conferă dreptul de opoziție față de modificarea menționată la primul paragraf al prezentului articol în termen de trei luni de la data publicării prezentei decizii în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*.

Adoptată la Bruxelles, 14 mai 2019.

Pentru Comisie

Phil HOGAN

Membru al Comisiei

⁽¹⁾ JO L 343, 14.12.2012, p. 1.

⁽²⁾ Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 668/2014 al Comisiei din 13 iunie 2014 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (UE) nr. 1151/2012 al Parlamentului European și al Consiliului privind sistemele din domeniul calității produselor agricole și alimentare (JO L 179, 19.6.2014, p. 36).

ANEXĂ

CERERE DE APROBARE A UNEI MODIFICĂRI CARE NU ESTE MINORĂ A CAIETULUI DE SARCINI AL UNEI DENUMIRI DE ORIGINE PROTEJATE/INDICAȚII GEOGRAFICE PROTEJATE

Cerere de aprobare a unei modificări în conformitate cu articolul 53 alineatul (2) primul paragraf din Regulamentul (UE) nr. 1151/2012

„Beurre d’Isigny”

Nr. UE: PDO-FR-0138-AM01 – 19.10.2017

DOP (X) IGP ( )

1. Grupul solicitant și interesul legitim

Syndicat Professionnel de Défense des Producteurs de Lait et Transformateurs de Beurre et Crème d’Isigny-sur-Mer –
Baie des Veys
2, rue du Docteur Boutrois
14230 Isigny-sur-Mer
FRANȚA

Tel. +33 231513310
Fax +33 231923397
E-mail: ODG.beurrecremeisigny@isysme.com

Componență: grupul este constituit din producătorii de lapte și producătorii de unt. Ca atare, grupul are dreptul de a înainta cererea de modificare.

2. Statul membru sau țara terță

Franța

3. Rubrica din caietul de sarcini care face obiectul modificării/modificărilor

- Denumirea produsului
- Descrierea produsului
- Aria geografică
- Dovada originii
- Metoda de producție
- Legătura
- Etichetarea
- Altele [coordonatele serviciului competent din statul membru și ale grupului solicitant, coordonatele organismului de control, cerințe naționale]

4. Tipul modificării (modificărilor)

- Modificare a caietului de sarcini al unei DOP sau al unei IGP înregistrate, care nu trebuie considerată minoră în conformitate cu articolul 53 alineatul (2) al treilea paragraf din Regulamentul (UE) nr. 1151/2012
- Modificare a caietului de sarcini al unei DOP sau al unei IGP înregistrate pentru care nu a fost publicat un document unic (sau un echivalent al acestuia), modificare ce nu trebuie considerată minoră în conformitate cu articolul 53 alineatul (2) al treilea paragraf din Regulamentul (UE) nr. 1151/2012

5. Modificare (modificări)

5.1. Rubrica „Descrierea produsului”

Fiind vorba despre un caiet de sarcini înregistrat în 1996 pentru cele două produse „Beurre d’Isigny” și „Crème d’Isigny”, capitolul referitor la descrierea caracteristicilor produsului este reorientat doar către „Beurre d’Isigny”.

În plus, pentru a ține cont de variațiile sezoniere ale alimentației vacilor de lapte care influențează culoarea untului, definirea culorii produsului este extinsă. În loc de culoarea „galben «piciorul-cocoșului»”, aceasta este definită ca: „fildeșie până la galben «piciorul-cocoșului»”. Textura „onctuoasă” este completată de termenii „îl face ușor tartinabil”. Pentru a caracteriza mai bine produsul, termenul „parfumat”, care este puțin descriptiv, este eliminat. În schimb, sunt descrise aromele: „arome de smântână proaspătă și de alune”. De asemenea, se adaugă faptul că untul „poate fi texturat astfel încât să poată fi folosit pentru foitaj, în scopul de a ține cont de toate utilizările posibile ale produsului”. În acest capitol se precizează, de asemenea, că untul „poate fi sărat”, ceea ce figurează numai în partea „Metoda de obținere” din caietul de sarcini în vigoare. În cele din urmă, se adaugă informații privind conținutul de grăsime al diferitelor categorii de unt: minimum 82 % pentru untul dulce și minimum 80 % pentru untul sărat.

Astfel, textul din caietul de sarcini în vigoare: „Aceste două produse lactate prezintă caracteristici originale. Ele prezintă o culoare galben «piciorul-cocoșului» naturală. Sunt parfumate, iar textura lor este onctuoasă.”

se înlocuiește cu:

„Untul «Beurre d'Isigny» prezintă o culoare fildeșie până la galben «piciorul-cocoșului» naturală. Textura sa onctuoasă îl face ușor tartinabil. Deseori, acesta prezintă arome de smântână proaspătă și de alune. Poate fi texturat, astfel încât să poată fi folosit pentru foitaj și poate fi sărat.

Prezintă un conținut de grăsime mai mare de 82 % pentru untul dulce și mai mare de 80 % pentru untul sărat.”

Acest paragraf este adăugat, de asemenea, la punctul 3.2 din documentul unic, înlocuind fraza din rezumat care precizează la nivelul descrierii produsului „Unt care prezintă o culoare «piciorul-cocoșului» naturală, rezultată dintr-o concentrație excepțională de carotenoide.”

În plus, referirea la „o concentrație excepțională de carotenoide” a fost reluată în rubrica referitoare la legătura causală din caietul de sarcini și din documentul unic, rubrica referitoare la descrierea produsului neconținând nicio valoare-țintă privind conținutul de carotenoide al untului.

5.2. Rubrica „Aria geografică”

Capitolul din caietul de sarcini „Delimitarea ariei geografice” prezintă toate etapele care au loc în aria geografică. Numele diferitelor comune care aparțin ariei au fost, de asemenea, actualizate.

Aceste modificări vin să clarifice diferitele etape și să actualizeze lista comunelor, fără însă a modifica limitele ariei geografice.

Realizarea ambalării în aria geografică nu poate fi omisă. Prin urmare, această operațiune trebuie să aibă loc la scurt timp după încheierea fabricării untului, pe de o parte pentru a evita orice alterare a produsului prin oxidarea grăsimii, care survine deseori în cursul unui transport prea lung și, pe de altă parte, pentru a se evita fraudă (amestec de unt). În plus, se precizează că eventuala congelare/congelare rapidă are loc în aria geografică a denumirii. Aceasta din urmă se justifică prin asigurarea obținerii unei mai bune trasabilități și garantează continuitatea etapelor care trebuie să se deruleze în aria geografică.

5.3. Rubrica „Dovada originii”

Ținând cont de evoluțiile legislative și în materie de reglementare naționale, capitolul din caietul de sarcini care se referă la „Elemente care dovedesc că produsul este originar din aria geografică” a fost consolidat și grupează obligațiile referitoare la declarare și la ținerea de registre privitoare la trasabilitatea produsului și la monitorizarea condițiilor de producție.

Astfel, au fost adăugate diferite paragrafe, care privesc:

- declarația de identificare a operatorilor și diferite alte obligații de declarare ale acestora, în special în ceea ce privește întreruperea temporară a producției („declarație prealabilă privind lipsa intenției de a produce” și „declarație prealabilă privind reluarea producției”),

- „ținerea registrelor”, precizând obligațiile pentru crescătorii de animale și reluând dispozițiile în vigoare la nivel național pentru producătorii de unt,
- modalitățile de control deja prevăzute de dispozițiile naționale în vigoare: „Toată această procedură este completată de examenele analitice și organoleptice realizate în mod inopinat și prin sondaj asupra produselor ambalate pregătite pentru vânzare.”

5.4. Rubrica „Metoda de producție”

Caietul de sarcini dezvoltă numeroase puncte ale metodei de producție în scopul de a descrie mai bine condițiile de producție a laptelui și de prelucrare a produsului „Beurre d'Isigny”. Aceste elemente contribuie la consolidarea legăturii cu aria geografică.

Au fost introduse anumite dispoziții privind gestionarea efectivului de vaci de lapte (rasă, alimentație), astfel încât să fie menționate practicile tradiționale.

Gestionarea efectivului

Efectivul de vaci de lapte este definit în următorul mod:

„În sensul prezentului caiet de sarcini, prin efectiv se înțelege întregul efectiv de bovine de lapte dintr-o exploatație compus din vacile în lactație și din vacile în repaus mamar.”

Această dispoziție din caietul de sarcini are scopul de a stabili în mod clar la ce animale se face referire prin utilizarea termenilor „efectiv de vaci de lapte” și „vacile de lapte” și permite reglementarea controlului și evitarea oricărei confuzii.

În scopul unei afirmări a legăturii dintre produs și aria geografică, recurgerea la consumul de iarbă (pășune, fân etc.), în legătură cu tradiția hrănirii cu iarbă prezentă în aria geografică, este reglementată de dispozițiile următoare:

- „Pășunatul efectivului de vaci trebuie să se deruleze pe o perioadă minimă de 7 luni.”
- „Suprafața furajeră principală a fiecărei exploatații trebuie să cuprindă cel puțin 50 % iarbă. Vacile în lactație dispun fiecare de cel puțin 35 de ari de pajiște (naturală, temporară sau anuală), din care cel puțin 20 de ari de pășune sau cel puțin 10 ari de pășune completați cu hrănirea cu furaje pe bază de iarbă.”

Rasa

Pentru a garanta utilizarea semnificativă a laptelui provenit de la vaci din rasa normandă pentru producerea „Beurre d'Isigny”, aceasta fiind un element al legăturii dintre aria geografică și produs, se adaugă faptul că:

„La producător, laptele de la fiecare colectare care este utilizat pentru fabricarea «Beurre d'Isigny» provine, de la un efectiv constituit din cel puțin 30 % vaci de lapte din rasa normandă.”

Pentru a defini noțiunea de colectare și a preciza controlul respectării dispoziției, se adaugă, de asemenea, că:

„O colectare este definită ca totalitatea laptelui colectat și prelucrat de un producător într-un interval de 48 de ore.”

Aceste precizări se fac, de asemenea, la punctul 3.3 din documentul unic.

Alimentația efectivului de vaci

În scopul de a afirma legătura produsului cu aria geografică, printr-o alimentație a vacilor de lapte provenită majoritar din aria geografică, se adaugă faptul că 80 % din rația de bază a efectivului provine din arie și că iarba în formă proaspătă sau conservată trebuie să constituie în medie minimum 40 % din rație în perioada de pășunat și minimum 20 % zilnic în restul anului. În plus, pentru a defini mai bine natura alimentelor utilizate, este stabilită o listă pozitivă a furajelor autorizate. Astfel, au fost adăugate următoarele dispoziții în caietul de sarcini:

„Rația de bază a efectivului provine, în proporție de 80 %, exprimată în substanță uscată, din aria geografică. Aceasta este constituită din următoarele furaje, în formă proaspătă sau conservată: iarbă, porumb, cereale sau proteaginoase care nu au ajuns la maturitate (planta întregă), paie, lucernă, precum și sfeclă furajeră, legume rădăcinoase și pulpă de sfeclă deshidratată.”

„Iarba în formă proaspătă sau conservată constituie cel puțin 40 % din rația furajeră exprimată în substanță uscată, în medie în cursul celor minim 7 luni de pășunat. În rația furajeră zilnică, proporția de iarbă nu trebuie să fie mai mică de 20 % exprimată în substanță uscată în restul anului.”

Aceste dispoziții privind alimentația efectivului sunt precizate, de asemenea, la punctul 3.3 din documentul unic.

Pentru vacile de lapte, aportul de hrană complementară este limitat la 1 800 kg în substanță uscată pe vacă din efectiv și pe an calendaristic. Scopul este evitarea ca acest tip de hrană să aibă o pondere prea importantă în alimentație, precum și favorizarea rației de bază, provenită din aria geografică delimitată.

Se adaugă următorul paragraf:

„Folosirea hranei complementare este limitată la 1 800 kg, exprimată în substanță uscată, pe vacă din efectiv și pe an calendaristic.”

Această dispoziție se adaugă, de asemenea, la punctul 3.3 din documentul unic.

Ca urmare a impactului lor negativ asupra caracteristicilor organoleptice ale laptelui, caietul de sarcini precizează că mai multe produse și materii prime sunt interzise în alimentația vacilor în lactație. Prin urmare, se adaugă următorul paragraf:

„Sunt interzise în rația de bază, precum și în hrana complementară: varza, napul, rapița *Brassica rapa oleifera* și rapița *Brassica napus* distribuită verde.

Sunt interzise în hrana complementară următoarele materii prime, conform clasificării din anexa C la Regulamentul (UE) nr. 68/2013 privind furajele:

- uleiuri în stare naturală sau izomeri ai acestora, (clasa 2.20.1) de palmier, de arahide, de floarea-soarelui și de măsline;
- produse lactate și produse derivate (clasa 8);
- produse provenite de la animale terestre și produse derivate (clasa 9);
- pești, alte animale acvatice și produse derivate (clasa 10), cu excepția uleiului din ficat de cod;
- componente diverse (clasa 13), cu excepția melasei de glucoză.

În cele din urmă, sunt interzise ureea și derivații acesteia, ca aditivi nutriționali definiți în anexa 1 la Regulamentul (CE) nr. 1831/2003 privind aditivii din hrana animalelor.”

Aceste diferite elemente sunt reluate la punctul 3.3 din documentul unic.

Pentru a descrie mai bine practicile actuale, se adaugă două capitole care reiau diferitele etape ale fabricării untului: „colectarea și primirea laptelui” și „preparare și ambalare”.

Colectarea și primirea laptelui

Pentru a evita problemele privind alterarea materiei prime la fermă, intervalul de stocare a laptelui utilizat în fabricarea „Beurre d'Isigny” este limitat.

În plus, pentru o mai bună trasabilitate, se precizează că transbordarea laptelui între exploatații și fabrica de unt este interzisă.

În cele din urmă, se adaugă un criteriu referitor la aciditatea laptelui crud pentru a garanta absența alterării materiei prime.

Aceste diferite elemente sunt reluate în dispoziția următoare:

„Colectarea are loc la maximum 48 de ore de la cea mai veche mulgere. Laptele colectat în exploatații este descărcat direct în unitatea de smântânire a laptelui, fără transbordare. La primire, aciditatea laptelui crud este cuprinsă între 14 și 16° Dornic, și anume un pH între 6,6 și 6,85.”

Această dispoziție este reluată integral la punctul 3.3 din documentul unic.

*Preparare și ambalare**Smântânire și pasteurizare*

Se adaugă un capitol privind smântânirea și pasteurizarea. Se precizează că „timpul de așteptare al laptelui înainte de smântânire trebuie să fie de cel mult 48 de ore după primire”, pentru a păstra calitatea materiei prime.

Se adaugă și se prezintă cele două etape ale pasteurizării care permit obținerea produsului finit, astfel:

„Înainte de smântânire, laptele integral colectat poate fi supus unei prime etape de pre-pasteurizare la 74 °C. După smântânire, smântâna este supusă unei pasteurizări la o temperatură cuprinsă între 86 și 95 °C timp de 30 până la 180 de secunde.”

Această dispoziție vine să o completeze pe cea din caietul de sarcini în vigoare: „Laptele și smântâna trebuie să fie pasteurizate.”

În plus, se elimină trimeritele la cerințele legale și de reglementare naționale privind atât efectivul de vaci, cât și laptele și untul.

De asemenea, pentru a păstra calitatea materiei prime, se precizează un interval maxim între încheierea procesului de smântânire a laptelui și tratamentul de pasteurizare: „Acest din urmă tratament trebuie să fie efectuat într-un interval de maximum treizeci și șase de ore după încheierea procesului de smântânire a laptelui.”

Pentru a defini tipurile de smântână care pot fi utilizate pentru fabricarea produsului „Beurre d'Isigny”, se precizează următoarele: „Conținutul minim de grăsime al smântânii destinate fabricării untului este de cel puțin 35 de grame pentru 100 de grame de produs.”

În ceea ce privește diferitele utilizări ale produsului în momentul smântânirii și al pasteurizării, se adaugă faptul că „smântâna ușoară, smântâna crudă, smântâna sterilizată și smântâna sterilizată la temperatură ultraînaltă (UHT) nu pot fi utilizate pentru producerea untului”.

Această propoziție se adaugă la punctul 3.3 din documentul unic.

De asemenea, se completează lista substanțelor interzise pentru obținerea produsului „Beurre d'Isigny”, precizând că zara este interzisă și că adăugarea de aditivi, de adjuvanți tehnologici și de orice alt ingredient cu excepția fermenților lactici este, de asemenea, interzisă.

Astfel, paragraful următor:

„Folosirea, în vederea fabricării și comercializării produsului «Beurre d'Isigny», a următoarelor substanțe este interzisă:

- smântână din zer, smântână reconstituită, congelată sau congelată rapid,
- coloranți sau antioxidanți,
- substanțe dezacidifiante destinate să reducă gradul de aciditate a laptelui sau a smântânii,”

se înlocuiește, prin urmare, cu următorul text:

„Smântâna ușoară, smântâna crudă, smântâna sterilizată și smântâna sterilizată la temperatură ultraînaltă (UHT) nu pot fi utilizate pentru producerea untului.

Utilizarea smântânii din zer, a zarei, a smântânii reconstituite, a smântânii congelate sau congelate rapid, a coloranților sau a antioxidanților, a substanțelor dezacidifiante destinate să reducă gradul de aciditate a laptelui sau a smântânii, a aditivilor, a adjuvanților tehnologici sau a oricărui alt ingredient în afara fermenților lactici, este interzisă în producerea smântânii destinate pentru «Beurre d'Isigny».”

Dispoziția care precizează că „orice procedeu destinat să crească conținutul în substanțe uscate fără grăsimi, în special prin incorporarea de culturi și fermenți lactici în timpul malaxării” este mutată la capitolul „Însămânțare și baterea smântânii”, care reia și reglementează diferitele etape propriu-zise de producere a untului, în special etapa de malaxare (sau de batere a smântânii).

Dispoziția care precizează că „în unt se poate adăuga sare în limita a 2 grame la 100 de grame” este mutată, de asemenea, la capitolul „Însămânțare și baterea smântânii”, eliminând limita de 2 grame la 100 de grame ca urmare a încadrării acesteia în reglementarea generală.

Însămânțare și baterea smântânii

Se introduce, de asemenea, un capitol pentru a evidenția dispozițiile privind însămânțarea și baterea smântânii. Se precizează, în special, că însămânțarea smântânii se efectuează „în fabrica de unt” și într-un interval de maximum 48 de ore de la încheierea procesului de smântânire. Se adaugă, de asemenea, că trebuie să fie respectat un interval de maximum 72 de ore între primirea laptelui și însămânțarea smântânii.

Se precizează, de asemenea, metoda de obținere a untului, adăugând că acesta este obținut prin baterea smântânii însămânțate și maturate (în cilindrul de batere sau în putinei) și că granulele de unt obținute sunt ulterior malaxate și, eventual, spălate, întrucât pH-ul untului finit trebuie să fie limitat la maximum 6.

Se precizează că procedeele care constau în scăderea pH-ului untului printr-o altă metodă decât maturarea biologică sunt interzise. Adaosul de permeat concentrat de culturi lactice și de agent de fermentare aromatic în cursul fabricării untului (procedul NIZO) este interzis, de asemenea, în mod explicit. Posibilitatea de a adăuga sare în limita a 2 grame la 100 de grame este eliminată ca urmare a încadrării acesteia în reglementarea generală.

Prin urmare, capitolul „Însămânțare și baterea smântânii” din caietul de sarcini este redactat astfel:

„Însămânțarea smântânii destinate fabricării de «Beurre d'Isigny» se face în fabrica de unt cel târziu la 48 de ore după încheierea procesului de smântânire și cel târziu la 72 de ore după primirea laptelui, la o temperatură cuprinsă între 9 și 15 °C. Aceasta este supusă unei maturări biologice care durează minimum 12 ore, între 9 °C și 15 °C, înainte de a fi bătută într-un cilindru de batere sau într-un putinei. Granulele de unt sunt ulterior malaxate și, eventual, spălate. La finalul preparării, pH-ul untului trebuie să fie mai mic de 6.

Orice procedeu destinat să crească conținutul în substanță uscată fără grăsimi, în special prin încorporarea de culturi și fermenți lactici în timpul malaxării, este interzis. De asemenea, este interzis orice procedeu care constă în scăderea pH-ului untului printr-o altă metodă decât maturarea biologică a smântânii, în special adaosul de permeat concentrat de culturi lactice și de agent de fermentare aromatic în cursul fabricării untului (procedul NIZO).

La unt se poate adăuga sare, în limita impusă de reglementări.”

În ceea ce privește „texturarea”, se precizează că produsul „Beurre d'Isigny” poate fi supus unui tratament de texturare pentru a-l adapta utilizării în brutărie-patiserie:

„«Beurre d'Isigny» poate fi supus unui tratament fizic de cristalizare care să îi permită să dobândească plasticitate și rezistență mecanică și să reziste fără să se topească (unt pentru foitaj), pentru a fi utilizat ca materie primă în preparatele alimentare, în special în brutărie-patiserie.”

Această operațiune este necesară deoarece există o variabilitate importantă a punctului de topire a untului în funcție de anotimp: untul este mai moale vara și mai tare iarna. Această diferență a punctului de topire provine dintr-o diferență a nivelului compoziției de acizi grași din grăsimi. Tratarea fizică a untului permite atenuarea acestei variabilități, asigurând o consistență uniformă pe întreg parcursul anului. Prin această evoluție a texturii, untul poate fi utilizat în mod optim pentru foitaj. Această operațiune nu schimbă cu nimic gustul untului. Operațiunea se practica deja în momentul înregistrării DOP „Beurre d'Isigny”, dar această precizare a fost omisă în caietul de sarcini înregistrat. Produsele obținute în brutărie-patiserie permit evidențierea sub o altă formă a tuturor calităților untului „Beurre d'Isigny” DOP.

Ambalarea este detaliată pentru a preciza anumite practici. Se adaugă faptul că untul, ambalat în unități de 1 kg până la maximum 25 kg, poate fi congelat sau congelat rapid pentru o perioadă de maximum douăsprezece luni. Congelarea/congelarea rapidă trebuie să se producă cel târziu la 10 zile după etapa de texturare pentru untul texturat și la 30 de zile după fabricare pentru untul netexturat. Temperatura la care este menținut untul în această etapă trebuie să fie cuprinsă între -18 °C și -23 °C.

Congelarea untului ambalat în pachete de 1 kg și în recipiente de mai mult de 10 kg corespunde solicitărilor anumitor întreprinderi din industria alimentară (brutărie, patiserie, fabrici de biscuiți) care caută un unt a cărui consistență să prezinte anumite caracteristici speciale legate de perioada de producție. Congelarea sau congelarea rapidă pentru o perioadă de maximum 12 luni nu alterează caracteristicile organoleptice ale untului. Într-adevăr, această practică curentă, utilizată la scară largă în industria laptelui, și-a dovedit eficiența în prezent în ceea ce privește conservarea și păstrarea calităților organoleptice.

În ceea ce privește ambalarea untului, se adaugă faptul că unitatea maximă de vânzare este stabilită la maximum 25 kg. Această dispoziție este în conformitate cu tradiția ambalării în recipiente mari a produsului „Beurre d'Isigny” (de tipul recipientelor din lemn de 20 până la 200 de litri, utilizate în secolele al XVIII-lea și al XIX-lea). Transportul untului de la o unitate la alta în ambalaje cu o greutate mai mare este permis, cu toate acestea, în interiorul ariei geografice.

Dispoziția din caietul de sarcini se prezintă astfel:

„Ambalarea «Beurre d'Isigny» se efectuează în unități de vânzare cu o greutate care nu depășește 25 de kilograme. Este permis transportul untului în ambalaje cu o greutate mai mare de la o unitate la alta în interiorul ariei geografice delimitate.

«Beurre d'Isigny» poate fi congelat sau congelat rapid și menținut la o temperatură de -18°C până la -23°C doar dacă este ambalat în unități de minimum 1 kilogram și maximum 25 de kilograme și pentru o durată de maximum 12 luni. Congelarea sau congelarea rapidă se realizează cel târziu la 10 zile după fabricare pentru untul texturat și cel târziu la 30 de zile după fabricare pentru untul netexturat.”

Aceste norme sunt reluate parțial la punctul 3.5 din documentul unic „Norme specifice privind felierea, răzuirea, ambalarea etc. a produsului la care se referă denumirea”.

5.5. Rubrica „Legătura”

Capitolul din caietul de sarcini „Legătura cu aria geografică” a fost rescris în totalitate pentru a evidenția mai bine demonstrarea legăturii dintre „Beurre d'Isigny” și aria geografică a acestuia, fără ca, în fond, legătura să fie modificată. Această demonstrație pune în evidență, în special, condițiile de producție a laptelui, mai ales faptul că alimentația bazată pe utilizarea optimă a ierbii, cu o perioadă lungă de pășunat, permite obținerea unei calități a grăsimii laptelui potrivită pentru fabricarea produsului „Beurre d'Isigny”, pentru care este necesară o pricepere deosebită. Cu această ocazie, referința la concentrația ridicată a produsului „Beurre d'Isigny” în acid oleic a fost eliminată, de asemenea, deoarece este considerată nespecifică.

Rubrica „Specificitatea ariei geografice” reia factorii naturali ai ariei geografice, precum și factorii umani, sintetizând aspectul istoric și subliniind pricepera specifică.

Rubrica „Specificitatea produsului” evidențiază anumite elemente introduse în descrierea produsului.

În sfârșit, rubrica „Legătura cauzală” explică interacțiunile dintre factorii naturali și cei umani și produs.

Totalitatea legăturii care figurează în caietul de sarcini al DOP este reluată la punctul 5 din documentul unic.

5.6. Rubrica „Etichetare”

Pentru a clarifica elementele care permit identificarea produsului de către consumatori:

- se adaugă faptul că produsele care beneficiază de denumirea de origine trebuie să fie prevăzute cu o etichetă individuală care cuprinde denumirea de origine și că mărimea caracterelor utilizate pe această etichetă este cel puțin egală cu două treimi din cea a caracterelor celor mai mari care figurează pe această etichetă. Această regulă nu se aplică vinetei dacă denumirea apare altundeva pe etichetă;
- termenii care trebuie să figureze pe vinieta aplicată pe ambalaje sunt modificați: „protejată” în loc de „controlată”. Aplicarea acestora se efectuează sub responsabilitatea operatorului care se ocupă de această operațiune;
- se specifică faptul că aplicarea simbolului DOP al Uniunii Europene se efectuează în imediata apropiere a vinetei (unul lângă altul sau unul deasupra celui alt, fără a fi separate de vreo altă mențiune).

Dispoziția referitoare la interzicerea utilizării cuvintelor „Isigny” sau „Isigny-sur-mer” sau a oricărui alt cuvânt, element grafic sau ilustrație care evocă această arie pentru produse care nu corespund condițiilor stabilite în caietul de sarcini este eliminată, deoarece nu ține de caietul de sarcini.

Paragrafele:

„O vinieta care cuprinde cuvintele «Beurre d’Isigny – Appellation d’Origine Contrôlée» sau «Crème d’Isigny – Appellation d’Origine Contrôlée» trebuie să fie lipită sau reprodusă pe ambalaje sau recipiente, sub responsabilitatea profesionistului în cauză.

Folosirea cuvintelor geografice «Isigny» sau «Isigny-sur-Mer» sau a oricărui alt cuvânt, element grafic sau ilustrație care evocă această arie este interzisă pentru comercializarea de unt care nu a fost produs, ambalat și comercializat în conformitate cu decretul denumirii.”

se înlocuiesc cu:

„Fiecare ambalaj de «Beurre d’Isigny» DOP comercializat este prevăzut cu o etichetă individuală care cuprinde denumirea de origine înscrisă cu caractere de dimensiune cel puțin egală cu două treimi din cea a celor mai mari caractere care figurează pe etichetă.

O vinieta care cuprinde cuvintele «Beurre d’Isigny – Appellation d’Origine Protégée» trebuie să fie lipită sau reprodusă pe ambalaje sau recipiente, sub responsabilitatea operatorului.

Simbolul «DOP» al Uniunii Europene și vinieta figurează unul lângă celălalt sau unul deasupra celuilalt, fără a fi separate de vreo altă mențiune. Dimensiunea minimă a denumirii de origine nu se aplică vinietei, în situația în care această denumire este deja prezentă altundeva pe etichetă.”

Această modificare este adusă, de asemenea, punctului 3.6 din documentul unic „Norme specifice privind etichetarea produsului la care se referă denumirea înregistrată”.

5.7. Rubrica „Altele”

La capitolul „Serviciul competent din statul membru”, se actualizează adresa INAO.

La capitolul „Grupul solicitant”, se actualizează coordonatele grupului.

La capitolul din caietul de sarcini „Trimiteri la organismul de control”, se actualizează numele și coordonatele organismelor oficiale. Această rubrică menționează coordonatele autorităților competente în materie de control la nivelul Franței: Institutul național pentru origine și calitate (Institut national de l’origine et de la qualité – INAO) și Direcția generală pentru concurență, consum și combaterea fraudei (Direction générale de la concurrence, de la consommation et de la répression des fraudes – DGCCRF). Se adaugă faptul că denumirea și coordonatele organismului de certificare pot fi consultate pe site-ul INAO și în baza de date a Comisiei Europene.

Un capitol „Cerințe naționale” este adăugat în caietul de sarcini. Acesta prezintă, sub formă de tabel, principalele aspecte care trebuie controlate, valorile lor de referință și metoda de evaluare.

DOCUMENT UNIC

„Beurre d’Isigny”

Nr. UE: PDO-FR-0138-AM01 – 19.10.2017

DOP (X) IGP ( )

1. Denumirea (denumirile)

„Beurre d’Isigny”

2. Statul membru sau țara terță

Franța

3. Descrierea produsului agricol sau alimentar

3.1. Tipul de produs

Clasa 1.5. Uleiuri și grăsimi (unt, margarină, uleiuri etc.)

3.2. Descrierea produsului căruia i se aplică denumirea de la punctul 1

„Beurre d'Isigny” are o culoare fildeșie până la galben „piciorul-cocoșului” naturală. Textura sa onctuoasă îl face ușor tartinabil. Deseori, acesta prezintă arome de smântână proaspătă și de alune. Poate fi texturat, astfel încât să poată fi folosit pentru foitaj și poate fi sărat.

Prezintă un conținut de grăsime mai mare de 82 % pentru untul dulce și mai mare de 80 % pentru untul sărat.

3.3. Hrană pentru animale (doar în cazul produselor de origine animală) și materii prime (doar în cazul produselor prelucrate)

Pentru a garanta legătura strânsă dintre teritoriu și produs printr-o alimentație cu iarbă provenită din aria geografică, vacile de lapte pășunează cel puțin 7 luni pe an și fiecare exploatație cuprinde o suprafață de minimum 0,35 ha de pajiște pe vacă de lapte mulsă, din care cel puțin 0,20 ha accesibile din spațiile pentru muls sau cel puțin 0,10 ha accesibile din spațiile pentru muls completate cu o hrănire cu furaje pe bază de iarbă. Fiecare exploatație trebuie să dispună de o suprafață furajeră principală care cuprinde cel puțin 50 % iarbă.

Hrana vacilor de lapte nu poate proveni în totalitate din aria geografică. Nevoile de proteine ale vacilor de lapte nu pot fi acoperite întotdeauna de suprafețele cultivate în această arie. În plus, proveniența materiilor prime care compun hrana complementară nu poate fi garantată. Rația de bază a efectivului constituită din furaje este produsă în proporție de 80 % în aria geografică (calculată în substanță uscată și pe an). Considerând că rația de bază constituie aproximativ 70 % din hrana totală a vacilor de lapte, proporția hranei provenite din arie poate fi estimată la aproximativ 56 % minimum.

Iarba sub diferitele sale forme constituie cel puțin 40 % din rația de bază în medie în timpul celor minimum șapte luni de pășunat și cel puțin 20 % zilnic în restul anului. Folosirea hranei complementare este limitată la 1 800 kg pe vacă din efectiv și pe an calendaristic.

Furajele permise sunt: iarbă, porumb, cereale sau proteaginoase care nu au ajuns la maturitate (planta întreagă), paie, lucernă (totul în formă proaspătă sau conservată), precum și sfeclă furajeră, legume rădăcinoase și pulpă de sfeclă deshidratată.

Varza, napul, rapița *Brassica rapa oleifera* și rapița *Brassica napus* distribuită verde, ureea și derivații acesteia sunt interziși în rația de bază, precum și în hrana complementară.

Următoarele materii prime sunt interzise în hrana complementară:

- uleiuri în stare naturală sau izomerii acestora, de palmier, de arahide, de floarea-soarelui și de măsline;
- produse lactate și produse derivate;
- produse provenite de la animale terestre și produse derivate;
- pești, alte animale acvatice și produse derivate cu excepția uleiului din ficat de cod;
- componente diverse, cu excepția melasei de glucoză.

La producător, laptele de la fiecare colectare care este utilizat pentru fabricarea „Beurre d'Isigny” provine de la un efectiv constituit din cel puțin 30 % vaci de lapte din rasa normandă, o colectare fiind definită ca totalitatea laptelui colectat și utilizat de un producător într-o perioadă de 48 de ore.

Colectarea are loc la maximum 48 de ore după cea mai veche mulgere. Laptele colectat în exploatații este descărcat direct în unitatea de smântânire a laptelui, fără transbordare. La primire, aciditatea laptelui crud este cuprinsă între 14 și 16° Dornic, și anume un pH între 6,6 și 6,85.

Conținutul minim de grăsimi al smântânii destinate pentru fabricarea untului este de cel puțin 35 g pentru 100 g de produs. Smântâna ușoară, smântâna crudă, smântâna sterilizată și smântâna sterilizată la temperatură ultraînaltă (UHT) nu pot fi utilizate pentru producerea untului.

3.4. Etape specifice ale producției care trebuie să se desfășoare în aria geografică delimitată

Producția laptelui și fabricarea untului sunt efectuate în aria geografică delimitată, astfel cum este definită la punctul 4.

3.5. Norme specifice privind felierea, răzuirea, ambalarea etc. a produsului la care se referă denumirea înregistrată

Eventuala congelare a untului și ambalarea acestuia au loc în aria geografică.

Ambalarea untului este o operațiune foarte importantă pentru controlul calității produselor, întrucât materia grasă este sensibilă la oxidare. Prin urmare, operațiunea de ambalare trebuie să fie realizată rapid după încheierea fabricării. În consecință, operațiunea se efectuează în aria geografică delimitată care figurează la punctul 4, în unități de vânzare care nu depășesc 25 kg.

Untul poate fi congelat sau congelat rapid pentru o perioadă de cel mult 12 luni, cu condiția să fie ambalat în unități de minimum 1 kg și maximum 25 kg. Congelarea se realizează cel târziu la 10 zile după fabricare pentru untul texturat și cel târziu la 30 de zile după fabricare pentru untul netexturat.

3.6. Norme specifice privind etichetarea produsului la care se referă denumirea înregistrată

Fiecare ambalaj de „Beurre d'Isigny” DOP comercializat este prevăzut cu o etichetă individuală care cuprinde denumirea de origine înscrisă cu caractere de dimensiune cel puțin egală cu două treimi din cea a celor mai mari caractere care figurează pe etichetă.

O vinieta care cuprinde cuvintele „Beurre d'Isigny – Appellation d'Origine Protégée” trebuie să fie lipită sau reprodusă pe ambalaje sau recipiente, sub responsabilitatea operatorului.

Simbolul „DOP” al Uniunii Europene și vinieta figurează unul lângă celălalt sau unul deasupra celuilalt, fără a fi separate de vreo altă mențiune. Dimensiunea minimă a denumirii de origine nu se aplică vinietei, în situația în care această denumire este deja prezentă altundeva pe etichetă.

4. Delimitarea concisă a ariei geografice

Aria geografică delimitată cuprinde teritoriul comunelor din următoarele departamente:

Departamentul Calvados (82 de comune):

Cantonul Bayeux, toate comunele cu excepția Chouain, Condé-sur-Seulles, Ellon, Esquay-sur-Seulles, Juaye-Mondaye, Le manoir, Manvieux, Ryes, Tracy-sur-Mer, Vaux-sur-Seulles, Vienne-en-Bessin.

Cantonul Trévières, toate comunele cu excepția La Bazoque, Cahagnolles, Cormolain, Foulognes, Litteau, Planquery, Sainte-Honorine-de-Drucy, Sallen.

Departamentul Manche (93 de comune):

Cantonul Agon-Coutainville, comunele Auxais, Feugères, Gonfreville, Gorges, Marchésieux, Nay, Périers, Raids, Saint-Germain-sur-Sèves, Saint-Martin-d'Aubigny, Saint-Sébastien-de-Raids.

Cantonul Bricquebec, comunele Etienville, Les Moitiers-en-Bauptois, Orglandes.

Cantonul Carentan-les-Marais, toate comunele.

Cantonul Créances, comunele Montsenelle (doar pentru teritoriile fostelor comune Coigny, Prétot-Sainte-Suzanne, Saint-Jores), Le Plessis-Lastelle.

Cantonul Pont-Hébert, toate comunele cu excepția Bérigny, Saint-André-de-l'Epine, Saint-Georges-d'Elle, Saint-Germain-d'Elle, Saint-Pierre-de-Semilly.

Cantonul Saint-Lô-1, toate comunele cu excepția Agneaux, Le Lorey, Marigny-Le-Lozon (doar pentru teritoriul fostei comune Lozon), Le Mesnil-Amey, Saint-Gilles, Saint-Lô.

Cantonul Valognes, toate comunele cu excepția Brix, Huberville, Lestre, Lieusaint, Montaigu-la-Brisette, Saint-Germain-de-Tournebut, Saint-Joseph, Saint-Martin-d'Audouville, Saussemesnil, Tamerville, Valognes, Vaudreville, Yvetot-Bocage.

5. Legătura cu aria geografică

Aria geografică de producție a „Beurre d'Isigny” formează o semilună constituită din teren sedimentar, de altitudine joasă (< 50 m). Acest spațiu, denumit Col du Cotentin, formează o unitate geologică remarcabilă, fasonată de numeroase transgresiuni și regresii marine. Se disting „Bas Pays” (Regiunea Joasă), formată din mlaștinile mari litorale și aluviale secate, dar inundabile, „Haut Pays” (Regiunea Înaltă), presărată de crânguri, formată din podiș și insule calcaroase și din coline joase argiloase și pietroase în partea de est. Caracteristicile principale ale solului sunt date de importanța aluviunilor marine („tangues”) și fluviale localizate în principal în Golful Veys și în văile râurilor care se varsă în acesta.

Clima din Col de Cotentin, cu precipitații de aproximativ 800 mm și mai mult de 170 de zile de ploaie distribuite echilibrat pe parcursul anului, cu temperaturi estivale răcoroase și ierni puțin aspre, cu amplitudini termice mai scăzute decât în Saint-Lô sau Caen, este descrisă ca fiind temperat oceanică. Această climă umedă, cețoasă și blândă este omogenă ca urmare a lipsei reliefului. Influența oceanică se traduce, astfel, prin importanța vaporilor salini ai mării care scaldă pășunile.

Col de Cotentin este unul dintre polii pășunilor normande care exista înainte de valul de transformare a terenurilor arabile în pajiști din Normandia, început în 1800. Crescătorii de animale au făcut din regiunea Isigny o zonă pășunabilă prestigioasă, calificată în 1874 de către Asociația Normandă ca având „pășuni opulente, adevărate izvoare de smântână și de unt”.

Încă de la mijlocul secolului al XIX-lea, crescătorii de animale din Cotentin apără puritatea rasei Cotentine, care va deveni principala origine a rasei normande, în special ca urmare a aptitudinilor de lactație ale acestei rase locale. Acest statut de „leagăn al rasei” penalizează însă crescătorii locali, care nu au beneficiat la timp de progresele înseminării artificiale și care se orientează către productiva și omogena rasă Prim'Holstein.

La valorificarea ierbii de către efectivul de vaci de lapte, populația din Col du Cotentin a asociat foarte repede valorificarea laptelui prin producerea și comercializarea untului.

Astăzi, pajiștile sunt încă la baza alimentației vacilor de lapte, care pășunează iarba timp de cel puțin șapte luni și consumă iarba care le este furnizată în restul anului. Atașamentul producătorilor față de rasa normandă, excelentă pentru unt datorită unui lapte bogat atât în grăsimi, cât și în proteine, permite menținerea acesteia în aria geografică într-o proporție semnificativă.

Priceperea în ceea ce privește fabricarea produsului face apel la conservarea laptelui proaspăt prin controlul temperaturii de la staul până la fabrica de unt, regularitatea colectărilor, utilizarea unei maturări biologice asociate cu un control al florei de fermentare prin intermediul pasteurizării laptelui, urmată de însămânțare, smântânire și, în cele din urmă, baterea smântânii.

„Beurre d'Isigny” este onctuos, fiind ușor tartinabil. După texturare, untul este ferm și maleabil, cu o pastă nici grasă, nici lipicioasă, care nu se desface în bucăți. Cu o culoare omogenă, mergând de la fildeșiu în timpul iernii până la galben „piciorul-cocoșului” în sezonul pășunatului, acesta prezintă arome proaspete, care amintesc de smântâna „fleurette”. Savoarea sa fină poate fi însoțită de note de alună.

Situarea geografică (proximitatea mării) și morfologică (absența reliefului) a ariei geografice explică repartizarea regulată a ploilor pe timpul anului și blândețea temperaturilor, chiar și în timpul iernii. Aceste elemente sunt favorabile creșterii ierbii pe întreg parcursul anului, precum și perioadei îndelungate de pășunat a animalelor. Solurile de natură argilo-calcaroasă, sedimentară marină recentă, care prezintă o bogăție minerală semnificativă, generează o mare bogăție a acestor pășuni, în timp ce nămolurile prezente în „Haut-Pays” constituie un remarcabil regulator hidric favorabil unei creșteri uniforme a ierbii.

Calitatea grăsimii laptelui din aria geografică este obținută prin combinarea aportului de iarbă, care conferă calitățile organoleptice proprii denumirii și onctuoșitatea dorită, cu aportul de furaje cu valoare energetică mai mare, care favorizează producția de globule de grăsime de talie mare, permițând fixarea compușilor aromatici ai laptelui furnizați de iarbă.

Prin urmare, „Beurre d'Isigny” se caracterizează prin utilizarea optimă a ierbii din arie cu o perioadă lungă de pășunat pentru efectivul de vaci de lapte și cu o distribuție de furaje conservate pe perioada iernii, asociată cu aportul altor tipuri de furaje. Într-adevăr, transportul de furaje din Bas-Pays către Haut-Pays și conservarea acestora este o practică tradițională, ca urmare a geografiei fermelor, situate în general în Haut-Pays, dar dispunând, de asemenea, de pășuni în Bas-Pays.

Această alimentație a efectivului, parțial de rasă normandă, este la originea unui lapte de calitate, a cărui grăsime conferă produsului excelența sa textură onctuoasă.

În plus, prezența carotenoidelor în iarba grasă a pășunilor din regiune favorizează culoarea naturală galben „picio-rul-cocoșului” a untului în sezonul pășunatului.

Menținerea unor obiceiuri tradiționale de preparare a untului, care exclud, în special, adaosul de arome și de acid lactic și care utilizează smântâna maturată și baterea smântânii, contribuie semnificativ la exprimarea caracteristicilor materiei prime provenite de la efectivele de vaci de lapte. Menținerea relațiilor comerciale cu unitățile de producere a untului de pe teritoriul național, cu restaurantele regionale și cu piețele de export explică, de asemenea, reușita produsului.

Trimitere la publicarea caietului de sarcini

[articolul 6 alineatul (1) al doilea paragraf din prezentul regulament]

https://info.agriculture.gouv.fr/gedei/site/bo-agri/document_administratif-ba1010a1-bc3a-4468-a1d2-7578d8fd5494

INFORMĂRI REFERITOARE LA SPAȚIUL ECONOMIC EUROPEAN

AUTORITATEA AELS DE SUPRAVEGHERE

Invitație de a prezenta observații în temeiul articolului 1 alineatul (2) din partea I a Protocolului 3 la Acordul dintre statele AELS privind instituirea unei Autorități de Supraveghere și a unei Curți de Justiție cu privire la ajutoarele de stat

(2019/C 177/04)

Prin intermediul deciziei menționate mai sus, reprodusă în versiunea lingvistică autentică în paginile care urmează acestui rezumat, Autoritatea AELS de Supraveghere a informat Norvegia cu privire la decizia sa de a iniția procedura prevăzută la articolul 1 alineatul (2) din partea I a Protocolului 3 la Acordul dintre statele AELS privind instituirea unei Autorități de Supraveghere și a unei Curți de Justiție cu privire la măsura menționată anterior.

Părțile interesate își pot prezenta observațiile cu privire la măsura în cauză în termen de o lună de la publicarea prezentei, la următoarea adresă:

EFTA Surveillance Authority
Registry
Rue Belliard 35
1040 Bruxelles/Brussel
BELGIQUE/BELGIË

Observațiile vor fi comunicate autorităților norvegiene. Identitatea părții interesate care prezintă observațiile poate să nu fie divulgată, în urma unei solicitări formulate în scris, în care se prezintă motivele acestei solicitări.

REZUMAT

Procedură

1. Autoritatea a primit două plângeri, una la 14 martie 2017, iar alta la 27 iulie 2017. Reclamanții au solicitat confidențialitate.
2. În urma solicitărilor, Autoritatea a primit din partea autorităților norvegiene informații prin scrisorile din 2 iunie 2017, 20 septembrie 2017, 1 decembrie 2017, 8 decembrie 2017, 1 februarie 2018, 5 februarie 2018, 21 februarie 2019, 14 martie 2019 și 18 martie 2019.

Descrierea măsurii (măsurilor)

3. Presupusul beneficiar al ajutorului este Trondheim Spektrum AS („TS”).
4. TS deține și operează Trondheim Spektrum, un spațiu multifuncțional situat în centrul orașului Trondheim. În acest spațiu au loc antrenamente ale unor cluburi sportive locale, evenimente sportive de mică și de mare anvergură, precum și alte tipuri de evenimente, cum ar fi concerte, târguri și congrese.
5. Municipality Trondheim („municipalitatea”) era și atunci și este și în prezent acționar majoritar al TS. Celelalte acțiuni sunt deținute de cluburile finanțate prin cotizațiile membrilor („cluburi sportive”).
6. Obiectivul municipalității este de a pune la dispoziția locuitorilor din Trondheim centre sportive și de petrecere a timpului liber. În 2004, municipalitatea a oficializat un principiu de gratuitate a infrastructurii în beneficiul cluburilor sportive din municipalitate. Această măsură a municipalității facilitează participarea copiilor și a tinerilor la activități sportive, indiferent de veniturile familiei.
7. Municipality închiriază diferite spații, de exemplu de la TS, pe care le pune, în mod gratuit, la dispoziția cluburilor sportive. Consiliul local are sarcina de a distribui aceste spații.

8. Din vara anului 2017, TS se află în proces de renovare și extindere, care urmează să se încheie în 2019. Acest spațiu urmează să găzduiască campionatul european de handbal feminin și masculin din 2020.
9. Decizia cuprinde nouă măsuri: 1. un împrumut municipal, 2. o garanție municipală, 3. contracte de închiriere, 4. contracte de închiriere încheiate între 1999 și 2017, 5. contracte de închiriere încheiate în 2017 pentru 2019, 6. majorarea capitalului ca urmare a unor costuri noi și neprevăzute, 7. finanțarea costurilor de infrastructură, 8. finanțare din Fondul norvegian de jocuri de noroc și 9. o garanție implicită inerentă unui acord de împrumut încheiat între Nordea și TS.
10. Potrivit reclamațiilor, diferitele măsuri adoptate de municipalitate un oferit un avantaj TS. Reclamanții au susținut că presupusele măsuri de ajutor au finanțat, prin subvenții încrucișate, și alte activități desfășurate de TS.

Evaluarea măsurilor

11. În opinia Autorității, orice posibil ajutor de stat acordat prin măsurile 1, 2 și 3 ar putea constitui un ajutor existent în sensul articolului 1 litera (b) din partea II a Protocolului 3 la Acordul privind Autoritatea de Supraveghere și Curtea de Justiție (SCA). Prin urmare, Autoritatea nu evaluează în continuare, în decizia sa, caracterul de ajutor al măsurii respective.
12. În decizia sa, Autoritatea ajunge la concluzia preliminară că măsura 4 (acordurile de închiriere încheiate între 1999 și 2017) nu face parte dintr-o schemă de ajutoare în sensul articolului 1 litera (d) din partea II a Protocolului 3 la SCA, astfel cum au susținut autoritățile norvegiene.
13. Autoritatea va evalua, în decizia sa, caracterul de ajutor potențial al contractelor de închiriere pentru care termenul de prescripție nu a expirat. Pe baza informațiilor de care dispune, Autoritatea consideră că termenul de prescripție pentru contractul de închiriere datând din perioada 2007-2008 la care fac referire autoritățile norvegiene nu a expirat.
14. Autoritatea consideră că fondurile acordate TS de către Norsk Tipping AS, denumită măsura 8, reprezintă o aplicare a unui regim existent de ajutor de stat. Prin urmare, Autoritatea nu evaluează în decizia sa caracterul de ajutor al măsurii respective.
15. În urma unei evaluări preliminare, Autoritatea consideră că este posibil ca acordurile de închiriere din perioada 2007-2017, precum și noul acord de închiriere din 2019 (măsurile 4 și 5) să fi acordat un avantaj TS. Potrivit reclamațiilor, chiria depășește prețul pieței și se bazează pe nevoile TS, nu pe capacitatea de care are nevoie municipalitatea.
16. Autoritatea constată că majorarea de capital (măsura 6) constituie, pentru TS, un avantaj care corespunde valorii totale a majorării de capital.
17. Autoritatea ajunge la concluzia preliminară că prin împărțirea și calcularea costurilor de infrastructură în ceea ce privește renovarea și extinderea TS (măsura 7) este posibil să se fi acordat un avantaj TS.
18. În ceea ce privește garanția implicită inerentă acordului de împrumut dintre TS și Nordea (măsura 9), Autoritatea consideră că efectele declarațiilor din acordurile de împrumut sunt neclare și nu poate, în acest moment, să excludă faptul că municipalitatea a oferit un avantaj TS sub forma unei garanții implicite.
19. Autoritățile norvegiene au susținut că utilizarea spațiilor TS de către cluburile sportive nu poate fi considerată o activitate economică, având în vedere că nici municipalitatea, nici TS nu primesc bani de la utilizatori.
20. Chiar dacă se poate considera că municipalitatea desfășoară o activitate neeconomică prin oferirea de spații gratuite pentru cluburile sportive ale municipalității, în principiu, acest lucru nu împiedică entitatea care pune la dispoziția municipalității aceste spații să desfășoare activități economice.
21. În acest context, Autoritatea nu poate exclude, în acest moment, faptul că TS este o întreprindere, nu numai atunci când găzduiește concerte, evenimente sportive de mare anvergură, târguri, congrese și alte evenimente, ci și atunci când închiriază spațiile municipalității, care, la rândul său, le pune la dispoziția cluburilor sportive din oraș. În orice caz, autoritatea constată că TS desfășoară o altă activitate economică și că ar trebui să facă dovada unei separări suficiente a conturilor.
22. Autoritățile norvegiene nu au notificat Autorității toate măsurile în cauză. Prin urmare, Autoritatea ajunge la concluzia preliminară că autoritățile norvegiene nu și-au respectat obligațiile care le revin în temeiul articolului 1 alineatul (3) din partea I a Protocolului 3 la SCA și că, în măsura în care măsurile 4, 7 și 9 implică ajutor de stat, ajutorul respectiv este ilegal.

23. La 20 noiembrie 2018, autoritățile norvegiene au notificat noul contract de închiriere din 2019 (măsura 5). Autoritățile norvegiene au susținut că noul contract de închiriere este condiționat de respectarea condițiilor pieței. Acesta prevede în mod explicit adaptări pentru alinierea condițiilor contractului în funcție de condițiile pieței, în cazul în care autoritatea cere acest lucru. Având în vedere cele de mai sus, concluzia preliminară a Autorității este că, dacă contractul de închiriere implică un ajutor de stat, autoritățile norvegiene au respectat cerințele prevăzute la articolul 1 alineatul (3) din partea I a Protocolului 3 la SCA.
24. În ceea ce privește măsura 6, autoritatea constată că autoritățile norvegiene au acordat acest ajutor TS în temeiul articolului 55 din RGECA. Cu toate acestea, Autoritatea nu este pe deplin convinsă că cerințele prevăzute la articolul 6 alineatul (2) din RGECA sunt îndeplinite în legătură cu această măsură. Se pare că este necesară o evaluare suplimentară a măsurii. Dacă Autoritatea va considera că măsura nu îndeplinește cerințele RGECA, acest ajutor este ilegal.
25. Posibilele măsuri de ajutor în cazul de față sunt de natură diferită. Autoritățile norvegiene au susținut compatibilitatea câtorva dintre măsuri. În acest stadiu, Autoritatea nu deține informații care să îi permită să stabilească valoarea presupusului ajutor acordat TS care ar rezulta din aceste măsuri. Prin urmare, Autoritatea are îndoieli cu privire la faptul că măsurile respectă principiul proporționalității și se limitează la ceea ce este necesar pentru atingerea obiectivului declarat.
26. În plus, Autoritatea nu poate exclude sprijinirea celorlalte activități desfășurate de TS prin subvenționarea încrucișată a presupuselor măsuri de ajutor. Având în vedere cele de mai sus, Autoritatea are îndoieli cu privire la faptul că măsurile ar putea fi considerate compatibile în temeiul articolului 61 alineatul (3) litera (c) din Acordul privind SEE.

Decision No 032/19/COL

of 16 April 2019

to open a formal investigation into potential state aid granted to Trondheim Spektrum AS

(Case 83227)

Norwegian Ministry of Trade, Industry and Fisheries
PO Box 8090 Dep
0032 Oslo
NORWAY

Subject: **Trondheim Spektrum**

1. Summary

- (1) The EFTA Surveillance Authority ('the Authority') wishes to inform the Norwegian authorities that it has concerns that the notified measure and some of the measures covered by the complaints related to Trondheim Spektrum AS might entail state aid within the meaning of Article 61(1) of the EEA Agreement. The Authority furthermore has doubts concerning the compatibility of these measures with the functioning of the EEA Agreement. The Authority has therefore decided to open a formal investigation ⁽¹⁾ into these measures.
- (2) The Authority has based its decision on the following considerations.

2. Procedure

2.1. First complaint

- (3) On 14 March 2017, the Authority received a complaint ⁽²⁾ alleging that Trondheim municipality ('the Municipality') has granted unlawful state aid to Trondheim Spektrum AS ('TS'), a company that owns and operates Trondheim Spektrum, which is a multipurpose sport facility located in Trondheim, Norway. By letter dated 27 March 2017, the Authority invited the Norwegian authorities to comment on the complaint ⁽³⁾. The Norwegian authorities replied by letter dated 2 June 2017 ⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ Reference is made to Articles 4(4) and 13(1) of Part II of Protocol 3 to the Agreement between the EFTA States on the Establishment of a Surveillance Authority and a Court of Justice.

⁽²⁾ Documents No 847105 and 848590 to 848601.

⁽³⁾ Document No 849708.

⁽⁴⁾ Documents No 859505, 859499, 859501 and 859503.

2.2. *Second complaint*

- (4) On 27 July 2017, the Authority received a second complaint⁽⁵⁾, also alleging that the Municipality has granted unlawful state aid to TS. By letter dated 24 August 2017, the Authority invited the Norwegian authorities to comment⁽⁶⁾. In the same letter, the Authority requested further information from the Norwegian authorities concerning their comments to the first complaint. By letter dated 1 September 2017, the Authority forwarded to the Norwegian authorities additional information from the second complainant⁽⁷⁾.
- (5) By letter dated 20 September 2017, the Norwegian authorities submitted their comments to the second complaint and provided the information requested by the Authority relating to the first complaint⁽⁸⁾. On 29 September 2017, the case was further discussed during the annual package meeting in Oslo. The discussion was subsequently summarised in a follow-up letter⁽⁹⁾.

2.3. *Request for information*

- (6) On 20 October 2017, the Authority sent an information request to the Norwegian authorities⁽¹⁰⁾. On 22 November 2017, the Norwegian authorities and the Authority held a video-conference to discuss the information request. By letter of 8 December 2017, the Norwegian authorities responded⁽¹¹⁾.

2.4. *Additional information from the second complainant*

- (7) On 19 September 2017, the second complainant submitted additional information⁽¹²⁾. On 6 November 2017, the second complainant submitted supplementary information⁽¹³⁾. On 9 November 2017, the Authority forwarded the additional information to the Norwegian authorities⁽¹⁴⁾. On 22 November and 13 December 2017, the Norwegian authorities and the Authority discussed the case during a video-conference. On 1 December 2017, the Norwegian authorities submitted information to the Authority in relation to the meetings⁽¹⁵⁾.
- (8) On 26 October 2018, the second complainant submitted additional information⁽¹⁶⁾.

2.5. *Further request for information and meeting*

- (9) On 16 January 2018, the Authority sent an information request to the Norwegian authorities⁽¹⁷⁾, to which they replied by letters dated 1 and 5 February 2018⁽¹⁸⁾.
- (10) On 13 March 2019, the Norwegian authorities and the Authority discussed the case during a video-conference. Following the meeting, the Norwegian authorities submitted further information⁽¹⁹⁾. On 18 March 2019, the Norwegian authorities submitted additional information⁽²⁰⁾.

2.6. *Notification of the 2019 lease agreement*

- (11) On 29 November 2018⁽²¹⁾, the Norwegian authorities notified a lease agreement ('the 2019 lease agreement'), which is intended to enter into force on 1 December 2019. By letter dated 28 January 2019, the Authority requested additional information from the Norwegian authorities. By letter of 21 February 2019, the Norwegian authorities responded⁽²²⁾.

⁽⁵⁾ Documents No 867151, 868181 and 868182.

⁽⁶⁾ Document No 870428.

⁽⁷⁾ Document No 870360.

⁽⁸⁾ Documents No 874440 and 874442.

⁽⁹⁾ Document No 876728.

⁽¹⁰⁾ Document No 877379.

⁽¹¹⁾ Documents No 887522, 887524 and 887526.

⁽¹²⁾ Document No 874067.

⁽¹³⁾ Document No 881377.

⁽¹⁴⁾ Document No 888352.

⁽¹⁵⁾ Documents No 885827, 885829, 888351 and 888354.

⁽¹⁶⁾ Document No 936140.

⁽¹⁷⁾ Document No 888021.

⁽¹⁸⁾ Documents No 896729, 896727, 896725 and 896723.

⁽¹⁹⁾ Documents No 1059166, 1059170 and 1059171.

⁽²⁰⁾ Documents No 1059842 to 1059848.

⁽²¹⁾ Documents No 1040641, 1040643, 1040645, 1040647 and 1040649.

⁽²²⁾ Documents No 1054292, 1054294, 1054296 and 1054298.

2.7. **GBER information sheet regarding capital increase**

- (12) On 10 December 2018, the Norwegian authorities submitted a GBER⁽²³⁾ information sheet⁽²⁴⁾, concerning *ad hoc* aid to TS in the form of a NOK 55 million capital increase (approximately EUR 5,68 million), claiming that this measure was block exempted.

3. **Background**

- (13) TS owns and operates Trondheim Spektrum, a multipurpose facility located in central Trondheim. The facility consists of eight multi-purpose halls. The halls are used as training venues for local sports clubs, small and large sports events and other events such as concerts, trade fairs and congresses.
- (14) The company Nidarøhallen was established in 1961 for the purpose of carrying out the construction and operation of a sports and exhibition hall in Trondheim. On 5 June 2002, the company name was changed to Trondheim Spektrum AS.
- (15) The Municipality has been, and is at present, the majority shareholder in TS. As of October 2018, The Municipality holds 96 % of the shares. The remaining shares are held by membership-based volunteer sport clubs ('sport clubs').
- (16) The construction of the first part of the hall finished in 1963 (halls A and B). The facility has been expanded four times, in 1971 (hall C), 1980 (hall G), 1988 (halls D and E/H) and 2000 (hall F). The facility now totals 27 000 m², which, in addition to eight multipurpose halls, consists of 14 seminar rooms and a plot area of over 1 000 m².
- (17) The Municipality's objective is to provide facilities for sports and leisure activities to the inhabitants of Trondheim. In 2004, the Municipality formalised a principle of cost-free facilities for the benefit of the Municipality's sport clubs. This facilitates participation of children and youth in sport activities, irrespective of the income level of individual families. The Municipality owns and operates numerous sport facilities, but also rents facilities owned and operated by third parties. The Municipality rents capacity from such facilities under special rental agreements, and the joint capacity is distributed, free of charge, amongst the sport clubs. The task of distributing the capacity is entrusted to the local Sports Council (*Idrettsrådet*), which forms part of the organisational structure of the Norwegian Confederation of Sports (*Norges idrettsforbund*).
- (18) TS generates income from sport activities, trade fairs and concerts. TS hosts a number of fairs, which includes an annual fisheries industry fair. Furthermore, TS generates income from the operation of a kiosk, café and a restaurant.
- (19) Since summer 2017, Trondheim Spektrum has been undergoing a significant renovation and extension, to be finalised in 2019. The plan is to host the European Championship in handball for women and men in 2020.

4. **The measures**

4.1. **Introduction**

- (20) Throughout the years, the Municipality has provided TS with loans, guarantees and other measures that may potentially involve state aid. The following measures are at stake in the present decision.

4.2. **Measure 1 – municipal loan**

- (21) In 1992, the total loan portfolio of TS included nine different loans amounting to a total of NOK 87.8 million (approximately EUR 9,1 million). During the period from 1992 to 1994, TS restructured the debt by borrowing NOK 86.67 million (approximately EUR 8,95 million) from the Municipality⁽²⁵⁾. The nominal interest rate was set at 7,5 %, and the effective interest rate was at 7,7 %. In 2004, the terms of the loan were modified, lowering the effective interest rate to 4,15 %.
- (22) The complainants allege that the intention of the Municipality, by granting the loan, was to grant an advantage to TS, which it would not have obtained otherwise, in the form of lower interest rates. The complainants further allege that later modifications of the loan have turned the alleged aid into new aid.

⁽²³⁾ Commission Regulation (EU) No 651/2014 of 17 June 2014 declaring certain categories of aid compatible with the internal market in application of Articles 107 and 108 of the Treaty (OJ L 187, 26.6.2014, p. 1), referred to at point 1j of Annex XV to the EEA Agreement, see Joint Committee Decision No 152/2014, published in OJ L 342, 27.11.2014, p. 63 and EEA Supplement No 71, 27.11.2014, p. 61.

⁽²⁴⁾ Case No 82883, GBER 30/2018/Sports.

⁽²⁵⁾ Document No 874440, p. 6 and Document No 859501, p. 13 and 20.

- (23) The Norwegian authorities have not contested the fact that the loan may have entailed state aid. The Norwegian authorities have argued that the interest rates, in particular following the modification in 2004, were broadly in line with market price. However, the Norwegian authorities do not consider it meaningful to investigate further the historical market rates for loans as, in their view, any aid would have to be considered as existing aid, and in any event, the loan has in the meantime been paid back in full ⁽²⁶⁾. The Norwegian authorities have not found any documentation indicating that the loan has been renegotiated as alleged by the complainants, save for the modification of the interest rate in 2004 ⁽²⁷⁾.

4.3. **Measure 2 – municipal guarantee**

- (24) On 7 September 1999, the Municipality granted a guarantee in favour of TS, in order for TS to secure a loan from Nordea. The purpose of the loan was to finance the construction of hall F. The guarantee was limited to 50 % of the loan balance with a limit of NOK 28 million (approximately EUR 2,89 million). The guarantee is of a secondary nature. That is, Nordea would have to initiate a procedure for the liquidation of TS' assets, before it could have recourse to the guarantee.
- (25) According to the Norwegian authorities' best estimate, the interest rate obtainable without the guarantee corresponds to an addition of 0.10 – 0.15 percentage points. The Norwegian authorities have explained that this is because TS is viewed by Nordea as a low-risk debtor. On Nordea's six-point scale, with six representing no risk, TS is and has been rated at five. The reason behind this rating is first, the fact that the majority of the shares in TS is held by a public authority and secondly, TS' low-risk lease agreement with the Municipality represents a substantial part of its revenues. Further, a guarantee of this nature is of marginal value to the bank, as the mandatory capital requirements are similar for loans without such partial and limited guarantee ⁽²⁸⁾. The guarantee is still in effect. It expires in 2031 ⁽²⁹⁾. At the end of 2016, it covered the outstanding balance of NOK 9 260 000 (approximately EUR 956 500).
- (26) The complainants have alleged that the guarantee was not granted on market terms and therefore provided an advantage to TS.
- (27) The Norwegian authorities state that any advantage resulting from the guarantee is at most marginal and further refer to marginal effects of the measure on the conditions of cross-border investment or establishment ⁽³⁰⁾. The Norwegian authorities maintain that the guarantee should be qualified as existing aid as it was granted more than 10 years ago ⁽³¹⁾.

4.4. **Measure 3 – leasehold agreements**

- (28) In 1980, the Municipality entered into a 40-year leasehold agreement with Trondheim Tennisklubb. The leasehold was transferred to Nidarøhallen A/S (now TS) in 1991. A second leasehold agreement was concluded in 1989. TS has relied on these leasehold agreements as collateral when entering into a loan agreement with Nordea ⁽³²⁾.
- (29) According to the Norwegian authorities, the leasehold agreements are governed by the Norwegian Ground Lease Act ⁽³³⁾ and established case-law.
- (30) To offer collateral on a leasehold agreement does not require the permission from the lessor (the owner) under the Ground Lease Act, the Land Registration Act ⁽³⁴⁾ or the leasehold agreement.
- (31) The Norwegian authorities have stated that the leasehold agreements were concluded before the entry into force of the EEA Agreement ⁽³⁵⁾.

⁽²⁶⁾ Document No 859501, p. 20.

⁽²⁷⁾ Document No 874440, p. 6.

⁽²⁸⁾ Document No 859501, p. 14.

⁽²⁹⁾ Document No 859501, p. 14.

⁽³⁰⁾ Document No 859501, p. 22.

⁽³¹⁾ Document No 859501, p. 23.

⁽³²⁾ Document 1054294. See section 4.10.

⁽³³⁾ *Lov om tomtefeste (tomtefesteloven)* LOV-1996-12-20-106. The Norwegian authorities have explained that the conclusion of leasehold agreements and the contractual relationship between the landowner/lessor and the lessee was regulated for the first time in a statute from 1975, which entered into force on 1 January 1976. A new Ground Lease Act was enacted in 1996 and entered into force on 1 January 2002.

⁽³⁴⁾ *Lov om tinglysning (tinglyssingsloven)* LOV-1935-06-07-2.

⁽³⁵⁾ Document No 887522, p. 4.

4.5. **Measure 4 – lease agreements concluded from 1999 to 2017**

- (32) Most of the capacity of Trondheim Spektrum has traditionally been used for the purpose of sport clubs on the basis of lease agreements concluded between TS and the Municipality. The Municipality has leased the facility since it opened in 1963.
- (33) The Municipality formalised a principle of cost-free facilities for the benefit of the Municipality's sport clubs in 2004. This was done to facilitate the participation of sport activities irrespective of the income level of individual families. From then on, the sport clubs did not pay for its use, neither to the Municipality nor to TS.
- (34) The Municipality rented the facilities from Trondheim Spektrum for approximately NOK 12 million per year from 1990 until 2002. In 2002, the lease agreement was amended as the Municipality required more capacity. The variations of rent paid is a result of the capacity increase with the construction of hall F, and the implementation of a new model for calculating the agreed utilisation of the facility ⁽³⁶⁾.
- (35) The Norwegian authorities have explained that the level of rent takes into account the cost structure of TS. The historical rent was set on the basis of the level established in 1989 and 1990, which historically reflected the required cash flow for TS to pay off debt and continue operations on the proportion of the facility occupied by the sport clubs ⁽³⁷⁾.
- (36) The lease agreement was not formalized until February 1995. The lease agreement entered into in 1995 does not specify the number of hours and/or percentage of occupation of the sport clubs' use of the facility. These specifications were introduced and further developed in the agreements entered into for 1999 onwards ⁽³⁸⁾.
- (37) The following lease agreements have been concluded since 1999:
- a. Lease agreement 2000 – 2002.
  - b. Lease agreement 2002 – 2006.
  - c. Lease agreement 2007 – 2008.
  - d. Lease agreement 2009 – 2010.
  - e. Lease agreement 2011 (renewed annually) ⁽³⁹⁾.
- (38) The Norwegian authorities have provided the following information regarding the leased capacity ⁽⁴⁰⁾:

Year	Rent paid (NOK)	Hours rented
1999	11 200 000	Not given
2000	11 200 000	13 650
2001	11 200 000	13 650
2002	11 200 000	17 300
2003	14 000 000	17 300
2004	14 000 000	17 300
2005	14 300 000	17 300
2006	14 500 000	17 300

⁽³⁶⁾ Document 874440, p. 5.

⁽³⁷⁾ Document 874440, p. 10.

⁽³⁸⁾ Document 859501, p. 14.

⁽³⁹⁾ Document No 859501, p. 14–15. However, it can be observed that there was a reduction in the capacity in 2016. This indicates that amendments were made at least that year. The Norwegian authorities have explained that this is due to the renovation of TS (Document 874440, p. 9).

⁽⁴⁰⁾ Document 859501, p. 15.

Year	Rent paid (NOK)	Hours rented
2007	14 700 000	12 500
2008	14 000 000	12 500
2009	14 300 000	12 500
2010	14 443 000	12 500
2011	14 088 000	12 500
2012	14 234 000	12 500
2013	14 234 000	12 500
2014	14 234 000	12 500
2015	14 679 522	12 500
2016	14 105 196	11 650

- (39) According to the terms of the lease agreements, the capacity of Trondheim Spektrum should be reserved for the sport clubs, from 1 September to 1 May each year, during the afternoon on weekdays from 16:00 to 23:00 and on weekends from 09:00 to 22:00. TS can therefore offer Trondheim Spektrum's capacity outside of these hours and outside the said time of year.
- (40) Furthermore, the lease agreements provide that TS can reclaim, subject to the terms laid down in the lease agreement, up to 2 000 hours annually during the period from 1 September to 1 May. TS can therefore use the facilities, which are otherwise reserved under the lease agreements for other purposes, for those specific hours. The Norwegian authorities have explained that TS has reclaimed 945 – 2 173 hours annually from 2010 to 2017 ⁽⁴¹⁾. The Norwegian authorities explained that there is no mechanism for the reduction of the overall rent when TS reclaims rented hours ⁽⁴²⁾.
- (41) The complainants have argued that the rent is above market terms. That is, the rent is based on the needs of TS, and not the capacity needed by the Municipality. The complainants allege that the rental fee has never been based on arm's length negotiations, but decided unilaterally by the municipal board of the Municipality.
- (42) According to the Norwegian authorities, the rent paid to TS by the Municipality has been market conform and thus does not entail state aid. Were the Authority to conclude differently, the Norwegian authorities argue that the lease agreement forms part of an existing aid scheme. Furthermore, any new aid would, in any event, be compatible with the functioning of the EEA Agreement.
- 4.6. Measure 5 – lease agreement of 2019 – notification**
- (43) As set out in paragraph (11) above, the Norwegian authorities have notified the lease agreement of 2019.
- (44) TS and the Municipality have concluded a new lease agreement, which is set to enter into force on 1 December 2019. The agreement is conditional upon being in line with market terms. The agreement allows for adaptations by the Municipality, in order to conform to the market economy investor principle, should the Authority so require ⁽⁴³⁾. The agreement will expire on 30 April 2035.
- (45) The Norwegian authorities have explained that this lease agreement is based on the same principles underlying previous lease agreements. The Norwegian authorities have further explained that the new lease agreement represents a substantial increase in the capacity made available for the sport clubs.

⁽⁴¹⁾ The Norwegian authorities were not able to provide data from before 2010.

⁽⁴²⁾ Document 896727, p. 6.

⁽⁴³⁾ Article 12 of the 2019 lease agreement. Norwegian: 'Denne avtalen forutsettes å være inngått på markedsmessige vilkår. Det tas forbehold om at avtalen vil – forut for og i avtaleperioden – justeres for å tilfredsstillte eventuelle føringer/krav fra EFTAs overvåkningsorgan (ESA), og/eller andre offentlige myndigheter. Dette for at avtalen til enhver tid skal tilfredsstillte markedsinvestorprinsippet.' Document No 887522, p. 7.

- (46) A total of 16 848 hours yearly is rented under the new lease agreement, compared to 12 500 hours in the past. The new lease agreement represents an increase in the rent per hours from approximately NOK 1 200 to 1 700 (approximately EUR 124 to 176). The reason for this increase is twofold: First, the historical rent paid by the Municipality was set on the basis of the level established in 1989 and 1990, and has not been subject to adjustments. Second, the construction costs associated with providing flexibility and allowing for multisport-use results in the operating costs per square metre exceeding by far the square metre cost of the existing venue.
- (47) Both complainants have argued that the rent in the new lease agreement is above market terms, because it is based on TS' needs and not the capacity needed by the Municipality. The complainants allege that the rental fee is not based on arm's length negotiations, but set in order to cover the construction cost of the expansion of Trondheim Spektrum.
- (48) One of the complainants has further alleged that the main cost elements of the extension and renovation project is tied to requirements related to activities other than the activities covered by the lease agreements, such as concerts, professional sports events and fairs. One of the complainants claims that the division of costs between the different activities is therefore not correct, as the needs of the sport clubs could have been met with much less costs.
- (49) According to the Norwegian authorities, the rent paid to TS by the Municipality under the new lease agreement is market conform, and thus does not entail state aid. Should the Authority be unable to exclude the presence of state aid in the new lease agreement, the Norwegian authorities have notified the lease agreement as compatible aid under Article 61(3)(c) of the EEA Agreement.

4.7. **Measure 6 – capital increase linked to new and unexpected costs – block exemption**

- (50) As set out in paragraph (12) above, on 10 December 2018, the Norwegian authorities submitted a GBER information sheet⁽⁴⁴⁾, concerning an *ad hoc* aid to TS for an aid amount of NOK 55 million (approximately EUR 5,68 million) in form of a capital increase. The Norwegian authorities have provided the capital increase to TS under Article 55 of the General Block Exemption Regulation ('GBER').
- (51) Due, in particular, to an increase in the project scope in 2018, the budget increased to NOK 591 million (approximately EUR 61,05 million). The Norwegian authorities have explained that TS cannot cover the additional costs through its existing means or through additional market financing. It therefore applied for the capital increase on 6 July 2018.
- (52) One of the complainants alleges that the capital increase is not compliant with all of the conditions set out in Chapter I of the GBER.

4.8. **Measure 7 – financing of infrastructure costs**

- (53) On 14 March 2017, the City Council adopted a zoning plan for the area where TS is located and the surrounding park area. The process was initiated by TS with the aim of expanding the facility into a multi-function facility, feasible for concerts and large sport events, and with increased capacity for sport clubs, trade fairs and congresses.
- (54) The City Council adopted the principle of full transfer of expenses in 1993, which sets out that building projects must carry all infrastructure costs that are a consequence of the project. Which costs this principle comprises must be in line with Section 17-3, third paragraph of the Planning and Building Act, which regulates what a development agreement must include⁽⁴⁵⁾.
- (55) The Norwegian authorities have explained that a zoning plan forms the basis for a project such as the expansion of Trondheim Spektrum⁽⁴⁶⁾. The zoning plan – including use of procedural orders⁽⁴⁷⁾ (*rekkefølgekrav*) – does not impose any economic obligations on the developer, but provides for the use of the area relating to the project and indicates what (public) infrastructure needs to be in place prior to the implementation of the project⁽⁴⁸⁾.

⁽⁴⁴⁾ Case No 82883, GBER 30/2018/Sports.

⁽⁴⁵⁾ Document No 874440, p. 20-25. The detailed zoning plan for part of Nidarø was adopted by the City Council on 14 March 2017 in case 25/17.

⁽⁴⁶⁾ The Norwegian authorities refer to Section 11 of *lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven)* LOV-2008-06-27-71.

⁽⁴⁷⁾ 'Procedural orders' are requirements relating to the order in which work shall be carried out to ensure the establishment of public services, technical infrastructure and green structures before use is made of areas and the point in time when areas may be used for building and construction purposes, including requirements relating to the order in which development works shall be carried out. See Section 11-9 of the Planning and Building Act, referred to in footnote 46.

⁽⁴⁸⁾ The Norwegian authorities refer to section 18 of the Planning and Building Act.

- (56) The Planning and Building Act sets limits on the developer's maximum financial contribution to the public infrastructure measures that are required under the zoning regulations. The main criterion for cost allocation under a development agreement is that the measure must have a direct factual relationship with the development; it must be necessary for the implementation of the project. Consequently, only public infrastructure measures that result from the project may potentially be imposed as obligations on the developer. On the other hand, infrastructure works that the Municipality would need to implement also in the absence of the project, cannot be imposed on the developer ⁽⁴⁹⁾.
- (57) In addition to the first criterion for cost allocation, the contribution from the developer to the measure must be proportionate to the size and the type of the development or project.
- (58) The Norwegian authorities have explained that the Municipality will, for each project, cover the costs of measures that would have to be implemented regardless of the project, but for which the project affects the timing of when the measures are implemented. Such costs relate to infrastructure that is of a general character, benefitting the population as a whole.
- (59) The Norwegian authorities have explained that a proportionality assessment must be carried out in each case. The eventual conclusion of a development agreement and the allocation of costs entails a degree of discretion on behalf of the Municipality, which must take into consideration the legal framework, as well as the nature of the project ⁽⁵⁰⁾.
- (60) One of the complainants argues that the Municipality has relieved TS from infrastructure costs that a developer would normally have to bear in relation to this type of constructions and has therefore granted an advantage to TS.
- (61) The Norwegian authorities have provided information regarding the distribution of the costs between the TS and the Municipality ⁽⁵¹⁾.
- (62) According to the Norwegian authorities, the connection from Nidarø to Ilen Church will be developed. The Norwegian authorities have stated that the measure forms part of what may be described as a recreational area network for the use of the general public and that therefore it cannot legally order the developer to assume the costs in that respect.
- (63) The Norwegian authorities have further explained that the upgrade of Klostergata is a direct consequence of the development. However, the Municipality assumes the implementation responsibility and will cover the costs connected to roads and archaeological excavations; TS will pay a contribution of NOK 20 million. This is because the Municipality would in any case need to renew the water and sewage pipes in parts of the street.
- (64) The Norwegian authorities have further explained that green areas and a public park will be developed, i.e. a vegetation belt, a park, a walking path and public squares. The Norwegian authorities have stated that this is TS' responsibility. The total amount was estimated at NOK 74 million (approximately EUR 7,64 million), but has been lowered to NOK 39 million (approximately EUR 4,03 million). TS' share of this costs is set at NOK 26 million (approximately EUR 2,66 million), excluding VAT. According to the Norwegian authorities, the calculation of TS' contribution is limited as allowed by Section 17-3, third paragraph of the Planning and Building Act.
- (65) In the view of the Norwegian authorities, infrastructure projects financed by the Municipality do not represent financing in violation of the principle of full transfer of costs in light of the modification mandated by Section 17-3, third paragraph of the Planning and Building Act. Furthermore, the Norwegian authorities do not see that the financial contribution by the local authority may be classified as illegal state aid, because the costs could not have been transferred to the developer in any event.
- (66) The Norwegian authorities argue that the infrastructure works, to be partly financed by the Municipality, relate to activities that public authorities normally perform in the exercise of their public powers and do not consist in offering goods and services on a market ⁽⁵²⁾. According to the Norwegian authorities, the costs assumed by the Municipality do not entail that TS pays less than legally required. Furthermore, the infrastructure is of a general character and will benefit the population as a whole.

⁽⁴⁹⁾ Document No 1059846, p. 2.

⁽⁵⁰⁾ Document No 1059846, p. 2.

⁽⁵¹⁾ Document No 874440, p. 20 – 25 and Documents No 1059842 to 1059848. The detailed zoning plan for part of Nidarø was adopted by the City Council on 14 March 2017 in case 25/17.

⁽⁵²⁾ The Norwegian authorities refer to paragraph 203 of the Authority's Guidelines on the notion of State aid as referred to in Article 61(1) of the EEA Agreement ('NoA'), in this regard and Commission Decision of 8.1.2016. State aid No SA.36019 – Belgium – Financing of road infrastructure in the vicinity of a real estate project – Uplace, paragraph 38.

4.9. **Measure 8 – funds from the Gaming Fund**

- (67) The Gaming Fund scheme is administered by Norsk Tipping AS. The funds stemming from Norsk Tipping AS are gaming funds collected, administered and distributed on the basis of the Gaming Act ⁽⁵³⁾ that entered into force on 1 January 1993.
- (68) Applications for grants from the Gaming Fund scheme are processed and assessed in accordance with the provisions laid down by the Ministry of Culture relating to grants and allocations for sports and physical activities. The goal of the scheme is to facilitate sports and physical activities for everyone.
- (69) Funds granted for the construction and renovation of sports facilities will contribute to an infrastructure that provides the population with the opportunity to take part in individually organised activities and activities under the supervision of sport clubs.
- (70) As from 1994, TS has received grants from the Gaming Fund Scheme ⁽⁵⁴⁾.
- (71) The Norwegian authorities emphasise that the existing Gaming Fund scheme has not been materially altered since it was last assessed by the Authority in the Vålerenga case ⁽⁵⁵⁾ and that the grants in favour of TS have been awarded in accordance with the provisions of the scheme ⁽⁵⁶⁾.

4.10. **Measure 9 – implicit guarantee inherent in a loan agreement between Nordea and TS**

- (72) On 11 December 2017, TS signed a loan agreement for NOK 490 million with Nordea ⁽⁵⁷⁾. Nordea will provide the working capital during the construction period. The Norwegian authorities have explained that the Municipality is not a party to the loan agreement nor are there any contractual obligations that require the Municipality to provide financing or capital to TS ⁽⁵⁸⁾.
- (73) However, the loan agreement includes the following statements ⁽⁵⁹⁾:

‘Nordea has placed considerable weight on the fact that Trondheim Spektrum AS intends to make structural changes in the company or other measures that increase the possibility that the municipality of Trondheim, without acting contrary to the law, if necessary, can provide a guarantee to Nordea that reduces the risk of cost overruns.’

‘Nordea has also placed great weight on the ownership of Trondheim municipality and the Executive Board’s decision on 25 June 2015 in case 144/14, which states in paragraph two that the municipality of Trondheim, as the majority owner of Trondheim Spektrum, is ready to assume the necessary financial responsibility resulting from the renovation and development of Trondheim Spektrum.’ (Unofficial translation)

- (74) These statements relate to a clause in the loan agreement which states under ‘other terms’ ⁽⁶⁰⁾:

‘The risk resulting from any cost overruns occurring during the construction period and, which the credit customer himself cannot pay: Trondheim Spektrum AS will make structural changes in the company or take other measures, which will make it possible for Trondheim Municipality, without coming into conflict with the legislation, if necessary, to provide a guarantee to Nordea.’

⁽⁵³⁾ Lov om pengespill (pengespilloven) LOV-1992-08-28-103.

⁽⁵⁴⁾ Document No 859501, p. 16.

⁽⁵⁵⁾ The Authority’s Decision No 225/15/COL of 10 June 2015 raising no objections to aid in the form of a transfer of land to Vålerenga Fotball.

⁽⁵⁶⁾ Document No 887522, p. 6.

⁽⁵⁷⁾ Document No 1054294.

⁽⁵⁸⁾ Document No 1054298, p. 6.

⁽⁵⁹⁾ Document No 1054294, Loan Agreement between Nordea and TS, dated 11 December 2017, page 1, paragraphs 5 and 6. Unofficial translation. Norwegian: ‘Nordea har lagt betydelig vekt på at Trondheim Spektrum AS har til hensikt å gjøre selskapsendringer eller andre tiltak som åpner muligheten for at Trondheim kommune, uten å komme i strid med lowerket, om nødvendig kan stille en garanti overfor Nordea som reduserer risikoen ifm kostnadsoverskridelser.’/‘Nordea har for øvrig lagt sterk vekt på eierskapet fra Trondheim kommune og vedtaket i formannskapet datert 25. juni 2014 i sak 144/14, hvor det blant annet fremgår av punkt 2 at Trondheim kommune, som største eier av Trondheim Spektrum AS, er innstilt på å ta det nødvendige økonomiske ansvaret som følger av rehabilitering og utvikling av Trondheim Spektrum.’

⁽⁶⁰⁾ Document No 1054294, Loan Agreement between Nordea and TS, dated 11 December 2017, p. 5, ‘Other terms’ – bullet point 3. Unofficial translation. Norwegian: ‘Risikoen som følge av at det oppstår kostnadsoverskridelser i byggeperioden og kredittkunden selv ikke kan betale disse: Trondheim Spektrum AS vil gjøre selskapsendringer eller andre tiltak som åpner muligheten for at Trondheim kommune, uten å komme i strid med lowerket, om nødvendig kan stille garanti overfor Nordea.’

(75) Under the same heading, the following clause states ⁽⁶¹⁾:

‘The lease agreement with Trondheim Municipality of 26.10.2017 cannot be changed/reduced without Nordea’s prior written consent.’

(76) Finally, under the heading ‘Change of ownership – mandatory early repayment’ ⁽⁶²⁾ the loan agreement states ⁽⁶³⁾:

‘It is a condition for entering into and maintaining the Construction Loan Agreement that Trondheim Municipality owns at least 77,93 % of the credit customer and maintains its ownership unchanged.

In the event that the ownership composition changes, without Nordea’s prior written consent, the Construction Loan and any outstanding amount shall be repaid as specified in clause 11 (early maturity of the construction loan).’

(77) TS and Nordea had previously signed a loan agreement dated 27 July 2017. The agreement contained a condition that any construction cost excess during the construction period should be covered either by TS or the Municipality. The loan agreement was co-signed by the City Executive of Finance. That agreement therefore contained clauses regarding the Municipality’s responsibility in respect of any project overruns as well as obligations in respect of the lease agreement which at that time had not been finalised ⁽⁶⁴⁾.

(78) The co-signing of the loan agreement was later deemed a municipal guarantee pursuant to section 51 of the Municipality Act. The City concluded that the guarantee, in order to be effective, required state approval. The guarantee would, for various reasons, probably not obtain such approval and therefore the Chief City Executive was advised to promptly inform Nordea that the Municipality could not be party to the loan agreement. This agreement is void and does not apply between the parties. TS and Nordea therefore signed the current loan agreement without the official involvement of the Municipality.

5. The presence of state aid

5.1. Introduction – existing vs. new aid

(79) As set out above, several alleged aid measures granted to TS are at stake. However, in the present decision the Authority will not assess further the nature of potential aid measures, which would constitute existing aid – either individual aid or aid schemes – within the meaning of Article 1(b) of Part II of Protocol 3 to the Agreement between the EFTA States on the Establishment of a Surveillance Authority and a Court of Justice (‘Protocol 3 SCA’).

(80) Existing aid is subject to a different procedural framework compare to new aid ⁽⁶⁵⁾. Furthermore, existing aid measures are not subject to a repayment obligation.

5.1.1. Measure 1 – the municipal loan

(81) The municipal loan was granted to TS in 1992. In case 113/92 ⁽⁶⁶⁾, the City Council adopted a decision to issue bonds to enable TS, through a new loan, to pay off its existing loans. The Authority therefore considers that any aid entailed in the municipal loan would be individual aid awarded to TS ⁽⁶⁷⁾. The terms of the loans were modified in 2004.

(82) According to Article 15(1) of Part II of Protocol 3 SCA, the powers of the Authority to recover aid shall be subject to a limitation period of 10 years. According to Article 15(3) of Part II of Protocol 3 SCA, any aid with regard to which the limitation period has expired, shall be deemed to be existing aid ⁽⁶⁸⁾.

⁽⁶¹⁾ Document No 1054294, Loan Agreement between Nordea and TS, dated 11 December 2017, p. 5, ‘Other terms’ – bullet point 4. Unofficial translation. Norwegian: ‘Leieavtalen med Trondheim kommunea av 26.10.2017 kan ikke endres/redueres uten Nordea forutgående skriftlige samtykke.’

⁽⁶²⁾ Norwegian: ‘eierskifte – obligatorisk førtidig tilbakebetaling’.

⁽⁶³⁾ Document No 1054294, Loan Agreement between Nordea and TS, dated 11 December 2017, p. 4. Unofficial translation. Norwegian: ‘Det er et vilkår for inngåelse og opprettholdelse av Byggekredittavtalen, at Trondheim Kommune eier minst 77,93 % av Kredittkunden, og opprettholder sin eierandel uendret. For det tilfellet at eiersammensetningen endres, uten Nordeas forutgående skriftlige samtykke, skal Byggekredit-ten og ethvert utestående tilbakebetales som angitt i klausul 11 (Førtidig forfall av byggekredit-ten).’

⁽⁶⁴⁾ Document No 1054298, p. 5.

⁽⁶⁵⁾ Within the meaning of Article 1(c) of Part II of Protocol 3 SCA.

⁽⁶⁶⁾ Documents No 859501, p. 13, and 859503, p. 76.

⁽⁶⁷⁾ According to Article 1(e) of Part II of Protocol 3 SCA, “‘individual aid’ shall mean aid that is not awarded on the basis of an aid scheme and notifiable awards of aid on the basis of an aid scheme’.

⁽⁶⁸⁾ See also Article 1(b)(iv) of Part II of Protocol 3 SCA, according to which ‘existing aid’ is ‘aid which is deemed to be existing aid pursuant to Article 15 of this Chapter’.

- (83) The limitation period begins on the day on which the unlawful aid is awarded to the beneficiary either as individual aid or as aid under an aid scheme ⁽⁶⁹⁾.
- (84) As the municipal loan was granted to TS in 1992, the limitation period has expired. This would be the case even if the limitation period were to be calculated from the date of the last modification of the loan in 2004. Further, the loan was fully repaid in 2014. Any potential aid granted through the measure shall therefore be deemed to be existing aid. Moreover, as the loan was granted to TS in 1992, it would also be aid, which existed before the entry into force of the EEA Agreement and is still applicable after the entry into force of the EEA Agreement. Any potential aid granted through the measure would therefore also be existing aid within the meaning of Article 1(b)(i) of Part II of Protocol 3 SCA.

5.1.2. *Measure 2 – the municipal guarantee*

- (85) The Authority considers that any aid inherent in the guarantee would be individual aid awarded to TS. The Municipality granted the guarantee to TS in 1999 for TS to secure a loan(s) from Nordea. The guarantee was, according to the information provided by the Norwegian authorities, used in 2000 and 2001. The purpose of the loan was to finance the construction of hall F. The guarantee is still in effect and expires in 2031.
- (86) As the municipal guarantee was awarded to TS in 1999, the limitation period of 10 years under Article 15(1) of Part II of Protocol 3 SCA has expired ⁽⁷⁰⁾. According to Article 15(3) of Part II of Protocol 3 SCA any potential aid granted through the measure shall therefore be deemed to be existing aid.

5.1.3. *Measure 3 – the leasehold agreements*

- (87) The leasehold agreements were concluded in 1980 and 1989 respectively. The leasehold agreement between Trondheim commune and Nidarøhallen A/S (now TS) was concluded in 1989 for a duration of 50 years. In 1980, the Municipality entered into a 40-year leasehold agreement with Trondheim Tennisklubb. Trondheim Tennisklubb financed and constructed Hall G of Trondheim Spektrum. The ownership of Hall G, including the leasehold, was transferred to Nidarøhallen A/S (now TS) in 1991 ⁽⁷¹⁾.
- (88) The Authority considers that any aid granted through these leasehold agreements, including their later use as a collateral, would constitute individual aid, which existed prior to the entry into force of the EEA Agreement. According to Article 1(b)(i) of Part II of Protocol 3 SCA, the measures would therefore constitute existing aid.

5.1.4. *Conclusion – measures 1, 2 and 3*

- (89) As any potential state aid granted through measures 1, 2 and 3 would seem to constitute existing aid, within the meaning of Article 1(b) of Part II of Protocol 3 SCA, the Authority will not further assess the state aid character of these measures in the present decision.

5.1.5. *Measure 8 – aid granted under the Gaming Fund scheme*

- (90) The funds stemming from Norsk Tipping AS are gaming funds collected, administered and distributed on the basis of the Gaming Act 1992 that entered into force on 1 January 1993, before the entry into force of the EEA Agreement.
- (91) The Authority considered in its Decision No 537/09/COL of 16 December 2009 ⁽⁷²⁾ that the activities of Norsk Tipping AS constituted an existing aid scheme. The Norwegian authorities have confirmed that no amendments have been made to the scheme since that time. The Authority considers that the funds granted to TS from Norsk Tipping AS are an application of an existing aid system. Existing aid also covers individual aid awards, which have been granted on the basis of an existing aid scheme ⁽⁷³⁾. Therefore, the Authority will not further assess the aid character of the measure in this decision. However, the Authority will take into account the contribution from the gaming funds in any compatibility assessment it may carry out in relation to the measures included in the scope of this decision.

⁽⁶⁹⁾ Article 15(2) of Part II of Protocol 3 SCA.

⁽⁷⁰⁾ This would be the case even if the limitation period would be calculated from the date of when the guarantee was last used in 2001.

⁽⁷¹⁾ Document No 887522, p. 5.

⁽⁷²⁾ Available at <http://www.eftasurv.int/media/decisions/537-09-COL.pdf>. Further, see the Authority's Decision No 225/15/COL of 10 June 2015 raising no objections to aid in the form of a transfer of land to Vålerenga Fotball, paragraph 57.

⁽⁷³⁾ Case E-14/10 *Konkurrenten.no AS v ESA* [2011] EFTA Ct. Rep. 266, paragraph 53.

5.1.6. Measure 4 – lease agreements concluded from 1999 to 2017

5.1.6.1. Introduction

- (92) The Norwegian authorities have argued that, should the Authority entertain any doubts concerning potential advantages in the lease agreements, the lease agreements concluded from 1999 to 2017 should be considered to form part of an existing aid scheme that predates the EEA Agreement. The Norwegian authorities have stated that the Municipality leased the facilities since its opening in 1963. However, the lease agreements were never formalised before 1995 ⁽⁷⁴⁾.
- (93) One of the complainants has argued that the lease agreements cannot be considered to form part of an existing aid scheme. The complainant refers to the fact that there is no law or regulation that obliges the Municipality to lease facilities for sports. According to the complainant, the recent municipal decision regarding the new and twice as high lease, illustrates the margin of discretion inherent in the conclusion of a new lease agreement. In any case, the new lease would have represented a significant amendment to the aid scheme as it entails twice as much aid as before. The complainant did not elaborate further on this issue since, in its view, the financing of the operation of the premises cannot constitute an existing aid scheme in the first place ⁽⁷⁵⁾.
- (94) The Authority takes the preliminary view that the lease agreements concluded from 1999 to 2017 do not constitute an aid scheme, for the following reasons.
- (95) Article 1(d) of Part II of Protocol 3 SCA sets out two definitions of an aid scheme:

“aid scheme” shall mean any act on the basis of which, without further implementing measures being required, individual aid awards may be made to undertakings defined within the act in a general and abstract manner and any act on the basis of which aid which is not linked to a specific project may be awarded to one or several undertakings for an indefinite period of time and/or for an indefinite amount’. (emphasis added)

- (96) The presence of an aid scheme can be based on either of those two definitions.

5.1.6.2. The first definition under Article 1(d) of Part II of Protocol 3 SCA

- (97) The first definition has three cumulative criteria, defining an aid scheme as (i) any act on the basis of which aid can be awarded, (ii) which does not require any further implementing measures, and (iii) which defines the potential aid beneficiaries in a general and abstract manner.
- (98) The Norwegian authorities first note that the main purpose underlying the construction and ongoing extension of Trondheim Spektrum was to create facilities that the municipality, or more precisely, the local Sports Council, would then distribute among the sport clubs. If not used by the sport clubs, Trondheim Spektrum’s facilities would remain unused throughout most of the year. At the same time, it would be inconceivable for TS to run a balanced budget without receiving the lease income from the Municipality, which acquires this capacity for the sole purpose of providing its citizens with free access to sports and leisure activities.
- (99) The Norwegian authorities have referred to an administrative practice and the principles underlying the lease agreements, which have remained unaltered since the entry into force of the EEA Agreement. Those are the leasing of, in principle, all of Trondheim Spektrum’s suitable capacity during 8 months of the year, the possibility for TS to offer some of this capacity on the market for third parties and at a price that is periodically adjusted to reflect, in particular, extensions of Trondheim Spektrum’s capacity.
- (100) In the view of the Norwegian authorities, this mechanism, even if not strictly legally binding, could be regarded as an ‘act’ which also defines the potential aid beneficiary, as required by Article 1(d) of Part II of Protocol 3 SCA ⁽⁷⁶⁾.
- (101) The Norwegian authorities have argued that while the Municipality negotiates the new lease contracts with TS upon expiry of the previous one, it could not deviate from the mechanism without endangering its capacity to deliver sports and leisure possibilities to its citizens. As a result, there have only been minor adaptations to the lease agreements over the years. Notwithstanding the fact that the lease agreement falls – through its responsibility for the annual budget – under the oversight of the City Council, the possible modifications are rather of a ‘technical application’ based on the principles of the act, and do not, in the view of the Norwegian authorities, convey sufficient discretion upon the Municipality to be considered as implementing measures ⁽⁷⁷⁾.

⁽⁷⁴⁾ Document No 859501, p. 23.

⁽⁷⁵⁾ Document No 868182, p. 4.

⁽⁷⁶⁾ Document No 859501, p. 24.

⁽⁷⁷⁾ The Norwegian authorities refer to the Authority’s Decision No 519/12/COL of 19 December 2012 closing the formal investigation procedure into potential aid to AS Oslo Sporveier and AS Sporveisbussene, paragraph 180.

(102) As the Norwegian authorities have stated, existing ‘aid schemes’ have been held to encompass non-statutory customary law ⁽⁷⁸⁾ and administrative practice related to the application of statutory ⁽⁷⁹⁾ and non-statutory law ⁽⁸⁰⁾. In one case, the Commission found that an aid scheme relating to *Anstaltslast and Gewährträgerhaftung* was based on the combination of an unwritten old legal principle combined with widespread practice across Germany ⁽⁸¹⁾.

(103) In a recent judgment, the General Court made the following observations on the basis of the definition of an aid scheme in Article 1(d) of Regulation (EC) No 2015/1589 ⁽⁸²⁾, as interpreted by case-law ⁽⁸³⁾:

‘First, if individual aid awards are made without further implementing measures being adopted, the essential elements of the aid scheme in question must necessarily emerge from the provisions identified as the basis for the scheme.

Secondly, where the national authorities apply that scheme, those authorities cannot have any margin of discretion as regards the determination of the essential elements of the aid in question and whether it should be awarded. For the existence of such implementing measures to be precluded, the national authorities’ power should be limited to the technical application of the provisions that allegedly constitute the scheme in question, if necessary after verifying that the applications meet the pre-conditions for benefiting from that scheme.

Thirdly, it follows from Article 1(d) of Regulation (EC) No 2015/1589 that the acts on which the aid scheme is based must define the beneficiaries in a general and abstract manner, even if the aid granted to them remains indefinite.’

(104) In the case at hand, there is no legal obligation on the Municipality to enter into a lease agreement with TS. Nor is there any legislation which provides the framework under which the lease agreements are made. Furthermore, it appears that the Municipality has, at least on some occasions, decided unilaterally how much rent it pays to TS under the lease agreements ⁽⁸⁴⁾. The complainants allege that the rent has never been based on arm’s length negotiations but decided unilaterally by the Municipal Board of the Municipality.

(105) The alleged aid measure in question is the rent paid above market terms to TS under the lease agreement. If the Municipality can decide unilaterally the level of the rent, then that affords it the discretion to decide whether to grant TS the alleged aid or not, as well as the amount of the alleged aid.

(106) It thus appears to the Authority, based on the information provided by the Norwegian authorities so far, that the administrative practice and the principles referred to by the Norwegian authorities do not constitute an ‘act on the basis of which aid can be awarded’. Moreover, it appears to the Authority that the Municipality enjoys discretion when entering into the lease agreements with TS, so that it can determine the essential elements of the potential aid in question. Should that be the case, the second criterion and the first criterion of the first definition under Article 1(d) of Part II of Protocol 3 SCA would not be fulfilled.

(107) Finally, the Norwegian authorities have not explained how the third criterion could be fulfilled by the principles and administrative practice in question.

(108) As all conditions of the first definition must be cumulatively fulfilled, the Authority takes the preliminary view that the lease agreements concluded from 1999 to 2017 do not constitute an aid scheme.

5.1.6.3. The second definition under Article 1(d) of Part II of Protocol 3 SCA

(109) The second definition has three cumulative criteria, defining an aid scheme as (i) any act on the basis of which aid which is not linked to a specific project (ii) may be awarded to one or several undertakings (iii) for an indefinite period of time and/or for an indefinite amount.

⁽⁷⁸⁾ See the Authority’s Decision No 405/08/COL of 27 June 2008 closing the formal investigation procedure with regard to the Icelandic Housing Financing Fund, section II.2.3.1.

⁽⁷⁹⁾ See Commission Decision No E-45/2000 Fiscal exemption in favour of Schiphol Group (OJ C 37, 11.2.2004, p. 13).

⁽⁸⁰⁾ The Authority’s Decision No 491/09/COL of 2 December 2009 Norsk Film group, Chapter II.2 p. 8. See also the Authority’s Decision No 075/16/COL of 20 April 2016 to propose appropriate measures regarding the use of publicly owned land and natural resources by electricity producers in Iceland, paragraph 114, and Decision No 519/12/COL of 19 December 2012 closing the formal investigation into potential aid to AS Oslo Sporveier and AS Sporveisbussene.

⁽⁸¹⁾ See Commission Decision No E-10/2000 State guarantees for public banks in Germany (OJ C 150 22.6.2002, p. 7).

⁽⁸²⁾ Article 1(d) of Regulation (EC) No 2015/1589 corresponds to Article 1(d) of Part II of Protocol 3 SCA.

⁽⁸³⁾ Judgment in *Belgium v Commission*, T-131/16 and T-263/16, EU:T:2019:91, paragraphs 85–88.

⁽⁸⁴⁾ Document No 874440, p. 8.

- (110) The Norwegian authorities have not argued that the alleged aid scheme falls within the second definition of Article 1(d) of Part II of Protocol 3 SCA. The Authority therefore lacks information to assess this.
- (111) However, the Authority notes that in line with the administrative practice and principles referred to by the Norwegian authorities, the lease agreements have been concluded for a specific time period and expire at a certain date. Moreover, the lease agreements set out the rental price for the facilities rented to the Municipality. It therefore appears to the Authority that the third condition would not be fulfilled.
- (112) As all conditions of the second definition must be fulfilled cumulatively, the Authority takes the preliminary view that the lease agreements concluded from 1999 to 2017 do not constitute an aid scheme.

5.1.6.4. Limitation period

- (113) Pursuant to Article 15(1) of Part II of Protocol 3 SCA, the powers of the Authority to recover aid are subject to a limitation period of 10 years. The limitation period shall begin on the day on which the unlawful aid is awarded to the beneficiary either as individual aid or as aid under an aid scheme. Any action taken by the Authority, with regard to the unlawful aid shall interrupt the limitation period⁽⁸⁵⁾.
- (114) In this decision, the Authority will only further assess the potential aid character of the lease agreements for which the limitation period has not expired.
- (115) The General Court has confirmed that a request for information constitutes a measure interrupting the 10-year limitation period⁽⁸⁶⁾. Furthermore, the General Court stated, in relation to an information request from the Commission that: 'When it addresses a request for information to a Member State, the Commission is informing that State that it has in its possession information concerning aid alleged to be unlawful and, if necessary, that that aid will have to be repaid. Accordingly, the simplicity of the request for information does not have the consequence of depriving it of legal effect as a measure capable of interrupting the limitation period'⁽⁸⁷⁾.
- (116) By letter dated 27 March 2017, the Authority sent the first complaint in the case to the Norwegian authorities and invited them to comment on the complaint⁽⁸⁸⁾. By that letter, the Authority informed the Norwegian authorities that it had in its possession information concerning alleged unlawful state aid and invited them to provide their comments. The Authority therefore considers that by sending the first complaint to the Norwegian authorities, it took action within the meaning of Article 15(2) of Part II of Protocol 3 SCA, and therefore interrupted the limitation period on 27 March 2017.
- (117) Accordingly, the lease agreements for which the limitation period has not expired, would appear to be following:
- (a) Lease agreement 2007 – 2008;
  - (b) Lease agreement 2009 – 2010; and
  - (c) Lease agreement 2011 (which has been renewed annually).
- (118) This is because it would seem from the information provided by the Norwegian authorities that the lease agreement entered into force on 1 January 2008⁽⁸⁹⁾, which in the absence of any indication to the contrary should be taken as the day any aid was granted under the agreement. However, it appears that the lease agreement listed by the Norwegian authorities, as preceding the 2007 – 2008 lease agreement expired on 31 December 2006. The Authority thus lacks information regarding the lease agreement in force during the year 2007. Moreover, the Authority does not have information on when the lease agreement of 2007 – 2008 was signed, and on whether the date of signing could be the date that any aid was granted under the agreement.
- (119) The Authority invites the Norwegian authorities to submit further information in this regard.

⁽⁸⁵⁾ Article 15(2) of Part II of Protocol 3 SCA.

⁽⁸⁶⁾ See judgment in *Scott v Commission*, T-366/00, EU:T:2003:113, paragraph 60: 'It follows that the mere fact that the applicant was not aware of the existence of the Commission's request for information from the French authorities beginning on 17 January 1997 [...] does not have the effect of depriving them of legal effect vis-à-vis the applicant. Consequently, the letter of 17 January 1997, sent by the Commission before the initiation of the administrative procedure and requesting further information from the French authorities, constitutes, under Article 15 of Regulation (EC) No 659/1999, a measure interrupting the 10-year limitation period'. Article 15 of Council Regulation (EC) No 659/1999 of 22 March laying down detailed rules for the application of Article 93 of the EC Treaty (no longer in force) corresponds to Article 15 of Part II of Protocol 3 SCA.

⁽⁸⁷⁾ Judgment in *Département du Loiret v Commission*, T-369/00, EU:T:2003:114, paragraphs 81 and 82.

⁽⁸⁸⁾ Document No 849708.

⁽⁸⁹⁾ Exhibit Q to Document No 859501.

5.1.7. *Conclusion – new vs. existing aid*

(120) In light of the above findings, the Authority's further assessment in this decision is limited to potential new aid entailed in measures 4 to 7 and 9, which all post-date the entering into force of the EEA Agreement and where the limitation period has not expired: That is, the lease agreements concluded from 2007 to 2017 (measure 4), the new lease agreement of 2019 (measure 5), the capital increase related to new and unexpected costs (measure 6), the financing of infrastructure costs (measure 7) and the implicit guarantee inherent in the loan agreement between TS and Nordea (measure 9).

5.2. *The concept of state aid*

(121) Article 61(1) of the EEA Agreement reads as follows:

'Save as otherwise provided in this Agreement, any aid granted by EC Member States, EFTA States or through State resources in any form whatsoever which distorts or threatens to distort competition by favouring certain undertakings or the production of certain goods shall, in so far as it affects trade between Contracting Parties, be incompatible with the functioning of this Agreement.'

(122) The qualification of a measure as aid within the meaning of this provision therefore requires the following cumulative conditions to be met: the measure must (i) be granted by the State or through state resources; (ii) confer an advantage on an undertaking; (iii) favour certain undertakings (selectivity); and (iv) be liable to distort competition and affect trade.

5.3. *State resources*

(123) Only advantages granted directly or indirectly through state resources can constitute state aid within the meaning of Article 61(1) of the EEA Agreement. State resources include all resources of the public sector, including municipalities⁽⁹⁰⁾.

(124) The transfer of state resources may take many forms, such as direct grants, loans, guarantees, direct investment in the capital of companies, and benefits in kind. A firm and concrete commitment to make state resources available at a later point in time is also considered a transfer of state resources. A positive transfer of funds does not have to occur; foregoing state revenue is sufficient. Waiving revenue which would otherwise have been paid to the State constitutes a transfer of state resources⁽⁹¹⁾.

(125) Measures 4 to 7 and 9 were granted by the Municipality in the form of payments under lease agreements, a capital increase, the reduction of infrastructure costs allegedly borne by a developer and as a potential implicit guarantee inherent in a loan agreement between TS and Nordea. Consequently, the measures entail the transfer of state resources.

5.4. *Advantage*

5.4.1. *Introduction*

(126) The qualification of a measure as state aid requires that it confers an advantage on the recipient. An advantage, within the meaning of Article 61(1) of the EEA Agreement, is any economic benefit, which an undertaking could not have obtained under normal market conditions.

5.4.2. *Measure 4 – the lease agreements concluded from 2007 to 2017*

(127) The Norwegian authorities have argued that the lease agreements concluded from 2007 to 2017 are market conform and therefore do not entail an advantage within the meaning of Article 61(1) of the EEA Agreement. The Norwegian authorities have not, however, put forward further arguments to the effect that the Municipality acted as a market investor, when entering into the lease agreement with TS.

(128) The EEA legal order is neutral with regard to the system of property ownership and does not in any way prejudice the right of EEA States to act as economic operators. However, when public authorities directly or indirectly carry out economic transactions in any form, they are subject to EEA State aid rules. Economic transactions carried out by public bodies (including public undertakings) do not confer an advantage on its counterpart, and therefore do not constitute aid, if they are carried out in line with normal market conditions⁽⁹²⁾.

⁽⁹⁰⁾ Judgment in *Germany v Commission*, C-248/84, EU:C:1987:437, and NoA, paragraph 48.

⁽⁹¹⁾ Judgment in *France v Ladbroke Racing Ltd and Commission*, C-83/98 P, EU:C:2000:248, paragraphs 48 – 51.

⁽⁹²⁾ NoA, p. 73 and 74.

- (129) The Norwegian authorities have noted that given the different sizes, equipment, design and location of other venues in Norway, it is not possible to identify a fully equivalent venue to Trondheim Spektrum⁽⁹³⁾. However, the Norwegian authorities have provided information to support its argument that the lease agreements have been market confirm.
- (130) The Municipality has provided information on how TS' pricing to third parties compares to other venues and information on prices for leasing hall capacity for sports and leisure purposes in other venues.
- (131) The Norwegian authorities have explained that Trondheim Spektrum disposes of two halls larger than 2 000 m² (Hall D and Hall F), which are particularly suited for larger fairs, concerts, conferences and similar events. Depending on the type of event, TS charges approximately NOK 70 000 to NOK 85 000 per day for the larger hall D (approximately EUR 7 230 – 8 780), and NOK 59 000 to NOK 70 000 for the somewhat smaller hall F (approximately EUR 6 100 – 7 230).
- (132) The Norwegian authorities made a comparison with leasing such facilities in other venues in Trondheim. The freemasons lodge in Trondheim, for example, charges a daily rate of only NOK 15 000 to NOK 18 000 (approximately EUR 1 550 – 1 860). This is a somewhat smaller venue, it can accommodate up to 600 persons, whereas Hall F in Trondheim Spektrum has a capacity of more than 1 000 persons.
- (133) According to the Norwegian authorities, venues located in Norwegian cities of comparable sizes charge similar rates. In Stavanger, renting of capacity similar to that of Hall F costs just above NOK 200 000 for four days, whereas Grieghallen in Bergen charges approximately NOK 300 000 for four days (approximately EUR 20 100 and 31 000). TS' prices lie just below Bergen⁽⁹⁴⁾.
- (134) The Norwegian authorities have further referred to Sotra Arena located in the municipality of Fjell, a 25 minutes drive from the city of Bergen, a venue with 12 000 m² indoor capacity. In 2016, this venue was used for trade fairs charging approximately NOK 100 000 to 125 000 for three days (approximately EUR 10 300 – 12 900) for approximately 5 000 to 7 000 m².
- (135) In view of this comparison, the Norwegian authorities state that it would appear that TS' prices for hall capacity, when rented out to third parties, are in line with market prices.
- (136) The Municipality purchases capacity from TS, sports clubs with own facilities, other state authorities (in buildings such as high-schools) and to a very limited degree, from private facilities.
- (137) The hourly rate paid by the Municipality ranges between NOK 350 and 2 046 per hour (approximately EUR 36 and 211). The hourly rate paid to TS is NOK 1 174 (approximately EUR 121)⁽⁹⁵⁾. The Norwegian authorities note that the difference in the prices can be explained by a variety of factors. Also, a number of these venues have been financed (partly) by the State and are contractually bound to provide (some) capacity at fixed rates.
- (138) Other factors, which may explain the relatively large differences in prices, are that not all daytimes are similarly valuable and not all venues are as modern, well equipped and centrally located as Trondheim Spektrum. The Norwegian authorities have explained that all of the foregoing considerations are reasons why some of the capacity that the Municipality purchases from other venues is comparatively cheap⁽⁹⁶⁾.
- (139) The Norwegian authorities provided examples of the rates charged by Vestlandshallen, a sports centre in Bergen. According to the Norwegian authorities, this venue charges approximately the same price to (non-sport club) users as the Municipality pays to TS. This is based on a calculation whereby one of TS' 'hall hours' is for a surface area of 800 m² and comprises 60 minutes. A 'quarter hall' in Vestlandshallen would be approximately 440 m² and cost NOK 940 for 90 minutes (approximately EUR 97). This would result in a theoretical price of approximately NOK 626 for 60 minutes and hence NOK 1 252 for a slightly larger surface area than the equivalent in TS (approximately EUR 65 and 129).
- (140) Moreover, the Norwegian authorities argue that the City of Bergen charges non-preferential users NOK 1 150 for one hour in Haukelandshallen, a venue comparable to Trondheim Spektrum (approximately EUR 119). Furthermore, the City of Tromsø charges up to NOK 1 940 for one hour of similar surface area in Tromsøhallen (approximately EUR 200).

⁽⁹³⁾ Document 859501, p. 17.

⁽⁹⁴⁾ Document No 859501, p. 17–18. The Norwegian authorities have further referred to a management interview with Trondheim Messeselskap AS, a company that organizes fairs all over Norway in which the Municipality was informed that Trondheim Spektrum is not perceived as a particularly cheap location. The Norwegian authorities have referred to this interview for further details on price comparison.

⁽⁹⁵⁾ Presumably by dividing the total price paid by number of hours, 14 679 522/12 500 = 1174.36.

⁽⁹⁶⁾ Document No 859501, p. 18.

- (141) The Authority notes that these prices appear to be charged for specific events whereas the assessment in the case at hand concerns an agreed price for a large amount of capacity over a long period of time.
- (142) Furthermore, as noted by the Norwegian authorities, there are important differences when it comes to comparing these venues, for example in the rental time⁽⁹⁷⁾, the quality of the facilities and the location of the venues within (or outside) the cities. In light of this, the Authority is not convinced that these examples submitted by the Norwegian authorities provide a sufficient degree of comparability to be able to establish that the lease agreements have conformed to market terms.
- (143) In order to establish whether a transaction conforms to market conditions, the transaction can be assessed in the light of the terms under which comparable transactions carried out by comparable private operators have taken place in comparable situations⁽⁹⁸⁾.
- (144) Benchmarking may not be an appropriate method to establish market prices if the available benchmarks have not been defined with regard to market considerations or if the existing prices are significantly distorted by public interventions⁽⁹⁹⁾.
- (145) Finally, there are other indications that the lease agreements have not been entered into on market terms, indicating a need for further assessment.
- (146) First, the Norwegian authorities have explained that, in the past, the rent in the lease agreements has been set, inter alia, on the basis of TS' cost structure, with a focus on putting TS in a position to pay off its loans and continue operations.
- (147) Second, in the past, there are examples where the rent has been reduced unilaterally by the Municipality, due to reasons unrelated to the use of the facilities⁽¹⁰⁰⁾.
- (148) Third, the Norwegian authorities have explained that the lease agreements have provided that TS can reclaim up to 2 000 hours annually under the lease agreements. TS can therefore use the facilities, which are otherwise reserved under the lease agreements for other purposes, for those specific hours. The Norwegian authorities have explained that TS has reclaimed 945 – 2 173 hours annually from 2010 to 2017 and that there is no mechanism for the reduction of the overall rent when TS reclaims rented hours. However, the Norwegian authorities have explained that these are hours which the Municipality for distribution purposes gains access to, but never pays for⁽¹⁰¹⁾.
- (149) In the light of the aforementioned considerations, the Authority takes the preliminary view that the lease agreements from 2007 to 2017 may have granted TS an advantage.

5.4.3. Measure 5 – the lease agreement of 2019

- (150) The Norwegian authorities have argued that the lease agreement of 2019 is market conform and therefore does not constitute an advantage in favour of TS. The Norwegian authorities have not presented arguments stating that the Municipality acted as a market investor when entering into the new lease agreement with TS.
- (151) The new lease agreement represents an increase in the rent per hour from approximately NOK 1 200 to NOK 1 700 (approximately EUR 124 to 176)⁽¹⁰²⁾. The Norwegian authorities have acknowledged that this is at the upper end of the hourly rates they have provided (hourly rates from a sample of sports facilities range from approximately NOK 350 to NOK 2 046 (approximately EUR 36 to 211))⁽¹⁰³⁾.
- (152) Trondheim Spektrum will be, following the upgrade, a modern and very centrally located facility in one of Norway's largest and fastest growing cities. In the Norwegian authorities' view, for the Authority to conclude that the lease agreement does entail an advantage, the hourly rate would have to be well above the price ranges observed in the market⁽¹⁰⁴⁾.

⁽⁹⁷⁾ As explained by the Norwegian authorities, not all daytimes are equally valuable.

⁽⁹⁸⁾ NoA, paragraph 98.

⁽⁹⁹⁾ NoA, paragraph 99.

⁽¹⁰⁰⁾ Document No 874440, p. 8. In 1994, the rent was reduced by NOK 2 million unilaterally by the City Council. The reason behind this was threefold; (i) overall economic downturn demanding overall cuts in the city budget, (ii) the City Council was focusing on elderly care, and (iii) after refinancing in 1992, TS had reduced their cost of loan-capital and was deemed able to withstand such a cut.

⁽¹⁰¹⁾ Document No 896727, p. 6.

⁽¹⁰²⁾ Numbers from 2017.

⁽¹⁰³⁾ See section 5.4.2 of this decision.

⁽¹⁰⁴⁾ Document No 1040641, p. 9.

- (153) The Norwegian authorities have further stated that the hourly rate for commercial users of Trondheim Spektrum was higher in the past (from NOK 1 000 to 1 800; approximately EUR 103 to 186) than under the municipal lease contract (NOK 1 200; approximately EUR 124). This is also expected to remain the case going forward, with an hourly rate of approximately NOK 1 700 under the new lease agreement (approximately EUR 176).
- (154) Consequently, if it were concluded that the Municipality paid a price above market levels, this would necessarily entail that the commercial users of TS would also do that. In the Norwegian authorities' view, there is no reason to assume that commercial users would pay a price above market level for the renting of hall space in Trondheim Spektrum ⁽¹⁰⁵⁾.
- (155) The Authority acknowledges that the benchmarks provided by the Norwegian authorities do enable some degree of comparison. However, as the Authority noted with regard to the lease agreements concluded from 1999 to 2017, the lease agreement concerns an annually agreed price for a large amount of capacity, whereas the hourly rates provided for other venues appear to concern situations where the venue is rented for a limited period.
- (156) Furthermore, as noted by the Norwegian authorities, the comparison entails important differences, for example in the rental time, the quality of the facilities, and the location of the venues within the cities. The Authority therefore has doubts as to whether the benchmarks provided by the Norwegian authorities can establish that the lease agreement of 2019 conforms to market terms.
- (157) The Authority therefore does not share the Norwegian authorities' view that the hourly rates observed in the market, as described by the Norwegian authorities, are sufficient at this stage, in order to exclude that the lease agreement entails an advantage to TS.
- (158) The Authority accordingly draws the preliminary conclusion that the lease agreement of 2019 concluded in 2017 may have granted an advantage to TS.

5.4.4. Measure 6 – capital increase linked to new and unexpected costs – GBER

- (159) The Norwegian authorities have granted *ad hoc* aid to TS in the form of a capital increase for an amount of NOK 55 million (approximately EUR 5,68 million) under Article 55 GBER. The Norwegian authorities have not argued that TS could have obtained the capital increase under normal market conditions. The Norwegian authorities have explained that TS cannot cover these additional costs through its existing means or through additional market financing.
- (160) Accordingly, the Authority finds that the capital increase constitutes an advantage to TS, corresponding to the full amount of the capital increase.

5.4.5. Measure 7 – financing of infrastructure costs

- (161) The precise form of the measure is irrelevant in establishing whether it confers an economic advantage on the undertaking. Not only the granting of positive economic advantages is relevant for the notion of state aid, also relief from economic burdens can constitute an advantage. The latter is a broad category, which comprises any mitigation of charges normally included in the budget of an undertaking. This covers all situations in which economic operators are relieved of the inherent costs of their economic activities ⁽¹⁰⁶⁾.
- (162) The notion of an advantage also covers situations where operators do not have to bear costs that other comparable operators normally do under a given legal order, regardless of the non-economic nature of the activity to which the costs relate ⁽¹⁰⁷⁾.
- (163) The Norwegian authorities have provided information relating to the infrastructure costs of the expansion and development of TS as described in section 4.8.
- (164) The Norwegian authorities have explained that the infrastructure improvements that are (partly) financed by the Municipality relate to measures that the Municipality would have to implement, but the project affects the timing for when the measures are implemented. Further, the Norwegian authorities have stated that it would be disproportionate to require the developer to bear these costs and would thus be contrary to Section 17-3(3) of the Planning and Building Act ⁽¹⁰⁸⁾. Moreover, they have stated that this approach is consistent with the Municipality's practice in other comparable projects ⁽¹⁰⁹⁾.

⁽¹⁰⁵⁾ Document Nos 1040641, p. 10, and 1054298, p. 5.

⁽¹⁰⁶⁾ NoA, paragraph 68.

⁽¹⁰⁷⁾ NoA, paragraph 68.

⁽¹⁰⁸⁾ *Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven)* LOV-2008-06-27-71, available at <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-27-71>.

⁽¹⁰⁹⁾ Document No 1059170.

- (165) The Norwegian authorities have explained that in order to ensure proportionality of the cost allocation, the total costs that the developer must bear are benchmarked against other projects and practice (cost of contribution to public infrastructure per m² BRA ⁽¹¹⁰⁾). For a typical housing development, which tends to be a highly profitable development, experience shows that an acceptable expense per m² BRA is around NOK 2 000 (approximately EUR 207). In TS' case, there is a cost of NOK 2 081 per m² BRA (approximately EUR 215).
- (166) However, the Norwegian authorities have not provided information underlying the calculations of the division of costs and have not specified whether these calculations are based on objective criteria. The benchmark used by the Norwegian authorities does not provide full comparability as it refers to a different type of project, that is, a housing development, whereas the case at hand concerns a multifunctional infrastructure. Furthermore, it is not clear how this benchmark has been applied to other projects. The Authority therefore sees a need for a further assessment of the practice of calculating costs for these types of projects. Consequently, the Authority cannot, at this point, exclude the existence of an advantage, within the meaning of Article 61(1) of the EEA Agreement.
- (167) The Authority thus draws the preliminary conclusion that the division and calculation of infrastructure costs, with regard to the renovation and extension of TS, may have granted TS an advantage.

5.4.6. *Measure 9 – implicit guarantee inherent in a loan agreement between Nordea and TS*

- (168) On 11 December 2017, TS signed a loan agreement for NOK 490 million (approximately EUR 50,67 million) with Nordea ⁽¹¹¹⁾. Nordea will provide the working capital during the construction period. The Norwegian authorities have explained that the Municipality is not a party to the loan agreement, nor are there any contractual obligations that require the municipality to provide financing or capital to TS ⁽¹¹²⁾.
- (169) One of the complainants has alleged that the Municipality has granted state aid to TS through the loan with Nordea, in the form of a guarantee.
- (170) As described in section 4.10, the loan agreement contains clauses, which mention the possibility for the Municipality, without acting contrary to the legislation, if necessary, to issue a guarantee for Nordea, in relation to the risk which follows any cost overruns in the construction period ⁽¹¹³⁾.
- (171) The loan agreement further contains clauses, which state that the lease agreement between TS and the Municipality cannot be changed, without Nordea's prior written approval ⁽¹¹⁴⁾. Furthermore, the loan agreement contains a condition that the Municipality owns at least 77,93 % of TS ⁽¹¹⁵⁾.
- (172) The Norwegian authorities have emphasised that the Municipality is not a party to the loan agreement and that it is Nordea that takes into account certain factual circumstances in its risk assessment and that these clauses and statements do not bind the Municipality. More specifically, the Norwegian authorities have stated that the potential structural changes in the company and potential political guidelines do not constitute a firm and concrete legal obligation that could bind the Municipality.
- (173) Similarly, the Norwegian authorities have argued that the section in the loan agreement that states that the lease agreement with the Municipality cannot be changed without Nordea's prior written consent, does not bind the Municipality. Were the lease agreement to be changed, it would be for TS to ensure that it obtains the consent of its creditor, i.e. Nordea.
- (174) As to the condition for granting and maintaining the construction loan that the Municipality owns at least 77,93 % of TS, the Norwegian authorities recall that the board of TS, which entered into the loan agreement, does not have the authority to bind its shareholders and thereby the Municipality, including a potential future sale of shares. The loan agreements reflect that Nordea is well aware of the fact that the agreement cannot bind the Municipality, given that the second section provides that change in the ownership structure without consent implies a breach of contract by TS ⁽¹¹⁶⁾.
- (175) However, the Authority finds the effects of the statements in the loan agreements unclear and can, at this point, not exclude that they provide an advantage to TS in the form of an implicit guarantee from the Municipality.
- (176) The Authority invites the Norwegian authorities to submit further information in this regard.

⁽¹¹⁰⁾ The Authority understands that 'BRA' stands for 'area of use'.

⁽¹¹¹⁾ Document No 1054294.

⁽¹¹²⁾ Document No 1054298, p. 6.

⁽¹¹³⁾ Document No 1054294, Loan Agreement between Nordea and TS, dated 11 December 2017, page 5, 'Other terms' – bullet point 3.

⁽¹¹⁴⁾ Document No 1054294, Loan Agreement between Nordea and TS, dated 11 December 2017, page 5, 'Other terms' – bullet point 4.

⁽¹¹⁵⁾ Document No 1054294, Loan Agreement between Nordea and TS, dated 11 December 2017, page 4, 'Change of ownership – mandatory mandatory early repayment' – first paragraph.

⁽¹¹⁶⁾ Document No 1054298, p. 7.

5.5. *The notion of undertaking*

- (177) In order to constitute state aid within the meaning of Article 61 of the EEA Agreement, the measure must confer an advantage on an undertaking. Undertakings are entities engaged in an economic activity, regardless of their legal status and the way in which they are financed⁽¹¹⁷⁾. Consequently, the public or private status of an entity or the fact that an entity is partly or wholly publicly owned has no bearing as to whether or not that entity is an 'undertaking' within the meaning of state aid law⁽¹¹⁸⁾.
- (178) Economic activities are activities consisting of offering goods or services on a market⁽¹¹⁹⁾. Conversely, entities that are not commercially active in the sense that they are not offering goods or services on a given market do not constitute undertakings. In general, both the construction and operation of an infrastructure constitute an economic activity in itself (and are thus subject to state aid rules) if that infrastructure is, or will be used, to provide goods or services on the market⁽¹²⁰⁾. State aid may be granted at several levels: construction, operation and use of the infrastructure⁽¹²¹⁾.
- (179) A single entity may carry out a number of activities, both economic and non-economic activities, provided that it keeps separate accounts for the different funds that it receives, so as to exclude any risk of cross-subsidisation of its economic activities by means of public funds received for its non-economic activities⁽¹²²⁾.
- (180) Trondheim Spektrum is a multifunctional facility, which hosts, inter alia, concerts, large sport events, fairs, and congresses. Further, Trondheim Spektrum is scheduled to host in 2020 the European Championship in handball for men and women. TS also rents out facilities to the Municipality, which in turn makes them available to the sport clubs.
- (181) It is undisputed that TS carries out economic activities, when hosting concerts, large sport events, fairs, congresses and other such events. Consequently, TS constitutes an undertaking within the meaning of Article 61 of the EEA Agreement, with regard to those activities.
- (182) However, the Norwegian authorities have argued that the use of TS' facilities by sport clubs cannot be considered as an economic activity, given that neither the Municipality nor TS receives any remuneration from its users. On this basis, the Norwegian authorities have argued that TS provides its services on a market on a commercial basis only in so far as it is offering its spare capacity on the markets for trade fairs, concerts and other such activities. All other activities should be classified as non-economic⁽¹²³⁾.
- (183) Even if the Municipality can be considered to be carrying out a non-economic activity by offering cost-free facilities for the Municipality's sport clubs, in principle, the entity supplying the Municipality with such facilities, might very well be carrying out economic activities when doing so. The non-economic activities relate to the services provided to the sport clubs, that is, the relationship between the Municipality and the sport clubs.
- (184) Against that background, the Authority cannot exclude, at this point, that TS is an undertaking, not only when hosting concerts, large sport events, fairs, congresses and other events, but also when renting out its facilities to the Municipality, which then provides the hall space for the Municipality's sport clubs.
- (185) In any event, TS carries out other economic activities and the Norwegian authorities have admitted that, at least in the past, no strict separation of accounts has been maintained as regards what had been considered economic and non-economic activities⁽¹²⁴⁾.
- (186) Still, the Norwegian authorities have submitted to the Authority a model developed by BDO for the separation of accounts in TS, both for the future and regarding the past. This model has now been implemented by TS.
- (187) However, the Authority does not have sufficient information at this point, based on the BDO cost allocation model and the cost projection for the future, to be convinced that the revenue from each activity covers their own set of costs.

⁽¹¹⁷⁾ Judgment in *Höfner and Elser v Macrotron*, Case C-41/90, EU:C:1991:161, paragraphs 21 – 23 and

⁽¹¹⁸⁾ Judgment in *Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania v Ayuntamiento de Getafe*, Case C-74/16, EU:C:2017:496, paragraph 42.

⁽¹¹⁹⁾ Judgment in *Cassa di Risparmio di Firenze and Others*, Case C-222/04, EU:C:2006:8, paragraph 108.

⁽¹²⁰⁾ Judgment in *Mitteldeutsche Flughafen and Flughafen Leipzig-Halle v Commission*, Case C-288/11 P, EU:C:2012:821, paragraphs 40 – 43.

⁽¹²¹⁾ The Authority's Decision No 496/13/COL of 11 December 2013 concerning the financing of Harpa Concert Hall and Conference Centre, paragraph 50.

⁽¹²²⁾ Judgment in *Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania v Ayuntamiento de Getafe*, Case C-74/16, EU:C:2017:496, paragraph 51.

⁽¹²³⁾ Document No 859501, p. 20.

⁽¹²⁴⁾ Document No 859501, p. 19.

(188) Consequently, even if the renting out of TS' facilities to the Municipality for the purposes of providing cost-free facilities to the Municipality's sport clubs were to be considered non-economic, the Authority is not convinced that TS has excluded the risk that the public funds received could cross-subsidise economic activities.

(189) In light of the above, the Authority cannot exclude that the measures assessed in this decision have provided an advantage to TS' economic activities.

5.6. **Selectivity**

(190) To be characterised as state aid within the meaning of Article 61(1) of the EEA Agreement, the measure must also be selective in that it favours 'certain undertakings or the production of certain goods'. Not all measures which favour economic operators fall under the notion of aid, but only those which grant an advantage in a selective way to certain undertakings, categories of undertakings or to certain economic sectors.

(191) The potential aid measures at issue here are individual measures addressed only to TS. The measures are therefore selective within the meaning of Article 61(1) of the EEA Agreement.

5.7. **Impact on trade and distortion of competition**

(192) Public support to undertakings only constitutes state aid under Article 61(1) of the EEA Agreement, if it 'distorts or threatens to distort competition' and only insofar, as it is liable to 'affect trade' between EEA States.

(193) According to settled case-law, the mere fact that a measure strengthens the position of an undertaking compared with other undertakings competing in intra-EEA trade, is considered sufficient to conclude that the measure is likely to affect trade between EEA States and distort competition between undertakings established in other EEA States ⁽¹²⁵⁾.

(194) To the extent that the measures assessed in this decision have not been carried out in line with normal market conditions, they have conferred an advantage on TS, which strengthens its position compared to other undertakings that it competes with.

(195) The Authority must further consider whether the measures are liable to affect trade between EEA States. In this regard, the Union Courts have ruled that 'where State financial aid strengthens the position of an undertaking as compared with other undertakings competing in intra-[Union] trade, the latter must be regarded as affected by the aid' ⁽¹²⁶⁾.

(196) The City of Trondheim is the third largest city in Norway located about an hour's drive from the scarcely populated areas of mid-Sweden. Trondheim Spektrum has the capacity to host large and mid-size international events, which may also be held outside the region ⁽¹²⁷⁾.

(197) On the other hand, the Norwegian authorities have submitted that taking into consideration that the majority of the activities carried out in Trondheim Spektrum are of local character and in light of the limited extent of the activities of TS in a market, as well as the marginal aid intensity, if any, it can consequently not be foreseen that the measures would have more than, at most, a marginal effect on the conditions of cross-border investment or establishment ⁽¹²⁸⁾.

(198) The Authority notes that an effect on trade cannot be merely hypothetical or presumed. It must be established why the measure distorts or threatens to distort competition and is liable to have an effect on trade between EEA States, based on the foreseeable effects of the measure ⁽¹²⁹⁾.

(199) The Authority and the Commission have in a number of decisions considered that certain activities and measures, in view of their specific circumstances, have a purely local impact and consequently no effect on trade between EEA States. In those cases, the Authority and the Commission ascertained, in particular, that the beneficiary provided services to a limited area within an EEA State and was unlikely to attract customers from other EEA States and that it could not be foreseen that the measure would have more than marginal effect on the conditions of cross-border investments or establishments. Some of these decisions concerned sports and leisure facilities serving predominantly a local audience and unlikely to attract customers or investment from other EEA States ⁽¹³⁰⁾.

⁽¹²⁵⁾ Case E-6/98 *The Government of Norway v EFTA Surveillance Authority* [1999] EFTA Ct. Rep. 76, paragraph 59; and judgment in *Philip Morris v Commission*, C-730/79, EU:C:1980:209, paragraph 11.

⁽¹²⁶⁾ Judgment in *Eventech v The Parking Adjudicator*, C-518/13, EU:C:2015:9, paragraph 66.

⁽¹²⁷⁾ Document No 859501, p. 22.

⁽¹²⁸⁾ Document No 859501, p. 22.

⁽¹²⁹⁾ See, for instance, judgment in *AITEC and others v Commission*, T-447/93, T-448/93 and T-449/93, EU:T:1995:130, paragraph 141.

⁽¹³⁰⁾ See, for instance, Commission Decisions in cases N 258/2000 *Leisure Pool Dorsten* (OJ C 172, 16.6.2001, p. 16); Commission Decision 2004/114/EC of 29 October 2003 on measures in favour of non-profit harbours for recreational crafts, the Netherlands (OJ L 34, 6.2.2004, p. 63); SA.37963 – United Kingdom – Alleged State aid to Glenmore Lodge (OJ C 277, 21.8.2015, p. 3); SA.38208 – United Kingdom – Alleged State aid to UK member-owned golf clubs (OJ C 277, 21.8.2015, p. 4); the Authority's Decision No 459/12/COL of 5 December 2012 on aid to Bømlabadet Bygg AS for the construction of the Bømlabadet aqua park in the Municipality of Bømlo; and Decision No 20/19/COL of 2 April 2019 *Leangbukten Båtforenings Andelslag*.

- (200) In the case at hand, the Authority notes that even though some of the activities carried out by TS are of local character, TS also hosts events such as trade fairs, which attract foreign customers. Moreover, TS will host the European handball Championship in 2020, which can be assumed to attract foreign customers.
- (201) Finally, the market for organising international events is open to competition between venue providers and event organisers, which generally engage in activities that are subject to trade between EEA States⁽¹³¹⁾.
- (202) In light of the above, at this stage, the Authority considers that the measures at issue threaten to distort competition and are liable to effect trade between EEA States.

6. Conclusion on the presence of aid

- (203) The Authority takes the preliminary view that measures 4 to 7 and 9, as specified above, may entail state aid within the meaning of Article 61(1) of the EEA Agreement.

7. Procedural requirements

- (204) Pursuant to Article 1(3) of Part I of Protocol 3 SCA: 'the EFTA Surveillance Authority shall be informed, in sufficient time to enable it to submit its comments, of any plans to grant or alter aid. [...] The State concerned shall not put its proposed measures into effect until the procedure has resulted in a final decision'.
- (205) The Norwegian authorities have not notified all of the measures in question to the Authority. The Authority therefore reaches the preliminary conclusion that the Norwegian authorities have not respected their obligations pursuant to Article 1(3) of Part I of Protocol 3 SCA, and that to the extent measures 4, 7 and 9 entail state aid, that aid is unlawful.
- (206) The Norwegian authorities notified the new lease agreement of 2019, measure 5, on 29 November 2018⁽¹³²⁾. The new lease agreement was signed by TS and the Municipality on 25 September and 26 October 2017 respectively and will enter into force on 1 December 2019. The Norwegian authorities have argued that the new lease agreement is conditional upon being in line with market terms⁽¹³³⁾. It explicitly enables adaptations to bring the conditions of the agreement in line with market terms should the Authority so require. In light of this, the Authority's preliminary conclusion is that, should the lease agreement entail state aid, the Norwegian authorities have respected the requirement set out in Article 1(3) of Part I of Protocol 3 SCA. However, finding this conclusion less than certain, the Authority specifically invites the Norwegian authorities to submit further information in this regard.
- (207) Furthermore, as regards measure 6, the capital increase, the Authority notes that the Norwegian authorities have granted this aid to TS under Article 55 of the GBER⁽¹³⁴⁾. State aid measures fulfilling all the requirements of Chapter I of the GBER, as well as the specific conditions for the relevant category of aid laid down in Chapter III of the GBER, shall be exempted from the notification requirement. However, as further explained below in section 8 of this decision, the Authority is not fully convinced that the requirements set out in Article 6(2) GBER are fulfilled in relation to this measure. Further assessment of the measure seems required. If the Authority would find that measure 6 does not fulfil the requirements of the GBER it would qualify as unlawful aid.

8. Compatibility of any aid

- (208) Should the measures 4 to 7 and 9 entail state aid within the meaning of Article 61(1) of the EEA Agreement, the Authority must assess whether the aid can be declared compatible with the functioning of the EEA Agreement. It is up to the Norwegian authorities to invoke possible grounds of compatibility and to demonstrate that the conditions for such compatibility are met⁽¹³⁵⁾.
- (209) Should the Authority consider that the measures at issue entail elements of (new) aid, the Norwegian authorities are of the view that they would in any event be compatible with the EEA Agreement.

⁽¹³¹⁾ See to that effect the Authority's Decision No 496/13/COL of 11 December 2013 concerning the financing of Harpa Concert Hall and Conference Centre, paragraph 75.

⁽¹³²⁾ See further section 2.6. The Authority requested additional information from the Norwegian authorities on 28 January 2019, which the Norwegian authorities provided on 21 February 2019.

⁽¹³³⁾ Article 12 of the new lease agreement of 2019 states (in Norwegian): 'Denne avtalen forutsettes å være inngått på markedsmessige vilkår. Det tas forbehold om at avtalen vil – forut for og i avtaleperioden – justeres for å tilfredsstillte eventuelle føringer/krav fra EFTAs overvåkningsorgan (ESA), og/eller andre offentlige myndigheter. Dette for at avtalen til enhver tid skal tilfredsstillte markedsinvestorprinsippet.'

⁽¹³⁴⁾ See section 4.7 above.

⁽¹³⁵⁾ Judgment in *Italy v Commission*, C-364/90 EU:C:1993:157, paragraph 20.

- (210) The Norwegian authorities have noted that the Authority has recognised the promotion of sport as a common objective in a number of decisions ⁽¹³⁶⁾. Similarly, the European Commission has authorised a large number of aid measures in support of sports and multipurpose facilities ⁽¹³⁷⁾.
- (211) Further, the Norwegian authorities refer to Article 55 of the GBER which allows for aid for the construction of sports – or multipurpose infrastructure. In the Norwegian authorities' view, to some extent, TS arguably also fulfils objectives relating to culture, another well-established objective of common interest ⁽¹³⁸⁾.
- (212) The Norwegian authorities have submitted that TS will not break even without revenue from the lease agreement. The Norwegian authorities consider that there is a demonstrated need for state intervention both as regards the provision of hall capacity to sport clubs and as regards the financing of sports facilities themselves.
- (213) The Norwegian authorities submit that in their view, there is no other policy instrument that would have been equally suited to attain the objective and which would be less distortive. The only other option would be for the Municipality to construct, own and operate a similar infrastructure itself, which, in the Norwegian authorities' view, would hardly be less distortive.
- (214) The Norwegian authorities refer to previous decisions of the Authority and state that in the absence of the lease agreement, the sport clubs would evidently not gain access to free hall time in TS. Even a lower level of the lease would put the entire operation of TS at risk and thereby jeopardise both the provision of hall capacity to sport clubs and the existence of TS as such ⁽¹³⁹⁾.
- (215) As regards the incentive effect of the lease agreements, TS could not finance the projects absent the revenue stream from the municipal lease agreement. In that regard, the Norwegian authorities recall that the lease agreements, while intended to be entered into on market terms – also took account of TS' cost structure. Lower income from the Municipality would have left a hole in TS' balance sheet that other – commercial – activities may not have been able to fill. The infrastructure would also have been designed in a different manner and not have taken account of the needs of various kinds of amateur sport. In view of the forgoing, the Norwegian authorities consider that any potential aid clearly has an incentive effect ⁽¹⁴⁰⁾.
- (216) The Norwegian authorities further refer to the compatibility criteria under Article 55 of the GBER and state that the actual aid element must necessarily be lower than the thresholds in the GBER and that higher amounts could, in any event, be approved under Article 61(3)(c) of the EEA Agreement, in particular, if that aid does not lead to more than a reasonable profit, which according to current projections, is not the case. In view of this, the Norwegian authorities consider that any potential aid, inherent in the lease agreement, is proportionate and limited to the minimum necessary.
- (217) The Norwegian authorities have further stated that if any of the measures addressed would be found to constitute state aid it would be equally clear that those measures would be proportionate. The aid element would be minor in comparison to the costs of constructing and operating Trondheim Spektrum. The Norwegian authorities do not consider it meaningful to calculate a precise potential aid intensity, as undoubtedly, the vast part if not all of the public financing has benefitted TS' non-economic activities.
- (218) In any event, it is apparent from TS' income statement that it generates a large percentage of its income from sales to third parties and the Municipality takes full account of TS' other revenues when negotiating the lease agreements. As a result, the aid is limited to the minimum necessary.

⁽¹³⁶⁾ The Norwegian authorities refer to the Authority's Decision No 357/15/COL of 23 September 2015 to close the formal investigation into State aid in favour of Sandefjord Fotball AS, Decision No 225/15/COL of 10 June 2015 raising no objections to aid in the form of a transfer of land to Vålerenga Fotball, and Decision No 13/18/COL of 29 January 2018 – Templarheimen II – Aid for the construction and operation of the sports facility Templarheimen.

⁽¹³⁷⁾ The Norwegian authorities refer to Commission Decision in case SA.33728 on the financing of a new multiarena in Copenhagen.

⁽¹³⁸⁾ The Norwegian authorities refer to Article 53 of the GBER, in particular paragraph 2 thereof, and the Authority's Decision No 496/13/COL of 11 December 2013 concerning the financing of Harpa Concert Hall and Conference Centre.

⁽¹³⁹⁾ Document No 1046041, p. 13.

⁽¹⁴⁰⁾ Document No 1040641, p. 14.

- (219) The Norwegian authorities further refer to the BDO report and state that no cross-subsidisation of the commercial activities occurs. Even if the Authority refuses to exclude the presence of aid in the lease agreement, based on the benchmarks submitted by the Norwegian authorities, these benchmarks prove that the lease agreement's pricing falls within the range of what is customary in this market in Norway. In that regard, the Municipality notes that the Authority has previously accepted such benchmarks in an infrastructure case as a means to ensure the proportionality of the aid ⁽¹⁴¹⁾.
- (220) The Norwegian authorities consider that, as any aid amount would be insignificant and as TS does not undercharge its commercial users, any effect on trade between EEA States or distortion of competition would be insignificant at most. The Norwegian authorities therefore submit that a balancing test would need to result in finding any potential aid to TS compatible with the EEA Agreement ⁽¹⁴²⁾.
- (221) The Norwegian authorities state that TS in its present form is a cornerstone of the sports and cultural offer available in Trondheim, in particular, as regards free amateur sports. As for the negative effects, the BDO report supports the claim that any aid is used to finance activities of local (and most likely non-economic) character, with no spill-over to the commercial, market oriented activities that TS also performs.
- (222) According to the Norwegian authorities, it would appear common ground that private investment into facilities such as TS is rare and, in any event, insufficient. In the Norwegian authorities' view, the aid would therefore not be capable of crowding out private investment.
- (223) Further, Trondheim is geographically very isolated by European standards and thus unlikely to compete (directly) with other similar venues in Norway, or even less likely, in other EEA States. Even if that would be the case, that does not seem to have led the Authority or the Commission to question the compatibility of aid to such infrastructures. In addition, the Norwegian authorities have shown that TS does not undercharge its commercial users.
- (224) The Authority notes that aid to promote sport and culture, including aid to sport and multi-purpose infrastructure, can be declared compatible with the functioning of the EEA Agreement under certain conditions, as illustrated by Article 55 of the GBER and the decisional practice of the European Commission ⁽¹⁴³⁾ and the Authority ⁽¹⁴⁴⁾.
- (225) The possible aid measures at hand vary in nature. At this stage, the Authority does not have the information to enable it to set out the total possible amount of alleged aid granted to TS that would result from these measures. The Authority must thus conclude that it has doubts as to whether the measures would respect the principle of proportionality and be limited to what is necessary to achieve the stated objective.
- (226) Furthermore, the Authority does not have sufficient information at this point, based on the BDO cost allocation model and the cost projections for the future, to be convinced that the revenue from each activity covers their own set of costs. Consequently, the Authority cannot exclude cross-subsidization from the alleged aid measures to the other activities carried out by TS.
- (227) As to the claims of unlawful state aid granted to TS in the form of the implicit guarantee alleged to be granted in relation to the loan agreement and the alleged relief of infrastructure costs, the Norwegian authorities have not put forward any arguments, regarding possible compatibility with the functioning of the EEA Agreement, in case these measures are found to constitute state aid within the meaning of Article 61(1) of the EEA Agreement. The Authority invites the Norwegian authorities to submit information in this regard.
- (228) As regards the capital increase, referred to as measure 6 in this decision, the Authority notes that the Norwegian authorities have granted this aid to TS under Article 55 of the GBER ⁽¹⁴⁵⁾. The Norwegian authorities have provided information relating to the increased and extra costs pertaining to the extension and renovation of Trondheim Spektrum, which led to the capital increase being granted to TS ⁽¹⁴⁶⁾. In previous correspondence between the Authority and the Norwegian authorities, the Authority had raised the issue of whether the measure fulfilled the criteria set out in Article 6(2) of the GBER. The Norwegian authorities have stated that TS cannot complete the expansion without the requested capital. The Norwegian authorities therefore consider that the aid complies with Article 6 GBER.

⁽¹⁴¹⁾ Document No 1040641, p. 15.

⁽¹⁴²⁾ Document No 859501, p. 25.

⁽¹⁴³⁾ See e.g. Commission Decision in case SA.33728 Financing of a new multiarena in Copenhagen, Commission Decision in case SA.33618 Sweden – Uppsala arena, Commission Decision in case SA.47683 Finland – Tampere Arena.

⁽¹⁴⁴⁾ The Authority's Decision No 357/15/COL of 23 September 2015 to close the formal investigation into State aid in favour of Sandefjord Fotball AS, Decision No 225/15/COL of 10 June 2015 raising no objections to aid in the form of a transfer of land to Vålerenga Fotball, and Decision No 13/18/COL of 29 January 2018 – Templarheimen II – Aid for the construction and operation of the sports facility Templarheimen.

⁽¹⁴⁵⁾ See section 4.7 above.

⁽¹⁴⁶⁾ Document No 930813. Letter from the Norwegian authorities dated 21 September 2018.

- (229) Article 6(1) GBER states that the Regulation shall only apply to aid, which has an incentive effect. According to Article 6(2) GBER: 'Aid shall be considered to have an incentive effect if the beneficiary has submitted written application for the aid to the Member State concerned before work on the project or activity starts. The application for the aid shall contain at least the following information: a) undertaking's name and size; b) description of the project, including its start and end dates; c) location of the project; d) list of project costs; type of aid (grant, loan, guarantee, repayable advance, equity injection or other) and amount of public funding needed for the project'.
- (230) The Norwegian authorities have explained that originally the project costs were estimated to be approximately NOK 536 million (approximately EUR 55,37 million). However, the expectation now is that they will be approximately NOK 591 million (approximately EUR 61,05 million), due, in particular, to the fact that the scope of the project increased. The increased costs of NOK 55 million (approximately EUR 5,68 million) can be attributed two both, as described by the Norwegian authorities, new costs (increased scope of the project) and unexpected costs (budget overruns).
- (231) As explained by the Norwegian authorities in relation to the measure, Trondheim Spektrum has been undergoing a significant renovation and extension project since summer 2017. TS applied for a capital increase of NOK 55 million (approximately EUR 5,68 million) on 6 July 2018, and was granted the aid on 5 December 2018. It therefore seems that the aid was granted after the work on the renovation and extension project started.
- (232) In light of the above, the Authority has doubts, at this point, as to whether the measure fulfils the criteria set out in Article 6(2) GBER. The Authority invites the Norwegian authorities to provide further information in this regard.
- (233) The Norwegian authorities have not presented arguments concerning compatibility of the measure directly under Article 61(3)(c) of the EEA Agreement, in the event that it would be considered that the GBER would not be applicable to the measure. The Authority invites the Norwegian authorities to provide information in this regard.
- (234) Consequently, following its preliminary assessment, the Authority has doubts as to whether the measures could be deemed compatible under Article 61(3)(c) of the EEA Agreement.

9. Conclusion

- (235) As set out above, the Authority considers that measures 4 to 7 and 9, as described above, may constitute state aid within the meaning of Article 61(1) of the EEA Agreement.
- (236) The Authority has doubts as to whether these measures are compatible with the functioning of the EEA Agreement.
- (237) Consequently, and in accordance Article 4(4) of Part II of Protocol 3 SCA, the Authority is obliged to open the formal investigation procedure provided for in Article 1(2) of Part I of Protocol 3 SCA. The decision to open a formal investigation procedure is without prejudice to the final decision of the Authority, which may conclude that the measures do not constitute state aid, or that any aid is compatible with the functioning of the EEA Agreement.
- (238) The Authority, acting under the procedure laid down in Article 1(2) of Part I of Protocol 3 SCA, invites the Norwegian authorities to submit, by **Monday, 20 May 2019**, their comments and to provide all documents, information and data needed for the assessment of these measures in light of the state aid rules.
- (239) The Authority requests the Norwegian authorities to forward a copy of this decision to Trondheim Spektrum AS.
- (240) The Authority must remind the Norwegian authorities that, according to Article 14 of Part II of Protocol 3 SCA, any incompatible aid unlawfully granted to the beneficiary will have to be recovered, unless (exceptionally) this recovery would be contrary to a general principle of EEA law.

(241) If this letter contains confidential information which should not be disclosed to third parties, please inform the Authority by **13 May 2019**, identifying the confidential elements and the reasons why the information is considered to be confidential. In doing so, please consult the Authority's Guidelines on Professional Secrecy in State Aid Decisions ⁽¹⁴⁷⁾. If the Authority does not receive a reasoned request by that deadline, you will be deemed to agree to the disclosure to third parties and to the publication of the full text of the letter on the Authority's website: <http://www.eftasurv.int/state-aid/state-aid-register/>.

Done in Brussels, 16 April 2019.

For the EFTA Surveillance Authority

Bente ANGELL-HANSEN
President
Responsible College Member

Frank J. BÜCHEL
College Member

Högni KRISTJÁNSSON
College Member

Carsten ZATSCHLER
Countersigning as Director
Legal and Executive Affairs

⁽¹⁴⁷⁾ OJ L 154, 8.6.2006, p. 27 and EEA Supplement No 29, 8.6.2006, p. 1.

V

(Anunțuri)

PROCEDURI ADMINISTRATIVE

OFICIUL EUROPEAN PENTRU SELECȚIA PERSONALULUI
(EPSO)**Anunț de concurs general**

(2019/C 177/05)

Oficiul European pentru Selecția Personalului (EPSO) organizează următorul concurs general:

EPSO/AD/373/19 – ADMINISTRATORI (AD 5)

Anunțul de concurs este publicat în 24 de limbi în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* C 177 A din 23 mai 2019.

Puteți obține informații suplimentare pe site-ul web al EPSO: <https://epso.europa.eu/>

PROCEDURI REFERITOARE LA PUNEREA ÎN APLICARE A POLITICII ÎN
DOMENIUL CONCURENȚEI

COMISIA EUROPEANĂ

Notificare prealabilă a unei concentrări
(Cazul M.9323 – RheinEnergie/SPIE/TankE)
Caz care poate face obiectul procedurii simplificate
(Text cu relevanță pentru SEE)
(2019/C 177/06)

1. La data de 16 mai 2019, Comisia Europeană a primit, în temeiul articolului 4 din Regulamentul (CE) nr. 139/2004 al Consiliului ⁽¹⁾, o notificare a unei concentrări propuse.

Notificarea vizează următoarele întreprinderi:

- RheinEnergie AG („RheinEnergie”, Germania);
- SPIE Deutschland & Zentraleuropa GmbH („SPIE”, Germania), aparținând SPIE Group (Franța).

RheinEnergie și SPIE dobândesc, în sensul articolului 3 alineatul (1) litera (b) și al articolului 3 alineatul (4) din Regulamentul privind concentrările economice, controlul în comun asupra întreprinderii comune nou-create, TankE, care va furniza servicii în sectorul electromobilității, în special servicii de achiziționare și instalare de infrastructură de încărcare pentru toate tipurile de vehicule electrice, precum și servicii conexe de consultanță, exploatare și gestionare.

Concentrarea se realizează prin achiziționare de acțiuni într-o societate nou-creată, care constituie o întreprindere comună.

2. Activitățile economice ale întreprinderilor respective sunt:

- în cazul întreprinderii RheinEnergie: întreprindere regională, integrată pe verticală, de furnizare de energie și apă, controlată indirect de orașul Köln;
- în cazul întreprinderii SPIE: prestează servicii multitehnice pentru clădiri, instalații și infrastructuri. Grupul SPIE oferă servicii de inginerie mecanică și electrotehnică, servicii de gestionare a instalațiilor tehnice și servicii de informare și comunicare.

3. În urma unei examinări prealabile, Comisia Europeană constată că tranzacția notificată ar putea intra sub incidența Regulamentului privind concentrările economice. Cu toate acestea, nu se ia o decizie finală în această privință.

În conformitate cu Comunicarea Comisiei privind o procedură simplificată de analiză a anumitor concentrări în temeiul Regulamentului (CE) nr. 139/2004 al Consiliului ⁽²⁾, trebuie precizat că acest caz poate fi tratat conform procedurii prevăzute în comunicare.

4. Comisia Europeană invită părțile terțe interesate să îi prezinte eventualele observații cu privire la operațiunea propusă.

Observațiile trebuie să parvină Comisiei Europene în termen de cel mult 10 zile de la data publicării prezentei. Trebuie menționată întotdeauna următoarea referință:

M.9323 – RheinEnergie/SPIE/TankE

⁽¹⁾ JO L 24, 29.1.2004, p. 1 („Regulamentul privind concentrările economice”).

⁽²⁾ JO C 366, 14.12.2013, p. 5.

Observațiile pot fi trimise Comisiei prin e-mail, prin fax sau prin poștă. Vă rugăm să utilizați datele de contact de mai jos:

E-mail: COMP-MERGER-REGISTRY@ec.europa.eu

Fax +32 22964301

Adresă poștală:

European Commission
Directorate-General for Competition
Merger Registry
1049 Bruxelles/Brussel
BELGIQUE/BELGIË

Notificare prealabilă a unei concentrări
(Cazul M.9328 – Platinum Equity Group/Multi-Color Corporation)
Caz care poate face obiectul procedurii simplificate
(Text cu relevanță pentru SEE)
(2019/C 177/07)

1. La data de 8 mai 2019, Comisia Europeană a primit, în temeiul articolului 4 din Regulamentul (CE) nr. 139/2004 al Consiliului ⁽¹⁾, o notificare a unei concentrări propuse.

Notificarea vizează următoarele întreprinderi:

- Platinum Equity Group (Statele Unite ale Americii);
- Multi-Color Corporation (Statele Unite ale Americii).

Platinum Equity Group („Platinum Equity”) dobândește, în sensul articolului 3 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul privind concentrările economice, controlul asupra întregii întreprinderi Multi-Color Corporation („MCC”).

Concentrarea se realizează prin achiziționare de acțiuni.

2. Activitățile economice ale întreprinderilor respective sunt:

- în cazul întreprinderii Platinum Equity: concentrări economice, achiziții și operarea societăților care furnizează servicii și soluții consumatorilor într-o gamă largă de activități, inclusiv tehnologia informației, telecomunicații, logistică, servicii de prelucrare a metalelor, producție și distribuție;
- în cazul întreprinderii MCC: fabricarea și furnizarea de etichete pentru clienții comerciali dintr-o gamă vastă de sectoare, inclusiv: produse de întreținere a casei și de îngrijire personală, alimente și băuturi, asistență medicală, produse speciale, bunuri de folosință îndelungată, precum și vinuri și băuturi spirtoase.

3. În urma unei examinări prealabile, Comisia Europeană constată că tranzacția notificată ar putea intra sub incidența Regulamentului privind concentrările economice. Cu toate acestea, nu se ia o decizie finală în această privință.

În conformitate cu Comunicarea Comisiei privind o procedură simplificată de analiză a anumitor concentrări în temeiul Regulamentului (CE) nr. 139/2004 al Consiliului ⁽²⁾, trebuie precizat că acest caz poate fi tratat conform procedurii prevăzute în comunicare.

4. Comisia Europeană invită părțile terțe interesate să îi prezinte eventualele observații cu privire la operațiunea propusă.

Observațiile trebuie să parvină Comisiei Europene în termen de cel mult 10 zile de la data publicării prezentei. Trebuie menționată întotdeauna următoarea referință:

M.9328 – Platinum Equity Group/Multi-Color Corporation

Observațiile pot fi trimise Comisiei prin e-mail, prin fax sau prin poștă. Vă rugăm să utilizați datele de contact de mai jos:

E-mail: COMP-MERGER-REGISTRY@ec.europa.eu

Fax: +32 22964301

Adresă poștală:

European Commission
Directorate-General for Competition
Merger Registry
1049 Bruxelles/Brussel
BELGIQUE/BELGIË

⁽¹⁾ JO L 24, 29.1.2004, p. 1 („Regulamentul privind concentrările economice”).

⁽²⁾ JO C 366, 14.12.2013, p. 5.

ISSN 1977-1029 (ediție electronică)
ISSN 1830-3668 (ediție tipărită)

Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene
2985 Luxemburg
LUXEMBURG

RO